

ת"פ 7083/11/16 - מדינת ישראל נגד משה גבאי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 7083-11-16 מדינת ישראל נ' גבאי

בפני כבוד השופט מרדכי לוי

המאשימה

מדינת ישראל

ע"י עו"ד יוסי קורצברג ועו"ד אפרת רותם,

פרקליטות מחוז תל אביב (פלילי)

נגד

הנאשם

משה גבאי (עציר)

ע"י בא-כוחו עו"ד שאדי כבהא

הכרעת - דין

תוכן העניינים

הקדמה..... 4

פתח דבר

..... 4

המענה לכתב האישום.....

..... 8

העובדות שאינן במחלוקת וגדר המחלוקת העיקרי.....

10

הראיות שהובאו בפני בית המשפט.....

11

תמצית העדויות העיקריות..... 12

עיקרי טענות הצדדים..

..... 14

דין והכרעה...

..... 21

המסגרת הנורמטיבית.....

21

תוספות ראיות - כללי.....

21

21	 סוגי התוספות הראייתיות
22	 שלושת התנאים המצטברים לעניין הסיוע
22	 מקבץ ראיות המהווה סיוע
23	 רף התוספת הראייתית
23	 משקל התוספת הראייתית וזיקת הגומלין בינו לבין משקל הראייה הבסיסית
24	 הסיוע ואופן בחינתו
25	 אימתי ניתן לראות בשקרים של נאשם סיוע
29	 עד מדינה
29	 מיהו עד מדינה
30	 הטעמים, החששות והרציונלים שביסוד הדרישה לסיוע לעדות עד מדינה
30	 א. היחס לעדויות של שותף ושל עד מדינה והרציונלים לכך
31	 ב. הזהירות המתחייבת כלפי עדותו של עד מדינה
32	 ההשלכה של קיום או העדר מניע מצד עד מפליל
33	 מן הכלל אל הפרט - ניתוח הראיות העיקריות
33	 עדותו של עד המדינה
33	 כללי
34	 רקע - על-אודות עד המדינה
35	 החששות העיקריים בעניין עדות עד המדינה
35	 תולדות החברות של עד המדינה עם הנאשם והסכסוך ביניהם
39	 טענת ההגנה כי עד המדינה טופל אשמת שווא על הנאשם בגין הסכסוך ביניהם
43	 טענת המאשימה כי עד המדינה דובר אמת
47	 לקוניות ואי דיוקים בעדותו של עד המדינה
52	 האם קיימת סתירה מהותית בעדות עד המדינה?

סיכום שאלת מהימנות עדותו של עד המדינה ומשקלה 52

54 **ניתוח טענות המאשימה בעניין הסיוע הנדרש**

הטענות הכלליות 54

א. יריעת המחלוקת 54

ב. טענת המאשימה כי נדרש סיוע "קל משקל אך בשל הדרישה הפורמלית" 56

57 **ניתוח הראיות שלטענת המאשימה מהוות סיוע**

1. "היעדר קשר ישיר בתקופה הרלבנטית לעבירה בין הנאשם לגולן" - האמנם סיוע? 58

2. "ראיות לקשר באמצעים עקיפים בין הנאשם לגולן" - האם סיוע? 59

3. "מסמך החובות" ו"פרטים מוכמנים בשילוב עם העובדה כי הנאשם הוא הגורם היחיד

המקשר בין גולן לעד המדינה" - האם סיוע? 62

השאלה הראשונה: האם יש לפלג את עדותו של גולן? 63

השאלה השניה - האמנם מדובר ב"פרטים מוכמנים"? 67

א. "המניע של גולן לביצוע העבירה - הרצון להחזיר חובות" - האמנם פרט מוכמן? 68

ב. "העובדה כי גולן מימן את רכישת הסמים באמצעות הלוואה" - האם פרט מוכמן? 71

ג. "גולן קיבל משותפו הישראלי מספר טלפון של ספק סמים בהולנד הדובר עברית"

- האמנם פרט מוכמן? 72

ד. "עלות הסמים" - האמנם פרט מוכמן? 73

ה. "הסמים נשלחו ארצה על שם עסק או חברה כדי להפחית את חשד הרשויות"

- האם פרט מוכמן? 73

ו. "גולן חשד שהסמים נתפסו ולכן התעכב במשיכת החבילה כשלושה שבועות"

- האם פרט מוכמן? 74

ז. נסיעתו של גולן להולנד והטמנת הסמים בקונסולות של משחק מחשב

- האמנם פרט מוכמן? 75

לסיכום - משמעות הפרטים שמסר עד המדינה 75

השאלה השלישית - האמנם מדובר בפרטים שמקורם בנאשם? 76

4. "חובותיו של גולן לנאשם מהימורים והלוואות כמניע לעסקת הסמים" - האם סיוע? ... 77

5. "שקרי הנאשם" - האמנם סיוע? 82

83 ניתוח עדותו של הנאשם

83 כללי

83 השקרים הנטענים על ידי המאשימה כסיוע

(א)

"הנאשם שיקר בקשר למידת

קרבתו של הנאשם לעד המדינה"

83 ו-"התפתחות גרסת הנאשם בקשר לשותפות עם עד המדינה בחנות ירקות".....

84 (ב) "הנאשם שיקר והסתיר במכוון את קשריו ההדוקים עם גולן דנה"

85 (ג) "הנאשם שיקר כאשר טען כי 'נזכר' בעסקת היהלומים אך בחקירתו השניה במשטרה"

(ד) "הנאשם שיקר בקשר למעורבותו בניהול הימורים בכלל ובפרט בקשר לגולן דנה

86 ולעד המדינה"

87 האמנם מדובר בשקרים המהווים סיוע?

87 השקרים הנטענים בסעיפי משנה (א)-(ב) דלעיל

88 השקר הנטען בסעיף משנה (ג) דלעיל

88 השקר הנטען בסעיף משנה (ד) דלעיל

89 סיכום ומסקנות בעניין שקריו הנטענים של הנאשם

89 **האם במקרה דנן הסיוע יכול להתגבש ממקבץ הראיות שפורטו**

90 **בשולי הכרעת הדין - התייחסות לטענות נוספות של המאשימה**

טענות ההגנה למחדלי חקירה וטענות הגנה נוספות

91

92 **סוף דבר**

הקדמה

1. כמצוות החוק, אקדים ואציין, בראש הכרעת הדין המפורטת, כי לאחר בחינה מדוקדקת של חומר הראיות ושל טענות באי-כוח הצדדים, **החלטתי לזכות את הנאשם, מחמת הספק, משתי העבירות המיוחסות לו** בכתב האישום, וזאת **בעיקר בהעדר סיוע מספיק בנסיבות העניין לעדותו של עד המדינה, כנדרש בדין**.
להלן אפרט את נימוקי הכרעת הדין.

פתח דבר

2. בכתב האישום יוחסו לנאשם **שתי העבירות הבאות: קשירת קשר לביצוע פשע** (יבוא סם מסוכן), עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977; **ויבוא סם מסוכן**, עבירה לפי סעיף 13 ביחד עם סעיף 19א לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973.
3. בטרם תפורטנה העובדות הנטענות בכתב האישום, אתייחס לאופן שבו התפתחו ההליכים המשפטיים בפרשה דנן.

סמוך לאחר תפיסת הסמים מסוג M.D.M.A מושא כתב האישום (להלן: "**הסם**" או "**הסמים**"), ביום 4.2.15, נחקר אדם אחר בשם **גולן דנה** (להלן גם: "**גולן**"), אשר לא שיתף פעולה עם חוקריו, לא הסגיר את שותפיו והכחיש כל קשר ליבוא הסם. גולן הועמד לדין לבדו, בבית המשפט המחוזי מרכז, בת"פ 61133-02-15, בגין עבירה של יבוא הסם; וביום 16.11.15 הוא הורשע, על פי הודאתו בעובדות של כתב האישום מתוקן, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של קשירת קשר לביצוע פשע, חלף העבירה של יבוא סם, והושתו עליו 30 חודשי מאסר בפועל. בפרוטוקול של המשפט בעניינו ציינה ב"כ המאשימה כי המאשימה הגיעה להסדר הטיעון "נוכח קשיים ראייתיים משמעותיים בתיק, העובדה כי אמורים היו להעיד עדים מחו"ל כמו גם חיקור דין שטרם בוצע עד כה" (**ת/1**, בעמ' 92 שורות 13-14 לפרוטוקול בת"פ 61133-02-15 הנ"ל).

כשלושה שבועות לאחר שביום 15.5.16 נחתם הסכם עד מדינה (**ת/10**; להלן גם: "**ההסכם**") עם המכונה **א.א.** (להלן: "**עד המדינה**"), אשר פרטיו אסורים לפרסום, ולאחר מספר חקירות במשטרה, מסר עד המדינה, **לראשונה בחקירתו מיום 8.6.16**, על יבוא הסמים מושא כתב האישום, תוך ציון שמו של הנאשם כמי שהיה מעורב ביבוא הסמים. החוקרים קישרו בין דבריו של עד המדינה לתיק שבו הורשע גולן בשנת 2015, כאמור לעיל, וזימנו את גולן לחקירה נוספת, שבה ביקשו לברר עמו את נכונות הפרטים שמסר עד המדינה, וכן חקרו גם את הנאשם, לאחר אזהרה, בסוף חודש אוקטובר 2016, בגין סחר בסמים ובגין קשירת קשר ליבוא הסמים.

4. **העובדות הנטענות בכתב האישום** הן כמפורט להלן, **תוך שמירת מספור הסעיפים שבכתב האישום:**

1. בין הנאשם לבין גולן התקיימו עובר לתקופה הרלוונטית לכתב האישום קשרי חברות זה שנים ארוכות.
2. בתקופה שקדמה לחודש אוקטובר 2014 היו עד המדינה והנאשם שותפים בעסקי הימורים שניהלו באינטרנט. במסגרת זו גייס הנאשם את גולן כמהמר באתר האינטרנט שבו התנהלו ההימורים.
3. בעקבות הימוריו ובשל הלוואות שונות שנטל מהנאשם ומאחרים, הצטברו לגולן חובות של מאות אלפי שקלים חדשים לעד המדינה ולנאשם - חובות שאותם הוא התקשה לפרוע.

4. בעקבות קשייו של גולן להחזיר את חובותיו לעד המדינה ולנאשם, קשרו השלושה קשר (להלן: "**הקשר**") שלפיו ייבא גולן סם מסוכן מסוג **M.D.M.A** במשקל של 5 ק"ג מאמסטרדם-הולנד לישראל, יעבירו לידי עד המדינה והנאשם, ובכך יפרע את חובותיו כלפיהם.
5. במסגרת הקשר ולשם קידומו העביר עד המדינה לנאשם מספר טלפון של אדם המכונה "יורם", המתגורר באמסטרדם והעוסק בסמים (להלן: "**יורם**"), וזאת במטרה שגולן יצור אתו קשר, יקבל ממנו את הסם המסוכן וייבא אותו ארצה. הנאשם העביר את מספר הטלפון לגולן.
6. במסגרת הקשר ולשם קידומו יצר גולן קשר עם **אבי זיונץ** (להלן: "**אבי**"), בעל חנות למשחקי מחשב ברמת גן (להלן: "**החנות**") והציע לייבא עבורו 68 קונסולות משחק Xbox מההולנד (להלן גם: "**הקונסולות**" או "**האקסבוקסים**"). במסגרת זו סוכם בין השניים כי גולן ייבא את קונסולות המשחק עבור אבי ועבור **תומר אביבי, בעל חברת ג'נסיס** וחנות למשחקי מחשב **בנתניה**. בתמורה לייבוא סוכם כי גולן יקבל, בין היתר, 10 קונסולות משחק מתוך ה-66 שייבאו על ידו ארצה (להלן: "**עסקת הייבוא**").
7. לשם קידום הקשר ועסקת הייבוא נסע גולן, יחד עם אחרים, במהלך חודש אוקטובר 2014, פעמיים להולנד, שם רכש חלק מקונסולות המשחק. ביום 11.12.14 נסע גולן יחד עם אחר בשם **דן ארליך** להולנד ויחד איתו העביר את הקונסולות ללונדון - שם אחסן אותם בביתו של לואיס דמיטריוס (להלן: "**לואיס**") - מכרו של גולן. לאחר מכן חזרו השניים לאמסטרדם וישבו ארצה ביום 14.12.14. בהמשך רכש גולן קונסולות משחק נוספות מחברת קריאייטיב באנגליה ובהוראתו אסף לואיס את הקונסולות הנוספות ואיחדן עם הקונסולות שאופסנו בביתו.
8. במועד שאינו ידוע למאשימה במדויק הטמין גולן, בתוך חמש מקונסולות המשחק שרכש, סם מסוכן מסוג **M.D.M.A** גבישי, **במשקל כולל של 4,920.5 גרם** - בכל קונסולה כקילוגרם אחד (להלן: "**קונסולות הסמים**").
9. בהוראת גולן שלח לואיס את הקונסולות כולן דרך חברת עמילות המכס UTI, כשנמען **המשלוח** (להלן: "**המשלוח**") הוא **תומר מחברת ג'נסיס בנתניה**.
10. עם קבלת המשלוח בנמל התעופה באנגליה, גילו אנשי המכס המקומיים, באמצעות מכונת שיקוף, כי המשלוח מכיל חומר החשוד כסם מסוכן. עובדי המכס המקומיים איתרו את קונסולות הסמים, ערכו בדיקה מדגמית של החומר שהוטמן בתוכן, וגילו כי מדובר בסם מסוג **M.D.M.A**. בנסיבות אלו נארזו קונסולות הסמים בנפרד וכל המשלוח הוטס באופן מבוקר בטיסה LY318 והועבר לחזקת עובדי המכס ומשטרת ישראל.
11. עם הגעת המשלוח לארץ ביום 7.1.15 הוציאו שוטרי משטרת ישראל (להלן: "**השוטרים**") את הסם מתוך קונסולות הסמים והחליפו אותו, בארבע מתוך חמשת הקונסולות, בחומר "דמה" הנחזה להיות סמים מסוכנים. בקונסולה החמישית הטמינו השוטרים כ-60 גרם סם מסוכן מסוג **M.D.M.A**. לאחר מכן החזירו השוטרים את קונסולות הסמים ליתר המשלוח והמתינו לאיסופו.
12. לאחר הגעת הסם ארצה ומשאיסופו מנמל התעופה על ידי גולן התמהמה מטעמים שונים, שלח עד המדינה את הנאשם אל גולן במטרה לשכנעו למשוך את המשלוח מן הנמל. במסגרת זו הפעיל

הנאשם לחץ על גולן לשחרר את המשלוח, בין היתר באמצעות אשתו **טליה דנה** (להלן: "**טליה**"). בין היתר התקשר הנאשם לטליה שלוש פעמים ביום 20.1.15, שלאחריהן שלחה טליה לגולן שתי הודעות וואטסאפ, שבהן נכתב "משגע אותי" ו"משה לא מפסיק לצלצל".

13. במקביל ללחץ שהופעל על ידי הנאשם על גולן לשחרר את המשלוח, דחק והפציר גולן באבי שיסדיר את ענין האישורים הנדרשים למשיכת המשלוח, ובין היתר ביקש ממנו להחליף את חברת עמילות המכס וללחוץ על עמיל המכס החדש לזרז את ההליך.

14. ביום 4.2.15, בשעה 10:30 או סמוך לכך, הגיע גולן לחנות של אבי והודיע לו כי על פי אתר האינטרנט של מכס ישראל ניתן לשחרר את המשלוח. גולן מסר לאבי כי יחזור לחנות עם הגעת המשלוח. בעקבות האמור שלח אבי משאית לנמל לאסוף את המשלוח.

15. בשעה 12:30 לערך הגיעה המשאית ובה המשלוח (להלן גם: "**החבילה**") לחנות, ואבי ביחד עם עובד בחנות פרקו את המשלוח והכניסו אותו לחנות.

16. בשעה 12:40 ביקש הנאשם מטליה שתבקש מגולן להתקשר אליו דחוף. מיד בסמוך לכך, בשעה 12:41, שלחה טליה לגולן הודעת וואטסאפ שבה נכתב "משה כתב למסור לך לצלצל אליו דחוף". בשעה זו עשה גולן את דרכו אל החנות או שהה בסמיכות אליה, מתוך כוונה לקבל לידי את תמורת הייבוא הכוללת 10 קונסולות משחק, וביניהן קונסולת הסמים. בסביבות השעה 12:45 או בסמוך לכך הגיע גולן לחנות והצטרף לאבי בפתיחת קופסאות קונסולות המשחק במשלוח.

17. בשעה 12:59 שלחה טליה לגולן הודעת וואטסאפ נוספת שבה נכתב "גולן תענה לי". מיד לאחר מכן, בשעה 12:59, שלח גולן הודעת וואטסאפ לטליה שבה נכתב "אדבר איתו יותר מאוחר".

18. מיד בסמוך לכך ובמהלך הטיפול של אבי וגולן בקונסולות המשלוח, פשטו שוטרי משטרת ישראל, שהיו במעקב אחר המשלוח, על החנות ועצרו בה את גולן, את אבי ועובד החנות ששהה במקום.

19. עד המדינה הוא שותפו של הנאשם למעשים שפורטו לעיל ולעבירות שיצוינו להלן, עמו **נחתם הסכם עד מדינה לעניין עדותו בפרשיות פשע רבות וחמורות** - ביניהן הפרשיה מושא כתב אישום זה.

20. במעשיו המתוארים לעיל קשר הנאשם קשר ביחד עם אחרים לייבא סם מסוכן, וייבא סם מסוכן מסוג **M.D.M.A.** במשקל כולל של 4,920.5 גרם.

המענה לכתב האישום

5. הנאשם **כפר** במיוחס לו בכתב האישום.

במענה לכתב האישום, שנמסר על ידי בא-כוחו של הנאשם בדיון שהתקיים ביום 27.9.17 ושאושר על ידי הנאשם, צוין, בין היתר, כי הנאשם ועד המדינה היו חברים ושותפים בעסק לגיטימי של חנות לממכר ירקות.

הוטעם כי "**כל הנטען בקשר למעורבות של הנאשם וחלקו בייבוא הסם אינו נכון, לא היה ולא קרה**

ומוכחש לחלוטין" (ההדגשות בציטוט דלעיל ויתר ההדגשות בציטוטים דלהלן הוספו ואינן במקור, אלא אם כן נכתב במפורש אחרת - מ.ל.).

הנאשם אישר כי הוא וגולן היו בקשרי חברות שנים ארוכות.

עם זאת, הוכחש כי הנאשם ועד המדינה היו שותפים בעסקים של הלוואות בריבית או של הימורים וכן כי הנאשם גייס את גולן כמהמר באתר האינטרנט שבו התנהלו ההימורים.

תוכן סעיף 3 לעובדות כתב האישום הוכחש "**מחוסר ידיעה**". ב"כ הנאשם הוסיף כי "אני לא יודע מה עשה גולן דנה".

כמו כן, באשר לחובות של גולן לנאשם, ציין ב"כ הנאשם כי "**גולן דנה היה חייב כסף לגורמים חיצוניים בשוק האפור כשהנאשם היה זה שערב מול אותם גורמים והיה המקשר מול אותם גורמים ולמעשה היווה הקשר בין אותם גורמים לבין גולן דנה. משכך, גולן דנה קשר את ההלוואות שנטל גם לנאשם**".

תוכן סעיף 4 לעובדות כתב האישום הוכחש לחלוטין.

לגבי תוכן סעיף 5 לעובדות כתב האישום נטען כי עד המדינה מעולם לא מסר לנאשם פרטים של אדם המכונה "יורם" וכי הנאשם מעולם לא העביר את הפרטים לגולן.

באשר לתוכן סעיף 6 לעובדות כתב האישום צוין כי ההתנהלות בין גולן לבין אחרים אינה ולא יכולה להיות במחלוקת והיא מוסכמת, למרות שאינה ידועה באופן אישי.

העובדות הנטענות בסעיף 7 לעובדות כתב האישום, בעניין נסיעותיו של גולן ללונדון ולאמסטרדם, הטמנת הסמים בקונסולות המשחק על-ידו ומתן הוראות לשליחת החבילה לנתניה - הוכחו "**מחוסר ידיעה**".

גם תוכן סעיף 8 לעובדות כתב האישום המתוקן הוכחש "**מחוסר ידיעה**".

סעיפים 9-11 לעובדות כתב האישום הוכחו אף הם "**מחוסר ידיעה**": הנאשם הכחיש מחוסר ידיעה את תפיסת הסמים באנגליה ואת העברתם לישראל באופן מבוקר על ידי הרשויות. עם זאת, החלפת הסמים המסוכנים בחומר "דמה" על ידי השוטרים לא הוכחה ויתר פעולות השוטרים לא הוכחו: "זאת כיוון שאלה שוטרים שביצעו את עבודתם באופן סדיר...".

הוכחש כל הנטען בסעיף 12 לעובדות כתב האישום, בעניין הלחץ שהפעיל הנאשם על גולן לשחרור משלוח הסמים.

העובדות הנטענות בסעיפים 13-15 לעובדות כתב האישום, בעניין פעולותיו האחרות של גולן בקשר לאבי זיונץ, הוכחו "**מחוסר ידיעה**".

באשר לאמור בסעיף 16 ובסעיף 12 סיפא לעובדות כתב האישום צוין כי "אכן היתה התקשרות בין הנאשם לבין רעייתו של גולן דנה והיא נוגעת להקשר אחר של חובותיו של גולן דנה לאותם גורמים בשוק האפור, שהנאשם היה ערב לגביהם. מועד התשלום הגיע וגולן דנה לא שילם. ולכן היו הרבה שיחות בין הנאשם לגולן דנה, שלא נענו ע"י גולן והוא התחמק מתשלום החוב לנאשם וזו הסיבה שהנאשם התקשר לרעייתו של גולן דנה על מנת ליצור עליו

לחץ. ללא כל קשר למשלוח סם כזה או אחר, אם היה".

לגבי סעיף 17 לעובדות כתב האישום נטען כי "אכן יש הודעת טקסט כלשהי אבל היא לא נוגעת לנאשם באופן ישיר ולכן אנחנו לא יודעים באיזה הקשר היא נאמרה. מבלי לגרוע באמור קודם, יתכן ונאמרה בהקשר לשיחות שביצע הנאשם לאשתו של גולן דנה בהקשר של החזרת החוב".

ביחס לאמור בסעיף 18 לעובדות כתב האישום הוטעם כי "אכן היתה פשיטה משטרתית. נתפסו שם סמים ואין מחלוקת על כך. אני מסתייג מאמירות משלוח סם כיוון שזה לא הוכח אבל נתפסו סמים וזה לא קשור לנאשם כאן".

העובדות שאינן במחלוקת וגדר המחלוקת העיקרי

6. **בפועל, אין מחלוקת** בין הצדדים כי הסמים אכן יובאו לישראל ונתפסו בישראל, הגם שפרטי אופן הגעת הסם לישראל ופעולותיו של גולן, הוכחו על ידי ב"כ הנאשם, במענה לכתב האישום, כאמור **מחוסר ידיעה**.

כפי שציינה ב"כ המאשימה, בעמ' 4 לסיכומיה (להלן: "**סיכומי המאשימה**" או "**סיכומיה הראשוניים של המאשימה**"), תחת הכותרת "יריעת המחלוקת": "**במהלך המשפט הוברר כי אין למעשה מחלוקת בדבר מעשיו של גולן כמתואר בכתב האישום ועל עצם ייבוא הסמים ארצה על ידו ...**".

כמו כן, **אין מחלוקת** כי בין הנאשם לבין גולן היו קשרי חברות במשך שנים וכי הנאשם היה ערב לחובות של גולן לגורמים בשוק האפור.

בנוסף, **אין מחלוקת** כי בין הנאשם לבין עד המדינה היה קשר חברי ועסקי.

אין גם מחלוקת כי בתקופה הרלוונטית להפללת הנאשם על ידי עד המדינה, בחקירותיו של האחרון במשטרה, התגלע ביניהם סכסוך אישי, כפי שיפורט להלן.

עוד אקדים ואציין כי על השלב בהליך הפלילי שלפיו יש לקבוע מהי יריעת המחלוקת, לעניין דרישת הסיוע, במישור הנורמטיבי-הכללי, אעמוד להלן בפסקה 57.

לגופו של עניין, **במקרה דנן גדר המחלוקת העיקרי** בין הצדדים במשפט, בשים לב למענה של הנאשם בפתח המשפט, כמפורט לעיל, נגע **לשאלת מעורבותו של הנאשם בייבוא הסמים ("כל הנטען בקשר למעורבות של הנאשם וחלקו בייבוא הסם אינו נכון...")**.

כפי שיובהר להלן, למעשה **שתי השאלות העיקריות** המתעוררות **במשפט** דנן הן, **ראשית, האם עדותו של עד המדינה, המפלילה את הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום, היא הפללת שווא מצדו, בעקבות הסכסוך ביניהם, כעמדת ההגנה, או שמא עד המדינה סיפר את האמת (גם) בנוגע למעורבות הנאשם בעבירות מושא כתב האישום, כגרסת עד המדינה והתביעה; ומכל מקום ולמצער, מהו משקל עדותו של עד המדינה; ושנית, האם עדותו של עד המדינה נתמכת בראיית סיוע מספקת, כנדרש בדיון, אם לאו.**

הראיות שהובאו בפני בית המשפט

7. בפני בית המשפט העידו מטעם המאשימה המעורבים בפרשה: גולן, טליה, עד המדינה, דני ארליך,

אלכסנדר בנימינוב (להלן גם: "סשה") וניר מאור. כמו כן, העיד החוקר לשעבר ניצן בדרכ, שחקר את הנאשם.

במסגרת פרשת ההגנה העידו ליאור קביליו (להלן גם: "קביליו"), הנאשם, יניב ביבי וחיים אדרי.

כמו כן, הוגשו לבית המשפט 29 מוצגים מטעם המאשימה ו-6 מוצגים מטעם ההגנה.

בפרק הדיון אתיחס בהרחבה לעדויות המרכזיות ולמוצגים הרלוונטיים העיקריים, במסגרת ניתוח הראיות ובחינת טענות הצדדים, אך קודם לכן אביא את תמצית העדויות העיקריות ואת עיקרי טענות הצדדים.

תמצית העדויות העיקריות

8. הראיה העיקרית מטעם המאשימה היא עדותו של **עד המדינה**, אשר הפליל את הנאשם בעבירות מושא כתב האישום.

לעדויות של עד המדינה **אתיחס בהרחבה להלן**, בפרק הדיון.

9. כמו כן, כזכור, העידו **מטעם המאשימה** עדים אחדים וביניהם **גולן**, אשר בעדותו טען כי הנאשם **לא** היה מעורב בייבוא הסמים מושא כתב האישום.

עוד מסר גולן בעדותו, בין היתר, כי הכיר את הנאשם בקבוצת הכדורגל העירונית שבה שיחקו השניים. בהמשך, על רקע ניסיונותיו של הנאשם לסייע לו מול נושים בשוק האפור, התהדקו היחסים ביניהם והנאשם פרש את חסותו על גולן. גולן היה חייב כספים, בין היתר, לעד המדינה, אשר העביר לו באמצעות הנאשם ₪ 70,000 עבור עסקת יהלומים שבסוף לא יצאה לפועל (להלן: "**עסקת היהלומים**"); אולם בהמשך עד המדינה דרש ממנו את הרווח שהיה צפוי לו כתוצאה מהעסקה, בסך כ-250,000-300,000 ₪. לדברי גולן, הוא פגש את עד המדינה פעם אחת ויחידה, ובאותו מפגש השמיע עד המדינה דברי איום כלפיו. גולן הוסיף כי חובותיו נצברו, בין היתר, על רקע הימורים באתרי אינטרנט בלתי חוקיים, בין השאר, באתר שהיה בבעלותו של עד המדינה; הנאשם היה איש הקשר ש"פתח קופסה" לגולן ושהעביר את הכספים מגולן לעד המדינה.

בשלב מסוים החליט גולן להוציא לפועל עסקת סמים על מנת לפרוע את חובותיו. הוא רכש בהולנד 5 קילו של **M.D.M.A** תמורת 30,000 יורו, הטמין אותם בתוך אקסבוקסים ושלח אותם לאנגליה. באנגליה צירף גולן את המשלוח לאקסבוקסים נוספים ואת המשלוח הכולל הוא שלח לישראל. גולן מימן את הנסיעה ואת רכישת הסמים באמצעות הלואה שנטל מחברו ניר מאור. לאחר שהחבילה שבה היו הסמים הגיעה לישראל, גולן התמהמה לפני איסופה, מחשש שהרשויות כבר איתרו את הסמים.

גולן סירב למסור את שמו של הגורם שהעביר לו את מספר הטלפון של ספק הסמים בהולנד, אולם הדגיש כי אין מדובר בנאשם. כמו כן, גולן התייחס למסמך החובות שנתפס על ידי המשטרה (**ת/2**; להלן: "**מסמך החובות**") והבהיר כי המסמך נכתב על ידו מספר חודשים לפני מעצרו. בנוסף, גולן לא ידע להסביר מדוע - על אף שהוא זוכר כי הנאשם דיבר אתו פעמים רבות בקשר לחוב - אין תיעוד של השיחות בינו לבין הנאשם בפלטי התקשורת (**ת/21**).

אקדים ואציין כבר כאן כי המאשימה ביקשה בסיכומיה לפלג את עדותו של גולן (בבחינת "**פלגינן דיבורא**"),

להתעלם מהכחשתו של גולן שהנאשם היה מעורב בייבוא הסמים ולהסתמך על חלקים אחרים בעדותו של גולן, המחזקים את ראיות התביעה נגד הנאשם, והכוונה היא לפרטים שמסר גולן בקשר לייבוא הסמים, אשר עולים בקנה אחד עם הפרטים שמסר עד המדינה בעדותו והמהווים לדעתה סיוע לעדותו; ואילו ההגנה התנגדה בסיכומיה לפיצול עדותו של גולן, מהנימוקים שצוינו על ידי ב"כ הנאשם; והכל, כפי שיפורט להלן בפסקאות 78-79.

10. מטעם המאשימה העידה גם **טליה**, אשר מסרה בעדותה כי היא וגולן אמנם היו נשואים במועד שבו גולן ביצע את עסקת הסמים, אולם כבר באותה תקופה היא החליטה להיפרד מבעלה, תוך שנשארה לגור יחד אתו תחת קורת גג אחת. טליה לא הייתה מעוניינת לדעת על עיסוקיו של גולן והוא לא שיתף אותה בענייני הכלכליים. גם בעדותה ביקשה טליה "להישאר מחוץ לעניין הזה".

טליה ציינה כי עובר למעצרו של גולן היא לא שוחחה עם הנאשם ולא נוצר ביניהם קשר, למעט מספר מסרונים ששלח לה הנאשם. בנוסף, לאחר מעצרו של גולן, הנאשם **הציע לסייע** בתשלום שכ"ט סניגור עבור בעלה, כפי שהציעו יתר חבריו הרבים של גולן, אך היא השיבה שאין צורך בכך ובפועל הנאשם לא שילם סכום כלשהו.

11. יש להזכיר כאן גם את עדותו של **סשה**, שאף הוא העיד מטעם התביעה. בעדותו תיאר סשה את עסקת היהלומים, שתכנן לבצע יחד עם גולן ואשר לבסוף לא יצאה אל הפועל. לדבריו, כל הגורמים שהשקיעו כסף בעסקה האמורה סברו שהוא (סשה) גנב את כספיהם או את היהלומים, בעוד שלמעשה גולן הוא זה שבזבז את כספי המשקיעים. סשה מסר גם שהוא שמע מפיו של גולן שהנאשם "שומר עליו", וכן שגולן תכנן להעביר את הרווחים מעסקת האקסבוקסים לנאשם. בנוסף, כשסשה נשאל באשר ללחץ שהופעל על גולן לתשלום החובות, הוא ציין את שמו של הנאשם (עמ' 590).

12. מנגד, **הנאשם** הכחיש בעדותו את העבירות המיוחסות לו והכחיש כל קשר לייבוא הסמים מושא כתב האישום.

גם **לעדות הנאשם**, כמו לעדותו של עד המדינה, **אתיחס בהרחבה בהמשך**, בפרק הדיון להלן.

עיקרי טענות הצדדים

13. **המאשימה** טענה כי אשמתו של הנאשם הוכחה כדבעי.

ב"כ המאשימה ציינה בסיכומיה בכתב, בין היתר, כי "בשים לב לתשובת הנאשם לאישום הרי שהונחה בפנינו יריעת מחלוקת רחבהשמעבר להכחשה גורפת של מעורבות ישירה בעבירה היא כוללת גם את הקשרים הפליליים שבין הנאשם לעד המדינה שהיוו רקע לייבוא הסמים, קיומם של חובות של גולן לנאשם ולעד המדינה על רקע הימורים והלוואות בריבית שהיוו מניע לביצוע העבירה. כמו כן, הועמדה במחלוקת הסיבה בגינה יצר הנאשם קשר עקיף עם גולן, באמצעות אשתו של גולן, כשהנאשם טוען כי היה זה בשל התחמקות גולן מתשלום חובות לאחרים בעוד המאשימה תבקש להוכיח כי התקשורת העקיפה קשורה בטבורה לביצוע העבירה ונועדה להסוות את מעורבות הנאשם בביצוע העבירה" (ההדגשה בקו היא במקור; מתוך עמ' 5 לסיכומי המאשימה).

ב"כ המאשימה הטעימה כי הראיה המרכזית היא עדותו של עד המדינה, שלפיה הוא היה שותף של הנאשם ושל גולן לעסקת ייבוא הסמים.

ב"כ המאשימה ביקשה לקבוע כי העדות של עד המדינה היא מהימנה ביותר, מדויקת, מכילה פרטים

רבים ונתמכת בראיות חיצוניות ושיש לתת לה משקל מלא.

בנסיבות אלה ולנוכח משקלה הפנימי הגבוה של עדות עד המדינה, טענה ב"כ המאשימה בסיכומיה בכתב (בעמ' 83), כי נדרש לה "סיוע קל משקל אך בשל הדרישה הפורמלית".

עוד נטען (שם, בשורה התחתונה בעמ' 83 לסיכומים הראשונים של המאשימה) כי "יריעת המחלוקת לצורך בחינת ראיות הסיוע היא גרסתו הראשונית של הנאשם במשטרה".

לעמדת המאשימה, "הפרטים המוכמנים" שמסר עד המדינה מהווים סיוע לעדותו. בהקשר זה צוינו כסיוע לעדותו של עד המדינה: עדותו של ששה; המניע של גולן לביצוע העבירה - הרצון שלו להחזיר חובות; העובדה כי גולן מימן את רכישת הסמים באמצעות הלוואה שנטל; העובדה כי גולן קיבל משותפו הישראלי מספר טלפון של ספק סמים בהולנד הדובר עברית, יצר עמו קשר, נפגש עמו ורכש ממנו את הסמים; עלות הסמים; העובדה כי הסמים נשלחו ארצה על שם עסק או חברה, כדי להפחית את רמת החשד של הרשויות בנוגע לחבילה שבה היו הסמים; והעובדה כי גולן חשד שהסמים נתפסו על ידי הרשויות ולכן התעכב במשיכת החבילה במשך כשלושה שבועות (בעמ' 6-7 לסיכומי המאשימה).

ב"כ המאשימה הדגישה כי "אין מחלוקת כי עד המדינה וגולן אינם חברים באופן ישיר והקשר היחיד ביניהם הוא באמצעות הנאשם. כך טען עד המדינה. כך טען גם גולן. הנאשם אף הקצין וטען כי השניים כלל לא מכירים כשאמר: 'גולן ורועי אין ביניהם שום קשר'. בנסיבות אלה, העובדה שעד המדינה ידע לתאר פרטים רבים וייחודיים מלב ליבה של עסקה לייבוא סמים לא מותירה מקום לספק כי הוא היה מעורב בעסקה כפי שהעיד. כיוון שהקשר היחיד בין עד המדינה לגולן הוא הנאשם הרי שלא יכול להיות חולק כי מקור המידע של עד המדינה הוא הנאשם עצמו! ורק הוא!" (שם, בעמ' 6; ההדגשות הן במקור).

עוד טענה ב"כ המאשימה כי הוכחו שקרים של הנאשם, אשר גם הם מהווים סיוע לעדות של עד המדינה.

בסוף סיכומיה הוסיפה המאשימה וסיכמה כי הוצגו לבית המשפט מספר ראיות סיוע משמעותיות: היעדרו של קשר ישיר בין הנאשם לגולן בתקופה הרלוונטית לביצוע העבירות; ראיות לקשר באמצעים עקיפים בין הנאשם לגולן; מסמך החובות שערך גולן והתומך בעדותו של עד המדינה; "פרטים מוכמנים" בעדות של עד המדינה, בשילוב עם העובדה שהנאשם הוא הגורם היחיד המקשר בין גולן לעד המדינה; וכן "שקרי הנאשם והתנהגות מפלילה" (בעמ' 84-85).

14. **מנגד, לעמדת ההגנה**, המאשימה לא עמדה בנטל ההוכיח מעבר לכל ספק סביר את אשמתו של הנאשם.

ראשית, נטען כי לא ניתן לבסס הרשעה על סמך עדותו של עד המדינה, אשר חסרה פרטים מהותיים, נגועה בסתירות משמעותיות, מהווה גרסה מתפתחת, והיא אף שגויה במקרים רבים. הוטעם כי גרסת עד המדינה "מגלמת בחובה קשיים אינהרנטיים".

שנית, הודגש שעל עדותו של עד המדינה מרחפת "עננה" בדמות "הסכסוך הקשה" בינו לבין הנאשם, אשר "פרץ באופן סימולטני" במקביל למסירת הודעותיו המפלילות נגד הנאשם. הוטעם שעד המדינה ניסה להפליל את הנאשם במגוון עבירות, ולא רק בעבירות מושא כתב האישום, מתוך יצר נקם בנאשם, וכי עדותו של עד המדינה צבועה ב"דם רע" המצוי בין שניהם.

שלישית, נטען כי עדותו של עד המדינה חסרה סיוע משמעותי, הנדרש ביתר שאת לנוכח החוסרים, הסתירות וההתפתחויות בגרסתו של עד המדינה.

רביעית, נטען כי עדי התביעה לא הוסיפו להוכחת התזה של המאשימה, וכי חלקם, ובמיוחד גולן וטליה, אף החלישו אותה באופן משמעותי; בעניין זה הודגש שאין מקום לפצל את עדותו של גולן, כעתירת המאשימה.

חמישית, נטען כי "הנאשם לא נמצא משקר בקשר לעבירת ייבוא הסמים" וכי הנאשם הציג הסברים משכנעים לשקרים הנטענים על ידי המאשימה, וכן כי "גם אם הנאשם לא דיבר אמת בחלק מימוריה מהדברים הרי שהם לא בלב העניין", ועל כן אין לראות בהם סיוע לעדות של עד המדינה. עוד הודגש בעניין זה כי משמתנהלת חקירה נגד הנאשם בגין עבירות של ניהול הימורים ושל מתן הלוואות בלתי חוקיים, ומשהמאשימה לא העמידה לרשות הנאשם את חומר החקירה שנאסף בעניין זה, "מנועה היא מלטעון טענה כי הנאשם לא דיבר אמת" בנושאים אלו.

שישית, נטען כי ההקלטות שהוצגו על ידי עד ההגנה קביליון, שבוצעו לאחר חתימת הסכם עד המדינה, "אינן מותרות ספק בדבר דו פרצופיותו של עד המדינה", שכן גם "בהקלטה עצמה נשמע כאחרון העבריינים".

שביעית, נטען כי קיימים מחדלי חקירה משמעותיים אשר פגעו פגיעה אנושה בהגנת הנאשם ופגעו ביכולתו של הנאשם לנהל את ההגנתו כדבעי.

15. לאחר סיכומי הצדדים, בכתב ובע"פ, **הגישה המאשימה**, ביום 4.10.18, **בקשה להשלמת סיכומי הצדדים** - בעקבות פסק הדין של בית המשפט העליון שניתן ביום 17.9.18 בע"פ 6813/16 **נחמני נ' מדינת ישראל** (17.9.2018) (להלן: "**עניין נחמני**"), וזאת "בנקודה זו בלבד".

ב"כ הנאשם התנגד לבקשה, בנימוק כי לדעתו הסוגיה אשר עלתה במסגרת פסק הדין **בעניין נחמני** "אינה משליכה כלל על הנושא במחלוקת בתיק דנ".

חרף התנגדות הסיגור **קיבלתי את בקשת המאשימה**, לנוכח ההשלכה של פסק הדין **בעניין נחמני** על אחת הסוגיות שבמחלוקת בתיק זה, היא סוגיית הסיוע לעדותו של עד המדינה, והתירתי למאשימה להשלים סיכומיה בכתב, תוך שביקשתי שב"כ הנאשם יגיב בכתב על השלמת סיכומי המאשימה וישראלים אף הוא את סיכומיו בעניין זה.

16. **בסיכומיה המשלימים בכתב של המאשימה** הובאה תחילה פרשנות המאשימה באשר לעמדות השופטים במסגרת פסק הדין **בעניין נחמני**, בנוגע למועד הקובע בסוגיית יריעת המחלוקת בקשר לראיית הסיוע. הודגש (בפסקה 7) כי כב' השופט נ' הנדל וכב' השופט ד' ברק-ארז "לא הגיעו להסכמה" בהגדרת "תוצאת פסק הדין". הוטעם כי כב' השופט הנדל "סבר כי ברוב דעות נקבע שהמועד הקובע הוא מועד המענה לכתב האישום, הגם שהוא הסתייג מקביעת השופט שהם שראה בשינוי גרסתו של הנאשם שקר המהווה ראיית סיוע".

כמו כן, צוין כי "יחד עם זאת ניתן לקבוע כי ביחס לשקרי הנאשם קיימת תמימות דעים בין השופטים ברק-ארז ו- שהם... לפיכך, ברוב דעות נקבע כי **ניתן לעשות שימוש בשקרי הנאשם בעת ששינה את גרסתו במשטרה לזו שמסר במענה לכתב האישום, בין משום שיריעת המחלוקת נקבעת לפי גרסתו האחרונה במשטרה (כגישת השופטת ברק-ארז) ובין משום היותה ראייה עצמאית (כגישת השופט שהם)**" (שם, בפסקה 8; ההדגשה היא במקור).

המאשימה הוסיפה והדגישה בסיכומיה המשלימים כי: "הצגנו ראיות סיוע לעדותו של עד המדינה גם על פי גישתו המחמירה של השופט הנדל" (שם, בפסקה 9; ההדגשה בקו היא במקור) ופירטה את ראיות הסיוע הנטענות, שיובאו בתמצית להלן.

ראשית, לטענת ב"כ המאשימה, **עד המדינה ידע "פרטים מוכמנים"** שאותם הוא יכול היה לדעת רק מהנאשם, והכוונה היא: למניע של גולן, שהוא החזרת חובות כספיים; למימון רכישת הסמים באמצעות הלוואה שנטל; לקבלת מספר הטלפון של ספק סמים מהולנד מאדם בישראל; לנסיעתו של גולן להולנד; להטמנת הסמים בקונסולות של משחק מחשב; ולשליחת החבילה, שהכילה את הסמים, לחברה (בישראל).

שנית, חובותיו של גולן לנאשם מהימורים ומהלוואות כמניע לעסקת הסמים. לעמדת המאשימה, מעורבותו של הנאשם בעסקי ההימורים, המוכחשת על ידי הנאשם, נלמדת ממסרונים שנמצאו בחיפוש במכשיר הטלפון הנייד של הנאשם (להלן: "**המכשיר הנייד**") וכן מעדותו של גולן כי הנאשם קישר בינו לבין אתר ההימורים של עד המדינה. בנוסף, חובו של גולן כלפי הנאשם מוזכר גם במסמך החובות (ת/2).

עוד צוין על ידי ב"כ המאשימה כי הנאשם הכחיש, במענה לכתב האישום, את החוב של גולן כלפיו וכלפי עד המדינה, בעוד שגולן אישר כי הוא ביצע את עסקת הסמים לשם החזרת חובות, כשעיקר חששו היה מעד המדינה, וכן הודגש שגם סשה העיד כי שמע מגולן שהנאשם הפעיל עליו לחץ להחזיר את חובו.

שלישית, ניתוק הקשר הישיר בין הנאשם לגולן בסמיכות זמנים לייבוא הסמים. הוטעם כי עד המדינה העיד שהוא הזהיר את הנאשם מפני יצירת קשר ישיר עם גולן ובעקבות כך הנאשם וגולן החלו לתקשר באופן עקיף. המאשימה הצביעה על תוכן פלטי מחקרי התקשורת, המלמדים כי בין התאריכים 1.12.14-4.2.15 הנאשם וגולן לא קיימו קשר ישיר ביניהם, כפי שאכן העיד עד המדינה. חרף זאת, קיימו השניים קשר עקיף באמצעות דן ארליך ובאמצעות טליה, לרבות במועד איסוף הסמים על ידי גולן, 4.2.15.

רביעית, שקריו המהותיים של הנאשם, העומדים לדעת המאשימה בחמשת התנאים שנקבעו לעניין זה בפסיקה: הן שקרי הנאשם ביחס לקשר שלו עם גולן ולחובותיו של גולן כלפיו, והן שקרי הנאשם בקשר למעורבותו בהימורים בלתי חוקיים ובארגון ההימורים.

17. **ב"כ הנאשם ציין בסיכומיו המשלימים, בין היתר, כיבעניין נחמני** "דעת הרוב היא כי השלב הנכון לבחינת יריעת המחלוקת הוא השלב השלישי - שלב מתן התשובה לאישום" (בפסקה 2).

לעמדת ההגנה, "החלטות בית המשפט העליון **בעניין נחמני** אינן יכולות לסייע בידי המאשימה" ו"דווקא הפניית המאשימה אל פסק דינו של בית המשפט העליון **בעניין נחמני** היה בה כדי לסייע בידי הנאשם ולהקשות אף יותר על התביעה..." (בפסקאות 4 ו-24).

הסניגור הדגיש (בפסקה 5) כי "**...המחלוקת בין המאשימה להגנה צומצמה באופן משמעותי... לנקודה מאד ספציפית והיא מעורבותו של הנאשם בביצוע העבירה. למעשה המחלוקת היחידה בין הצדדים הייתה האם הנאשם אכן גייס את גולן דנה לצורך עבירת ייבוא סמים**".

ב"כ הנאשם הטעים כי "**הסיוע הנדרש חייב להיות כזה שמסבך את הנאשם בביצוע העבירה עצמה של ייבוא סמים ארצה**" (בפסקה 6).

לטענת הסניגור, המאשימה מתעלמת לחלוטין מגרסתו השגויה "כמעט בכל פרמטר" של עד המדינה, גרסה שמפני היותה שגויה לא הביאה אפילו לחקירתו של הנאשם בשלב שבו נמסרה. ב"כ הנאשם הדגיש כי **גרסת עד המדינה אינה כוללת ידיעות מוכמנות**. כך, מחיר הסמים לא היה ידוע לעד המדינה במדויק והוא נקט בניחושים המבוססים על ניסיון החיים.

ב"כ הנאשם ציין כי "הגם שטענות המאשימה ב'מבט ראשון' שובות את הלב, הרי שהתעמקות בטענות המאשימה מלמדת כי **אין ראיות סיוע לעדות עד המדינה - בוודאי שלא בנקודה המשמעותית שבמחלוקת**" (שם, בפסקה 10).

הסניגור הוסיף וטען כי "המאשימה אינה מדייקת בעובדות ומכאן שגגת המאשימה באשר לסברתה כי הנאשם מסר גרסה הנסתרת בראיותיה". כך, למשל, בסעיף 2 לכתב האישום צוין כי עד המדינה והנאשם היו שותפים בעסקי ההימורים "בתקופה שקדמה לחודש אוקטובר 2014", ואילו גם לשיטתו של עד המדינה הנאשם הפך להיות שותפו של עד המדינה כחודש לפני שירו בו ביום 14.8.15.

כמו כן, ב"כ הנאשם הפנה לדברים שמסר ב"כ המאשימה, עו"ד קורצברג, במהלך המשפט (בעמ' 375), כי החקירה בעניין אתר ההימורים אינה קשורה לתיק דנן. הסניגור ציין כי הוא "נוטה להסכים עם אמירה זו שכן גם עד התביעה מר גולן דנה אישר בחקירתו כי רוב חובותיו אינם נוגעים להימורים וכפועל יוצא בוודאי שהם לא היו אלה המניע הישיר לביצוע עבירת הייבוא על ידו" (סיכומי ההגנה המשלימים, בפסקה 15). ב"כ הנאשם הדגיש כי **"למעשה המאשימה בעצמה אוחזת בטענה זו בשתי עמדות. מחד טוענת לנוחותה... כי נושא ההימורים באינטרנט אינו קשור לתיק דנן - ואף חוסה חומרי חקירה מהותיים... מצד שני בעת הסיכומים טוענת כי המדובר בנושא מהותי בלב המחלוקת בין הצדדים... אילו המאשימה סבורה היתה כי נושא ההימורים באינטרנט הינו מהותי ביותר ובלב המחלוקת, היה על המאשימה להעביר לידי ההגנה את כל חומרי החקירה הרלוונטיים"** (שם, בפסקאות 17-18).

הסניגור הוסיף וטען ש"המאשימה מבקשת כי בית המשפט הנכבד יכריע כי הנאשם שיקר במהלך תשובתו לאישום בנושא ההימורים באינטרנט, כפי שטענה בסעיף 17 לסיכומיה - דא עקא שישאל השואל מדוע בוחרת המאשימה להציג אך מידע חלקי בנושא זה... גרסתו של הנאשם לא רק שלא נמצאה שקרית - אלא אף קיבלה חיזוק משמעותי מעדויות עדי התביעה בעצמם ואף ראיות אובייקטיביות - אותם מסרונים שהוחלפו בין גולן דנה לסשה" (שם, בפסקאות 20 ו-22).

ב"כ הנאשם ציין עוד כי **"הבריוח התיכון לראיות התביעה הוא עדותו החסרה של עד המדינה - ובנדון דידן יש לזכור ברקע את היעדרו של 'יורם', ניסיונות ההפללה החוזרים ונשנים של עד המדינה את הנאשם - ניסיונות שאפילו לא זכו לחקירה מצד המשטרה כאשר ברקע הסכסוך הפעיל בין הנאשם לבין עד המדינה"** (שם, בפסקה 27); וכן כי "משהופרכו כל טענות המאשימה בנושא דנן ולאור העובדה כי לכל אורך גרסאותיו ותשובתו של הנאשם לאישום נגדו הכחיש כל קשר לביצוע העבירה, הרי שראיית הסיוע הנדרשת חייבת להיות כזו המסבכת את הנאשם בביצוע העבירה ויסודותיה - ראייה שכזו אין בנמצא ומכאן שכל טענות המאשימה אינן יכולות להביא להרשעתו" (שם, בפסקה 28).

דין והכרעה

המסגרת הנורמטיבית

תוספות ראייתיות - כללי

סוגי התוספות הראייתיות

18. למעשה, קיימים **שלושה סוגים** של תוספות ראייתיות: דבר לחיזוק, דבר-מה-נוסף ("דבר-מה") וסיוע.

בחלק מקטגוריות המקרים שבהם נדרשת תוספת ראייתית, היא נדרשת מכוח הוראות **החוק החרות**, בעיקר פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן: "**פקודת הראיות**"), כגון בעניינו, בסעיף 54א; ואילו בקטגוריות אחרות, מקורה של התוספת הנדרשת הוא מכוח **ההלכה הפסוקה** (כגון דבר-מה להודאת נאשם בחקירה, דבר-מה או דבר לחיזוק עדות מעורב בדבר עבירה, או תוספת ראייתית לעדות של "עד מדינה לשיטתו").

בפועל, התוספות הראייתיות נחלקות **לשתי קטגוריות עיקריות, השונות במהותן** זו מזו: הקטגוריה הראשונה היא של **ראיות מסבכות (סיוע)**, ואילו הקטגוריה השנייה היא של ראיות **מאמתות או מחזקות (דבר-מה או דבר לחיזוק)**.

שלושת התנאים המצטברים לעניין הסיוע

19. כידוע, **על מנת שראיה תוכל לשמש סיוע**, עליה לעמוד **בשלושה תנאים מצטברים: ראשית**, עליה לבוא **ממקור נפרד ועצמאי; שנית**, עליה לסבך, או לפחות לנטות לסבך, את הנאשם **באחריות לביצוע מעשה העבירה** המיוחס לו; **ושלישית**, על הראיה להתייחס לנקודה **ממשית השנויה במחלוקת** בין הצדדים [ראו למשל: יעקב קדמי **על הראיות** 280-264 (חלק ראשון, תש"ע) (להלן: "**קדמי, על הראיות**")]; ע"פ 4596/98 **פלונית נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(1) 145, 165 (2000); ע"פ 7832/04 **פלוני נ' מדינת ישראל**, בפסקה ה.(3) לחוות דעתו של כב' השופט א' רובינשטיין (4.5.2006); ע"פ 7450/01 **אבו ליטאף נ' מדינת ישראל**, בפסקה 56 לחוות דעתה של כב' השופטת ד' ברלינר (31.7.2007) (להלן: "**עניין אבו ליטאף**")]; ע"פ 486/16 **שירזי נ' מדינת ישראל**, בפסקה 38 לפסק-דינו של כב' השופט ג' קרא (13.9.2018) (להלן: "**עניין שירזי**").

כפי שהטעים לאחרונה כב' השופט נ' הנדל בעניין **נחמני**, בפסקה 15 לפסק-דינו:

"... בניגוד לתוספות הראייתיות המאמתות מסוג חיזוק ודבר מה נוסף, **ראיית הסיוע ייחודית בכך שנדרש שתיטה לסבך את הנאשם בביצוע העבירה. דרישת הסיבוכ באה לידי ביטוי בכך שראיית הסיוע אינה מחזקת את הראיה המרכזית, אלא את המסקנה העולה ממנה - דהיינו, התקיימותם של יסודות העבירה. מכאן נגזר גם התנאי השלישי המתייחס לרלוונטיות של הראייה המסייעת, ודורש כי היא תתייחס לנקודה שבמחלוקת בין הצדדים. אם הראייה המסייעת אינה מתייחסת לנקודה ממשית שבמחלוקת, היא אינה מחזקת את המסקנה לפיה מתקיימים יסודות העבירה...**"

מקבץ ראיות המהווה סיוע

20. עם זאת, **הסיוע הראייתי אינו חייב להיות ראיה אחת ויחידה** העונה על כל שלוש הדרישות המצטברות הנ"ל, **אלא אפשר כי יהיה מורכב ממקבץ ראיות**, והכל בשים לב למכלול הנסיבות ולמכלול הראיות בכל מקרה לגופו [ראו, למשל, והשוו: ע"פ 378/74 **מסר נ' מדינת ישראל**, פ"ד ל(1) 687, 696 (1976); ע"פ

4596/98 פלונת נ' מדינת ישראל הנ"ל, בעמ' 165; ע"פ 1361/10 מדינת ישראל נ' זגורי, בפסקה פ"ג לפסק-דינו של כב' השופט א' רובינשטיין (2.6.2011) (להלן: עניין זגורי); ע"פ 7477/08 גץ נ' מדינת ישראל, בפסקה 75 (14.11.2011); ע"פ 3/10 אוחנה נ' מדינת ישראל, בפסקה 143 (27.12.2012); ע"פ 5385/13 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 29 (4.12.2013); קדמי, על הראיות, בעמ' 281].

רף התוספת הראייתית

21. התוספת הראייתית הנדרשת על פי הדין הינה התוספת הראייתית המינימאלית הנדרשת לצורך הרשעה, אם מדובר בעדות מפלילה יחידה הטעונה תוספת ראייתית [ראו למשל והשוו: ע"פ 361/90 קהמוז נ' מדינת ישראל, בפסקה 3 (21.5.1991); ע"פ 3631/92 ג'אבר נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (25.12.1996)].

לשון אחרת, הדרישה שבדין לתוספת ראייתית מהווה "סף תחתון" או "רף מינימאלי" ומתייחסת למקרים שבהם המשקל של הראיה הבסיסית הטעונה תוספת הנו מלא או לפחות גבוה (ראו למשל והשוו: ע"פ 6147/92 מדינת ישראל נ' כהן, פ"ד מח(1) 62, 69 (1993), בעמ' 67; ע"פ 3631/92 מדינת ישראל נ' ג'אבר הנ"ל, שם, בפסקה 12).

משקל התוספת הראייתית וזיקת הגומלין בינו לבין משקל הראיה הבסיסית

22. כידוע, קיימת זיקת גומלין בין משקל הראיה הבסיסית הטעונה תוספת ראייתית לבין המשקל של התוספת הראייתית הנדרשת, כך שקיים יחס הפוך, של מעין "מקבילית כוחות", בין משקל הראיה הבסיסית לבין משקל התוספת. על כן, ככל שמשקלה של הראיה הבסיסית הנו גבוה יותר, משקלה של התוספת הראייתית יכול להיות נמוך יותר; ולהיפך [ראו למשל והשוו: ע"פ 209/87 שחאדה נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(4) 594, 596 (1987); ע"פ 4048/91 דהאר נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (29.12.1993); ע"פ 5300/91 עטא נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (29.9.1994); דנ"פ 4342/97 מדינת ישראל נ' אל עביד, פ"ד נא(1) 736, 795-796, בפסקאות 51 ו-103 (1998); ע"פ 4732/10 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 23 (2.1.2012); ע"פ 4583/15 סץ נ' מדינת ישראל, בפסקה 54 סיפא (21.9.2015); עניין שירזי, בפסקה 38 לפסק-דינו של כב' השופט ג' קרא; עניין נחמני, בפסקה 3 סיפא לחוות-דעתו של כב' השופט א' שהם].

התוספת הראייתית נבחנת, אפוא, תוך זיקה לראיה הבסיסית הטעונה תוספת, והבחינה של משקל התוספת ושל עוצמתה איננה טכנית - כפי שהוטעם בע"פ 1142/11 סדיר נ' מדינת ישראל, בפסקה 17 (8.2.2012):

"בחינת עוצמת התוספת הראייתית הנדרשת אינה טכנית גרידא, אלא תעשה נוכח הקושי שמעוררת העדות המרכזית בתיק מסוים - אם אכן מתעורר קושי כזה - ונוכח קשרי הגומלין בין העדות המרכזית לבין ראיות החיזוק".

ברי כי, מחד גיסא, כאשר עדות יחידה הטעונה תוספת ראייתית אינה מהימנה כלל, אין די לצורך הרשעה בתוספת ראייתית, אף לא במשקל גבוה.

מאידך גיסא, גם כאשר ניתן אמון מלא בעדות יחידה הטעונה תוספת ראייתית, עדיין נדרשת לה התוספת, אך משקלה של התוספת אינו חייב להיות גבוה.

הסיוע ואופן בחינתו

23. כאמור, בהבדל מהתוספות הראייתיות של דבר לחיזוק או של דבר-מה, שהן תוספות מחזקות או מאמתות, הסיוע הינו תוספת מסבכת.

זאת ועוד, **הסיוע לעולם אינו טכני, כי אם מהותי**, והוא אמור לענות על שלושת התנאים המצטברים המפורטים לעיל, ובהם התנאי כי ראיית הסיוע תסבך את הנאשם או לפחות תיטה לסבכו בעבירה המיוחסת לו [השוו למשל: ע"פ 389/73 בן-לולו נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(1) 489, 492 (1974) (להלן: "עניין בן-לולו")].

גם אופן הבחינה של שאלת קיום הסיוע, אף הוא **אינו טכני-פורמלי** גרידא, כי אם **ענייני-מהותי**, בשים לב לרציונלים העומדים ביסוד הדרישה לסיוע ובשים לב לחששות הניצבים ביחס לעדות הבסיסית הטעונה סיוע, בכל מקרה קונקרטי לגופו, בהתאם להתרשמות מהעדות הבסיסית וכן לתשתית הראייתית כולה (ראו: **קדמי, על הראיות**, בעמ' 499 והאסמכתאות ששם).

ראו לאחרונה דברי כב' השופט נ' הנדל בעניין נחמני:

"... יש להיזהר מכך שלא ליצור סיוע באופן מובנה, מבלי לבדוק אותו כנדרש. הסיוע אינו עניין פורמלי, אלא מהותי... נדרשת זהירות ובדיקה עצמאית..." (מתוך פסקה 48 סיפא לפסק-דינו של כב' השופט הנדל).

כאשר מדובר בעדות הטעונה סיוע שהיא מהימנה בחלקה, או שהיא ספק-מהימנה בחלקה, יש להבחין בין מקרה שבו אי-המהימנות או הספק מתייחסים רק לחלקים הנוגעים לשוליים או לפריפריה של העדות, לבין מקרה שבו המהימנות מוטלת בספק לגבי חלק מהעדות הנוגע לליבת העבירות המיוחסות לנאשם; ובמקרה אחרון זה נדרש סיוע ממשי, מוגבר או כבד-משקל [ראו והשוו: ע"פ 677/84 דוד נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(4) 33, 40 (1987); **עניין זגורי**, בעמ' 42].

אימתי ניתן לראות בשקרים של נאשם סיוע?

24. כידוע, שקרי נאשם יכולים לחזק את ראיות התביעה ולהוות התנהגות מפלילה[ראו למשל: ע"פ 334/02 סיבוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 14 (13.1.2003)]; ע"פ 2468/03 אלבויראת נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (12.1.2009)].

25. **חשוב מכך, שקרי נאשם יכולים אף להגיע כדי ראיית סיוע**, מקום שנדרש סיוע, אך זאת רק אם הם עומדים בחמישה תנאים מצטברים שנקבעו בפסיקה, כשהטעם העיקרי הוא כי **נדרש שהשקרים של הנאשם יבטאו תחושת אשם: (א) השקרים הם בעניינים מהותיים ולא בעניינים פחותי ערך; (ב) השקרים הם ברורים וחד-משמעיים; (ג) השקרים מוכחים מתוך ראיות חיצוניות אחרות; (ד) השקרים נעשו בזדון ועל מנת להעלים את האמת מבית המשפט; (ה) השקרים צריכים להיות קשורים לעבירה שעליה נסב המשפט ולא לעילה אחרת שאינה רלוונטית לצורך בחינת האשמה** [ראו: ע"פ 161/72 סרסור נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(2) 203, 219-221 (1974); ע"פ 543/79 נגר נ' מדינת ישראל, פ"ד לה(1) 113, 140-141 (1980); דנ"פ 4342/97 מדינת ישראל נ' אל עביד הנ"ל, בעמ' 802; ע"פ 7752/03 חלאילה נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(2) 259, 265 (2004); ע"פ 7477/08 גץ נ' מדינת ישראל (14.11.2011); **עניין נחמני**, בפסקאות 38-42 לפסק-דינו של כב' השופט נ' הנדל].

26. בפסיקה הובהר גם כי **אף** אם התמלאו חמשת התנאים דלעיל, עדיין אין לקבל שקר כסיוע **אם** לנאשם או להגנה **הסבר המניח את הדעת** לשקר [ראו למשל: ע"פ 400/84 **מדינת ישראל נ' אנג'ל**, פ"ד מ(3) 481 (1986); **עניין נחמני**, בפסקה 48 לפסק-דינו של כב' השופט נ' הנדל: "... כאן יודגש התנאי שאף אם התמלאו חמשת התנאים לשקר, עדיין אין לקבל שקר כסיוע אם לנאשם הסבר לכך... יש לברר בכל מקרה לגופו האם השקר של נאשם, אשר עומד בשאר התנאים, אינו מקבל הסבר אחר השולל את האפשרות ללמוד ממנו על תחושת אשם", וכן בפסקה 10 לחוות דעתו של כב' השופט א' שהם: "... עוד יש להדגיש כי, כוחם הראייתי של השקרים מותנה בהיעדרו של הסבר סביר, שניתן לאותם שקרים..."].

27. **ודוק, יש להבחין בין שקרי נאשם לבין גרסה בלתי מהימנה של נאשם.**

דחיית גרסה של נאשם כבלתי מהימנה, אינה יכולה להוות סיוע - בהבדל משקרים מהותיים של נאשם שהוכחו באופן פוזיטיבי אשר עומדים בתנאים הנוספים שצוינו לעיל [ראו, למשל, ע"פ 8005/04 **אברוטין נ' מדינת ישראל**, בפסקה 36 לחוות דעתו של כב' השופט ד' חשין (29.3.2007)].

28. כמו כן, יש לנקוט **משנה זהירות** קודם שמייחסים משמעות ראייתית לשקרים של נאשם. זאת, שכן לעתים שקרי הנאשם נובעים ממתח נפשי או ממצוקה שבהם הוא נתון, או שמטרתם להרחיקו מעבירה שלא ביצע, או למנוע הסתבכותו בה, או שהם נובעים מתוך רצון לחפות על אדם אחר [ראו למשל והשוו: **קדמי, על הראיות**, בעמ' 305; ע"פ 235/60 **מנצור נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד טז(1) 645, 647 (1962); ע"פ 950/80 **כהן נ' מדינת ישראל**, פ"ד לו(3) 561, 569 (1982); ע"פ 632/83 **הרוש נ' מדינת ישראל** פ"ד לט(1) 253, 268-269 (1985); ע"פ 5152/91 **חליוה נ' מדינת ישראל**, בפסקה 15 (17.10.1995); ע"פ 8002/99 **בכר נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(1) 135, 142 (2001); ע"פ 7832/04 **פלוני נ' מדינת ישראל** הנ"ל, בעמ' 23-22; ע"פ 5582/09 **פלוני נ' מדינת ישראל**, בפסקה 134 לחוות דעתו של כב' השופט י' עמית (18.10.2010); ע"פ 3751/11 **אבו טראש נ' מדינת ישראל**, בפסקה 65 (2.9.2012); ע"פ 2840/17 **ניאזוב נ' מדינת ישראל**, בפסקה 72 לפסק-דינו של כב' השופט נ' סולברג(4.9.2018) וההפניות המובאות שם].

לעניין זה יפים דבריו של כב' השופט נ' הנדל שנאמרו לאחרונה בפסק-דינו בעניין נחמני, כי:

"... המציאות מלמדת כי נאשם עשוי לשקר מתוך לחץ ואי הבנת מצבו. חשש זה טמון בכך שלעיתים גם מי שאינו אשם נדחף לשקרים, מתוך מחשבה שאם יגלה את כל האמת הוא עלול לקרב עצמו מאד לעבירה, כך שהכחשתו לבדה לא תזכה לאמון מצד בית המשפט" (מתוך פסקה 39);

וכן כי:

"... יש לברר בכל מקרה לגופו האם השקר של נאשם, אשר עומד בשאר התנאים אינו מקבל הסבר אחר השולל את האפשרות ללמוד ממנו על תחושת אשם..." (מתוך פסקה 48 סיפא).

29. באשר למועד הקובע לצורך בחינת שקריו של נאשם כראיית סיוע, בעניין נחמני נחלקו דעות השופטים

בשאלה האם זהו מועד חקירתו האחרונה של הנאשם במשטרה (מועד ב'), או שמא מועד המענה לכתב האישום (מועד ג').

כב' השופט א' שהם ציין, בפסקאות 9-10 לחוות דעתו, כי "... אבקש לעמוד על משמעויות שינוי הגרסה, ככל שהדבר נוגע לדרישת הסיוע. הדרך האלטרנטיבית לגישה הסוברת כי יריעת המחלוקת תיקבע במועד א' או במועד ב', וממנה תיגזר דרישת הסיוע, היא לראות בשקרי הנאשם כראיית סיוע עצמאית. יובהר, כי מעצם מסירת גרסה שונה במענה לכתב האישום או בעדות בבית המשפט, עולה, כדבר מובן מאלין, כי הגרסה בחקירה במשטרה הייתה שקרית... שקרי הנאשם בחקירה אינם יכולים לשמש, כמובן, כתחליף לתשתית הראייתית הנדרשת לצורך הרשעה, אך ניתן לייחס לשקרים אלה משקל עצמאי, כראיה המחזקת את ראיות התביעה, ואף משמשת כסיוע, במקום שהדבר נדרש".

כב' השופט שהם הוסיף והבהיר, בפסקה 11 לחוות דעתו, כי: "ומן הכלל אל הפרט... במקרה דנן ניתן לראות בשקריו של המערער, אשר בחקירותיו במשטרה הכחיש כל קשר לאירוע, וטען כי כלל לא פגש את המתלוננת, משום סיוע לעדותה בפני חוקרת הילדים...".

בהקשר זה הטעים **כב' השופט נ' הנדל** כי: "על אף שדעתו של חברי השופט א' שהם כמוני ביחס למועד הגדרת יריעת המחלוקת, ולפיה המועד הקובע הוא מועד ג', ניתן לגישתו להיעזר כסיוע בשקר שנאמר במועד ב'... עמדת חברי מעוררת קושי בעיניי במקרה מסוג זה, ולדעתי חייבת להדליק סימני אזהרה גם במקרים מסוג אחר. ארחיב... מבחינה עיונית, ניתן להקשות על חברי באופן הבא. אם המועד הקובע הוא יריעת המחלוקת בשלב ג', מענה הנאשם לכתב האישום, בו הנאשם הודה בביצוע מעשים מגונים בילדה - אזי הכחשתו ביחס לכך בשלב מוקדם יותר, אינה נוגעת ליריעת מחלוקת זו...". (פסקה 48 לפסק-דין של כב' השופט הנדל).

מכל מקום, בהמשך דבריו הבהיר **כב' השופט הנדל** כי **בעניין נחמני** נמצא סיוע בשקר אחר שמסר הנאשם במועד המענה לכתב האישום: "כאמור, השופט א' שהם ואנוכי מצאנו בשקר האחר סיוע, אשר אף נוגע ביריעת המחלוקת בין הצדדים במועד ג'" (שם).

גם **כב' השופט ברק ארז** התייחסה לעמדתו של כב' השופט שהם ולקשיים שהיא מעוררת, לדעתה: "השופט שהם מצטרף לעמדה העקרונית של השופט הנדל לפיה המועד לקביעתה של זירת המחלוקת לצורך בחינת ראיית הסיוע הוא מועד המענה לכתב האישום. לצד זאת, הוא סבור כי ניתן לראות בגרסה השקרתית שמסר החשוד במשטרה, בטרם שינה את גרסתו בשלב המענה לכתב האישום, כראיית סיוע עצמאית... אינני יכולה שלא להצביע על כך שגישתו של חברי השופט שהם מעוררת בעיני קשיים מושגיים, גם אם לא קושי מעשי. לשיטתו, שקרי הנאשם בגרסתו במשטרה יכולים לשמש סיוע כאשר הם נוגעים לזירת המחלוקת בין הצדדים. אולם, אם יריעת המחלוקת נקבעת רק בשלב המענה לכתב האישום כיצד ניתן להתייחס לשקרים הנוגעים לזירת מחלוקת אחרת, מוקדמת יותר?...". (פסקאות 34 ו-36 לחוות דעתה של כב' השופטת ברק-ארז).

כב' השופטת ברק-ארז הוסיפה, בסיום חוות דעתה (בפסקה 37), כי: "לבסוף, עיינתי גם בהתייחסותו המשלימה של חברי השופט הנדל, שביקש להגדיר את תחומי ההסכמה ואי-ההסכמה העולים מחוות הדעת השונות. המשותף בין חוות הדעת הוא ברור: כולנו הגענו בנסיבות העניין למסקנה כי דין הערעור להידחות. עם זאת, אני מבקשת לציין כי הגם שקיימת תמימות דעים בין השופט הנדל לבין השופט שהם באשר לבחירה במועד ג' כמועד הרלוונטי

לקביעתה של זירת המחלוקת לצורך בחינתה של ראיית הסיוע, אין להתעלם מהעובדה שלכך נלווית הסתייגות לא מבוטלת של השופט הנדל בשאלה אלו שקרים של הנאשם יוכלו לשמש כסיוע. מכל מקום, משהסכמנו כולנו על התוצאה, **דומה שההלכה בעניין תצטרך עוד להוסיף ולהתפתח בהמשך הדרך**".

גם כב' השופט הנדל ציין בסוף פסק-דינו (בפסקה 48) כי: **"ייתכן שנדרש לשקול שינוי בהלכת שקרי הנאשם, לנוכח קביעת המועד המגדיר את יריעת המחלוקת במועד ג' בפסק דין זה. אך אינני נדרש לכך, ואשאר במסגרת המשפטית הקיימת"**.

30. **מכל מקום, לעניות דעתי**, למרות חילוקי הדעות שהתגלעו בין שלושת השופטים בעניין נחמני, גם בקשר לשקריו של נאשם כסיוע, כמפורט לעיל - פסק הדין בעניין נחמני לא ביטל ולא שינה את חמשת התנאים שנקבעו בפסיקה המושרשת בעניין שקרי נאשם כסיוע, אשר צוינו לעיל, וגם לא את הדרישה, שאף היא כאמור נקבעה בפסיקה, שלא יהיה הסבר סביר לשקרי הנאשם.

עד מדינה

מיהו עד מדינה?

31. סעיף 54א(א) סיפא לפקודת הראיות כולל הגדרה של "עד מדינה", לאמור: "שותף לאותה עבירה המעיד מטעם התביעה לאחר שניתנה לו שהובטחה לו טובת הנאה".

מכאן שעל מנת שעד ייחשב כעד מדינה, צריכים להתקיים שלושה תנאים מצטברים: ראשית, היות העד שותף לאותה עבירה; שנית, כי העד מעיד לאחר שניתנה לו או שהובטחה לו טובת הנאה; שלישית, כי טובת ההנאה ניתנה בזיקה לעדות [ראו קדמי, על הראיות, בעמ' 194-202, 487-490; ע"פ 4938/94 שמרלינג נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 181, 190-193 (1996); ע"פ 4998/95 מדינת ישראל נ' גומז-קרדוסו, פ"ד נא(3) 769, 775 (1997); עניין אבו ליטאף הנ"ל].

הטעמים, החששות והרציונלים שביסוד הדרישה לסיוע לעדות עד מדינה

א. היחס לעדויות של שותף ושל עד מדינה והרציונלים לכך

32. כזכור, בתיקון מס' 6 לפקודת הראיות (משנת תשמ"ב) הקפיד המחוקק לדרוש סיוע לעדות של עד מדינה, בסעיף 54א לפקודת הראיות, וזאת גם לאחר שבוטלה דרישת הסיוע ביחס לקטגוריות אחרות של עדויות, וביניהן עדות מתלונן/ת בעבירת מין, שכיום כלל אינה טעונה תוספת ראייתית, ועדות שותף לדבר עבירה, אשר טעונה אך "דבר לחיזוקה" ולא עוד ראיית סיוע.

לגבי עדות שותף לדבר עבירה קיים רציונל כפול ולעתים אף משולש לדרישה לתוספת ראייתית, שהיא כאמור מסוג דבר לחיזוק: ראשית, שותף לדבר עבירה הוא עבריון, החשוד על האמת; שנית, שותף לדבר עבירה חשוד כמי שמנסה לגמד את חלקו בעבירה ולהטיל על שותפיו אחריות גדולה ככל האפשר; שלישית, קיים חשש ממשי שהעד יבקש לנקום ביריבים בעולם הפשע, על ידי טפילת אשמת שווא בדבר אחריותם של אותם יריבים לביצוע העבירה מושא כתב האישום. כמו כן, לגבי שותף קיים לעתים חשש נוסף והוא כי בעדותו ינסה לרצות את התביעה ולזכות בטובת הנאה בעקבות עדותו [ראו למשל קדמי, על הראיות, בעמ' 203; אליהו הרנון דיני ראיות חלק שני 17 (1977)].

מכיוון שעד מדינה הוא לעולם שותף לדבר עבירה שבפועל גם ניתנה או הובטחה לו טובת הנאה, מתעוררים לגבי עדותו של כל עד מדינה הן החששות שביסוד עדותו של כל שותף לדבר עבירה והן החשש הנוסף כי ישקר בעקבות טובת ההנאה שהובטחה או שניתנה לו [ראו, למשל: עניין שירזי, בפסקה 31 לפסק-דינו של כב' השופט ג' קרא; קדמי, על הראיות, בעמ' 193, 499; עמנואל גרוס, עד-המדינה (1988) (להלן: "גרוס, עד-המדינה"), בעמ' 127-130].

כמו לגבי כל שותף לדבר עבירה, כך גם לגבי עד מדינה, קיים חשש ממשי שהוא ינסה לנקום ביריביו על ידי טפילת אשמת שווא. ראו במיוחד הדברים שכתב המלומד יעקב קדמי (על הראיות, בעמ' 203):

"שלושה טעמים נתנה ההלכה המסורתית לדרישת ה'תוספת' לעדותם של שותפים לאותה עבירה... ושלישית - והוא הנכבד מכולם - קיים חשש ממשי שהעד יבקש לנקום ביריבים בעולם הפשע, על-ידי טפילת אשמת שווא בדבר אחריותם של אותם יריבים לביצוע העבירה נושא האישום..."

אמנם, הדברים מתייחסים לכל שותף לדבר עבירה, אך הם נכונים ביתר שאת כשמדובר בעד מדינה, כפי שמדגישים פרופ' עמנואל גרוס וכב' השופט הנדל, כאמור להלן.

ראו דבריו של פרופ' עמנואל גרוס (בספרו עד-המדינה), כי:

"הכל מסכימים שאותו עד, שותף לעבירה, מעיד לתביעה לאחר שניתנה לו או הובטחה לו טובת הנאה. ככל שזו גדולה יותר כך מתגבר החשד בחוסר אמינותו... אנחנו צריכים להניח כי מושגים ערכיים של אמת ומוסר אינם מדריכים מנוחתם של עבריינים... יש להתחשב במניעים פסולים אחרים... מניע פסול אחר הוא נקם. זו הזדמנות טובה לגביו לנקום באנשים שהוא נוטר להם טינה והאפשרות כי יישלחו לכלא בעקבות עדותו רק תגרום לו הנאה. אלה הם רק מקצת המניעים העלולים לגרום לעד המדינה לשקר במהלך עדותו" (שם, בעמ' 128-129).

כמו כן, ראו לאחרונה דבריו של כב' השופט נ' הנדל בעניין נחמני, בפסקה 12 סיפא לפסק-דינו:

"הטעמים לדרישת הסיוע לעדות עד מדינה, במקרים שלא הוחרגו, הם העובדה שמדובר בעדות של אדם אשר הינו שותף לעבירה שבוצעה על ידי הנאשם נגדו הוא מעיד, ואשר הובטחה לו טובת הנאה כלשהי בגין עדותו. החסר או הכתם בטוהר עדותו הוא כי העדות המפלילה נגד שותפו תזכה אותו בטובת הנאה. אף קיים חשש לניסיון להרשעת הנאשם כחלק מנקמה או סגירת חשבונות".

ב. הזהירות המתחייבת כלפי עדותו של עד מדינה

33. לנוכח החששות הטבועים בעדותו של כל עד מדינה, מצוות המחוקק היא כי יהיה סיוע לעדותו; ועל פי ההלכה הפסוקה, יש לבחון עדותו של עד מדינה "במשנה זהירות" (ראו למשל עניין שירזי, בפסקאות 31 ו-37 לפסק-דינו של כב' השופט ג' קרא); ואין להסתפק, כאמור, בקיומו של סיוע טכני-פורמאלי לצדה, אלא מן הראוי כי הסיוע יהיה ענייני ומהותי, שיהיה בו כדי להפיג את החששות המלווים את עדותו או לפחות לצמצמם במידה רבה, מעבר לספק סביר.

עם זאת, ברי כי משננקטה הזהירות הנדרשת לעדותו של עד מדינה, ועדותו נמצאה מהימנה, אין לפסול הרשעה על פי עדותו היחידה ובלבד שיש לה סיוע. לשון אחרת, אכן עד מדינה לעולם אינו צדיק בדורותיו ומהימנותו של עד מדינה היא חשודה מראש וטבולה בטובת ההנאה שהובטחה לו או שניתנה לו, אך משנבחנה עדותו של עד המדינה בזהירות המתחייבת ונמצאה מהימנה, היא מהווה בסיס להרשעה, בכפוף לדרישת הסיוע **[עניין בן-לולו, בעמ' 492; קדמי, על הראיות, בעמ' 496-499; גרוס, עד-המדינה, בעמ' 63; והשוו: דנ"פ 4971/02 זגורי נ' מדינת ישראל (21.4.2004)]**.

ההשלכה של קיום או העדר מניע מצד עד מפליל

34. על פי הפסיקה, העדרו של מניע שיגרום לעד או למתלונן להפליל נאשם, או לבדות סיפור שיש בו כדי להועיל לו, מוסיף נדבך נוסף לטובת קבלת גרסתו ומחזק את ראיות התביעה [ראו למשל והשוו: ע"פ 4127/94 קזמוס נ' מדינת ישראל, בפסקה 13 (29.10.1995); ע"פ 7540/02 כליב נ' מדינת ישראל, בפסקה 7 (27.10.2003); ע"פ 7874/04 חסיד נ' מדינת ישראל, בפסקה 5 (16.2.2005); ע"פ 6295/05 וקנין נ' מדינת ישראל, בפסקה 16 (25.1.2007) (להלן: "עניין וקנין")].

35. **לעומת זאת**, בספרות ובפסיקה הובהר, גם **ללא קשר לעדות של שותף או של עד מדינה, כי לעדות של "עד מעוניין" אשר לו אינטרס במשפט, ובמיוחד של "עד נוטר" אשר לו סכסוך עם הנאשם ומניע להתנקם בו, יש להתייחס בזהירות**, וכן הוטעם כי העובדה שמי שהפליל נאשם הוא "עד מעוניין" או "עד נוטר" **עלולה להשפיע על המשקל שיש לייחס לעדות של המפליל** [ראו למשל והשוו: **קדמי, על הראיות, 527-529; ע"פ 131/79 בן גיורא נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(2) 243, 246 (1980); ע"פ 44/81 מויאל נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(1) 505, 523 (1982); רע"פ 1502/92 קרבסי נ' מדינת ישראל (15.4.1992); ע"פ 725/95 מנדלברוט נ' מדינת ישראל, בפסקה 3 לחוות דעתו של כב' השופט י' קדמי (27.12.1995); ע"פ 1275/09 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 39 לפסק-דינו של כב' השופט י' דנציגר (1.9.2009)]**.

מן הכלל אל הפרט - ניתוח הראיות העיקריות

עדותו של עד המדינה

כללי

36. **אקדים ואציין** כבר עתה כי **עדוּתו של עד המדינה הותרה באופן כללי רושם חיובי**. הוא העיד בביטחון עצמי רב, עדותו הייתה **עקבית למדי ולא התגלו סתירות מהותיות** בדבריו, בהבדל מאי דיוקים ומטעויות או מאי התאמות קלות, וזאת **מלבד סתירה אחת** בגרסת עד המדינה שניתן לומר שהיא **מהותית** ושאליה אתיחס בפסקה 54; והכל, כפי שאפרט להלן.

37. כידוע, **ככלל**, אין באי-התאמות קלות בעדותו של עד (או בין העדויות של עדים שונים), כדי למנוע מבית המשפט ליתן אמון באותה עדות (או באותן עדויות), ובלבד שאין מדובר בסתירות מהותיות, במיוחד לגבי ליבת העדות, שאין להן הסבר מהימן או הסבר המניח את הדעת. כמו כן, יש להבחין לא רק בין אי-התאמות וסתירות קלות לבין סתירות מהותיות וסתירות בליבת העדות, כי אם גם בין אי התאמות, אי דיוקים או סתירות שמקורם בחולשת הזיכרון האנושי, במיוחד אם חלף זמן ניכר מהאירוע מושא העדות, לבין סתירות שמקורן ברצון לשקר [ראו והשוו: סעיף 57 לפקודת הראיות; ע"פ 5612/92 מדינת ישראל נ' בארי, פ"ד מח(1) 1992].

302, 317 (1993); ע"פ 993/00 נור נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(6) 220, 205 (2002); ע"פ 7874/04 חסיד נ' מדינת ישראל, בפסקה 5 (16.2.2005); ע"פ 9908/04 נסראלדין נ' מדינת ישראל, בפסקה 13 (31.7.2006); ע"פ 9806/05 פלוני נ' מדינת ישראל (8.1.2007); עניין וקנין, בפסקה 63 לפסק-דין של כב' השופטת א' פרוקצ'יה; ע"פ 682/09 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 37 (12.5.2011); ע"פ 3106/11 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 20 לפסק-דין של כב' השופטת ע' ארבל (3.9.2013); ע"פ 2331/13 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 28 (13.10.2015).

38. במקרה דנן, בכל הנוגע לעבירות מושא כתב האישום ובנוגע לשאלה המרכזית שבמחלוקת במשפט זה, דהיינו שאלת מעורבותו של הנאשם בביצוע העבירות המיוחסות לו בכתב האישום - בנוסף לסתירה המהותית הנ"ל בגרסת עד המדינה, עדותו של עד המדינה הייתה לקונית במידה מסוימת; וחשוב מכך, לא היה בעדותו של עד המדינה בעניינו של הנאשם דן כדי לאיין או להפחית במידה רבה, מעבר לספק סביר, את החשש הטבוע בעדות, בהיותו "עד נוטר", שמא עדותו נבעה ממניע פסול לנקום בנאשם בעקבות הסכסוך החריף ביניהם ושמה הפללת הנאשם על ידו היא הפללת שווא בגין אותו מניע פסול, תוך ניצול מעמדו כעד מדינה.

להלן אפרט ואבהיר במה דברים אמורים.

רקע - על-אודות עד המדינה

39. עברו הפלילי של עד המדינה פורט רק בחלקו בגיליון הרישום הפלילי, הכולל עבירות מרובות בתחומים שונים, כגון סמים, נשק, אלימות ורכוש (ת/11). זאת, שכן לעבירות החמורות יותר שביצע עד המדינה אין עדות בגיליון הרישום הפלילי והן נלמדות מהודעות שמסר עד המדינה עצמו, לאחר החתימה על ההסכם.

כמו כן, המאשימה צירפה כנספח א' לסיכומיה את כתב האישום אשר הוגש לבית משפט זה בין היתר בעקבות הודעותיו המפלילות של עד המדינה, בתפ"ח 48914-08-16, בפני הרכב פשעים חמורים בראשות סגן הנשיא כב' השופט ג' נויטל. כתב האישום מייחס לשישה נאשמים, בין היתר מספר עבירות רצח, עבירות אלימות ועבירות נשק.

במהלך עדותו של עד המדינה בתיק דנן הצטיירה תמונה של אדם שהיה שקוע עמוק מאד בעולם העברייני ושלא בחל באמצעים, במרמה ובמעשים אלימים, על מנת להשיג את מבוקשו. כפי שהעיד עד המדינה עצמו, כל חייו סבבו סביב הפשע. עד המדינה חתם על ההסכם חרף מעמדו הרם בעולם הפשע ולמרות שהוא לא היה צפוי לעונש חמור בגין העבירה של סחיטה באיומים שבה הוא הואשם (להלן: "תיק סופר קלסיקו"). לטענתו, הסיבות להחלטתו לחתום על ההסכם היו שהוא מאס בעולם העברייני ושחברים רבים הפנו לו את גבם. עד המדינה הבהיר כי אינו פוחד למות, וכי בעבר לא חשב מעולם להיות עד מדינה, גם לאחר שניסו לרצוח אותו.

מעדותו של עד המדינה עולה גם כי הוא אדם מתוחכם, מחושב, יצירתי ובעל אינטליגנציה מרשימה. כך, למשל, עד המדינה מסר שכאשר פתח את העסק של חנות ירקות יחד עם הנאשם, למרות שהחנות הועברה לידי ללא עלות כספית, הוא אמר לנאשם "שייקח הלואה מהבנק, שייראה כאילו אנחנו קנינו אותה" (עמ' 323). כמו כן, עד המדינה סיפר כי בכלא הוא נהג לקרוא ספרים והעיד על עצמו שהוא בעל "מוח יצירתי" (עמ' 365, 551).

החששות העיקריים בעניין עדות עד המדינה

40. מבין החששות הכלליים שמניתי לעיל בעניין העדויות של עדי מדינה באשר הם, בעניינו של עד המדינה בתיק דנן **בולטים בעיקר שני חששות: החשש הראשון, כי עד המדינה הוא עבריין החשוד על האמת**, שלא ניתן לסמוך על כך שעזב את דפוסי ההתנהגות שאפיינו אותו בעולם העברייני וביניהם השקרים (ראו למשל, עמ' 347, עמ' 524 ועמ' 439: "היום אני לא נורמטיבי ואני לא יודע אם אי פעם אני אהיה נורמטיבי"; וכן במיוחד עמ' 496 שורות 1-6: "... אין אדם שלא שיקר בחיים שלו על אחת כמה וכמה אחד שחי את החיים שאני חייתי...").

חשוב מכך, בעניינו קיים חשש שני ומיוחד, שלפיו עד המדינה הוא "עד נוסר" המעליל על הנאשם ומתנקם בו, בעקבות הסכסוך המר ביניהם, כפי שיפורט להלן בפסקה 41.

לעומת זאת, בתיק דנן מצאתי כי אין מתקיימים שני החששות הכלליים הבאים הנוגעים לעדויות של עדי מדינה: אין מתקיים החשש שעד המדינה, כשותף לדבר עבירה, יגמד את חלקו בעבירה הנדונה ויטיל את עיקר האחריות בגין כך על הנאשם. כמו כן, אין מתקיים החשש שעד המדינה ישקר בעניינו של הנאשם בעקבות טובות ההנאה השניתנו לו; זאת, מאחר שטובות ההנאה שאותן קיבל עד המדינה, בתמורה להפללת אחרים, היו ניתנות לו גם אלמלא היה מפליל את הנאשם; למעשה, פרשה זו שנדונה בפניי היא שולית ביחס לפרשות האחרות שבהן הפליל עד המדינה נאשמים אחרים בעבירות חמורות הרבה יותר, מושא המשפט המתנהל בפני הרכב פ"ח בבית משפט זה, כמצוין לעיל.

תולדות החברות של עד המדינה עם הנאשם והסכסוך ביניהם

41. הן עד המדינה והן הנאשם תיארו **מערכת יחסים חברית במהלך השנים**, וזאת **עד לפרוץ הסכסוך הקשה ביניהם**, לאחר מעצרו של עד המדינה בתיק "סופר קלסיקו".

עד המדינה סיפר כי בצעירותו **הכיר את הנאשם בבית הסוהר**, שם הבין כי "הכסף הגדול" נמצא בעבירות של ייבוא סמים. כעבור כעשר שנים, הנאשם יצר עמו קשר והשניים ניסו להוציא לפועל עסקת סמים משותפת. גם הנאשם העיד על ההיכרות עם עד המדינה במסגרת מאסר משותף.

עד המדינה טען כי: "הנאשם היה מערב אותי, גם ללא ידיעתי, בכל עיסוקיו", **וכי הנאשם השתמש בשמו גם ללא ידיעתי**, על מנת להפעיל לחץ על חייבים: "באותו זמן הייתי דמות מאד דומיננטית בעולם, עוד פעם, עצם נוכחות שלי בפגישה יכלה להוות איום כלפי אדם. זהו. אנחנו היינו מאד קרובים" (עמ' 328).

בתחילת שנת 2014 השתחרר עד המדינה ממאסר בן 15 חודשים: "בתור מקצוען לא לוקח לך זמן להתאקלם, אתה כבר רגיל להשתחרר מבית הסוהר וכפי שאמרתי בדלתא הזאת, בהפרש הזה בין שפיתחתי את קו ההימורים אז אני והנאשם ביחד סחרנו בסמים" (עמ' 345). עד המדינה מסר כי קו ההימורים שלו היה "אחד החזקים" ושלאחר חודשיים הוא החל להרוויח כסף וכן שתוך כשנה הגיע לאימפריה של הימורים. כאשר קו ההימורים גדל, עד המדינה צירף אליו את הנאשם על-מנת שסייע לו.

במהלך חודש אוגוסט 2015 ניסו רעולי פנים לרצוח את עד המדינה והנאשם הציל אותו, בכך שהבחין בהם כשהם מכוונים אקדחים לעבר עד המדינה "בזמן אמת" והזהיר אותו. בעקבות כך עד המדינה הכניס את הנאשם כשותף, בין היתר, בעסק של שתי **חנויות לממכר ירקות**, האחת בבת ים והשניה בחולון (להלן: "**החנויות**"): "הצלחתי להימלט, כן. ורציתי לגמול לו טובה, אני באמת אהבתי אותו באותו זמן" (עמ' 320).

בנוסף, עד המדינה הבהיר שהוא נזהר מלסבך עצמו בעבירות כלכלית ושאינו להלבין את כספו בצורה מבוקרת, ולפיכך, למשל, החנויות נרשמו על שמו של הנאשם בלבד.

באשר לחלוקת הרווחים בינו לבין הנאשם מסר עד המדינה: "אחרי שבמקרה של היריות, אמרתי לו תשמע ביני ובינך אין חשבונות, הכל ביחד... שום דבר לא היה רשמי. בחנויות זה היה אמור להיות חצי חצי... גם בהימורים... לא בצורה רשמית" (עמ' 351). לדבריו, בתקופה שבה גולן הימר באתר ההימורים, הרווחים התחלקו 10% או 20% לנאשם, כסוכן, והיתר לעד המדינה, שהאתר היה בבעלותו. עד המדינה הבהיר כי "בזמן שבו הנאשם הפך להיות שותף מלא איתי כבר גולן דנה כבר לא היה משחק" (עמ' 351-352).

עד המדינה אישר כי בחקירתו אמר "שמשה גבאי הוא הביטוח חיים שלי, משמע כל העסקים החוקיים, כל הכסף החוקי, כל דבר שהוא בעל אחיזה נמצא אצל משה גבאי... גם מגרשים" (עמ' 357, וראו גם עמ' 392-393).

בהמשך, במהלך מעצרו של עד המדינה בתיק "סופר קלסיקו", נורה הנאשם, ועד המדינה משוכנע כי היה זה אך בגלל קרבתו של הנאשם אליו וכי הפגיעה בנאשם נועדה למעשה לפגוע בעד המדינה.

לטענת עד המדינה, תחילה הוא חשב, במסגרת ההסכם, לבקש "חסינות" עבור הנאשם, דהיינו כי במסגרת "עדות הניקיון" הוא אמנם יספר על מעשיו של הנאשם, אך יבקש כי המאשימה לא תעמיד לדין את הנאשם.

אולם, בפועל, כעשרה ימים לאחר שנחתם ההסכם, עד המדינה מסר, בין היתר, עדות המפלילה את הנאשם, בלא לבקש "חסינות" עבורו.

לדברי עד המדינה עצמו, במהלך עשרת הימים האחרים החריף הסכסוך ביניהם: "במהלך המשא ומתן [על חתימת ההסכם - מ.ל.] ובעיקר בשלבים המתקדמים יותר גיליתי... אי סדרים בלשון המעטה בחברה... הנאשם גם ניתק איתי קשר באותה תקופה, התנהג בצורה מאד חשודה ואף למעלה מכך, מסר גרסאות סותרות לגבי כל מיני שאלות שלי לגבי הוצאות... ואני מאד כעסתי עליו, חשתי נפגע כי למעשה הכנסתי אותו ללא שום תמורה... והרגשתי... שהוא החזיר לי רעה תחת הטובה. אז למעשה גם לא נתתי לו חסינות" (עמ' 321, וראו גם עמ' 318, 323-324, 393-395, 399-402). עד המדינה הוסיף כי בסופו של יום הוא החליט להעניק רק לשני אנשים (אחרים) "חסינות".

בהמשך עדותו פירט עד המדינה: "עו"ד רותם: אוקי, ובקשר לאותו סכסוך... טוען הנאשם שלמעשה בכל, בתקופה הזאת של תחילת 2015 ששם הייתה בעצם חנות הירקות, אתה גנבת לו קופות כך הוא אומר את זה, במשך הרבה זמן... ת. ... א' אני לא יכול לגנוב מעסק שהוא שלי. ב' אמיר עם בת זוגתי ניהלו את העסק בזמן שהנאשם היה אמור לנהל את העסק, כמובן שבליזוי שלי, אם לקחנו קופות זה לצורך קניית ירקות, אני ביקשתי מהנאשם בכל לשון של בקשה... תעבירו לי את הכרטיסים כדי שנוכל להפקיד אל הבנק את הכסף...זאתי חברה, חברה בע"מ, מה שאומר שאי אפשר, אם אני לא טועה, יומיים או שלושה ללא הפקדה, ואני זוכר שאחת ההתרעמויות הגדולות שלי לא היו סביב, אני עוד לא חשדתי שהנאשם גונב אותי, אני התרעמתי שהדברים לא מתבצעים כסדרם... לאחר מכן, עקב ההתנהגות של הנאשם, עקב כל מיני, עורר בי את החשד שמשהו מתנהל שם לא כסדרו, וזו הסיבה שלמעשה התחלתי לחקור יותר לעומק, אז לא, לא גנבתי מהחנויות שלי, אני לא יכול לגנוב מהחנויות שלי" (עמ' 337-339).

בסופו של דבר עד המדינה הצליח אמנם למכור את אחת החנויות, אך **לעד המדינה נודע שהנאשם מכר את החנות השנייה ונטל את הכסף לכיסו**. לטענת עד המדינה, החנות שהוא מכר הייתה שווה רק 40,000 ₪ ואילו החנות שאותה מכר הנאשם הייתה **בשווי של 600,000 ₪**.

עד המדינה טען כי לא ניסה לנקום בנאשם, לא בתקופה שבה ירו לעבר הנאשם ולא בכל תקופה אחרת: **"אני מאוד אהבתי אותו בתקופה שירו בו, את יודעת מה? באפריל 2016, אבל עכשיו אמרת שב-5.5 דיברתי עליו רק טוב... לא ייתכן, כי באותה תקופה שירו בו אני אהבתי אותו"** (עמ' 339).

עם זאת, **עד המדינה לא הכחיש כי רצה שהנאשם יועמד לדין: "אני לא עצוב שאני רואה אותו פה. אני לא עצוב. אני לא אשקר"** (עמ' 431).

העולה מן האמור הוא שהיחסים בין עד המדינה לנאשם, שהיו חברים טובים עובר למעצרו של עד המדינה, עלו על שרטון, לאחר שבמהלך מעצרו של עד המדינה הוא חשד שהנאשם מועל באמון שנתן בו וגונב את מיטב כספו.

דבריו של עד המדינה בעדותו נתמכים בחלקם באמרותיו בחקירתו במשטרה. כך, למשל, בחקירתו מיום 5.5.16 (טרם החתימה על ההסכם) אכן עד המדינה דיבר טובות על הנאשם ומסר כי הנאשם הנו אדם טוב אשר יצא מעולם הפשע **(ת/28ב)**, תמליל החקירה מיום 5.5.16, עמ' 29). באותה חקירה התייחס עד המדינה גם לירי על הנאשם וטען כי ירו בנאשם כדי לפגוע למעשה בו, בעד המדינה.

לעומת זאת, בהמשך חקירותיו של עד המדינה במשטרה, היחס של עד המדינה כלפי הנאשם התהפך, בעקבות הסכסוך שהתגלע ביניהם באותה תקופה, כפי שיפורט להלן.

לשם שלמות התמונה יצוין שהנאשם מסר אף הוא בעדותו כי לאחר שעד המדינה השתחרר ממאסר, נרקמו ביניהם יחסים עסקיים וחבריים: **"אני הייתי מביא לו כל יום שישי דגים לפעמים לבית... וגם הייתי מביא לו לפעמים גם חלות לשבת"** (עמ' 694-697). הנאשם סיפר בעדותו כיצד הציל את חייו של עד המדינה, כפי שפורט לעיל גם בעדות עד המדינה, וכן כיצד עד המדינה, שחב לו את חייו, הכניס אותו לשותפות בחנות ירקות.

עם זאת, לטענת הנאשם, עד המדינה הוא שגנב כספים מהחנות והוא האשם בסכסוך ביניהם: **"הוא כבר חשב שכאילו העסק הזה מרוויח מיליונים... גם היו מקרים שהוא בא והוא לקח קופות בלי לשאול אותי... ואם הייתי אומר לו '... מה קורה?... היה כועס... זה כסף שאני צריך לשלם אותו לבעלי הסחורה... אמרתי לו 'תשמע העסק בבת ים הוא לא רווחי... אני לא רוצה להישאר שם... הוא לא קיבל את המילים האלה... אחרי חודשיים-שלושה בערך... מישהו חיכה לי מחוץ לבית... ירה לי ברגל'". לדברי הנאשם, עד המדינה טען כי הנאשם חייב לו 900,000 ₪, ובהמשך החריף הסכסוך על רקע רצונו של הנאשם "לצאת" מהעסק. מספר חודשים לאחר שנורה ברגלו סיפר הנאשם לקצין מודיעין על כך שנסחט על ידי עד המדינה. הנאשם אישר כי הסכסוך עם עד המדינה החריף בחודשים אפריל-מאי 2016. לטענת הנאשם, החנות בבת ים נמכרה על ידי עד המדינה ואילו החנות בחולון נשארה כפי שהיא, עד שהנאשם העביר אותה לאחר (עמ' 711).**

טענת ההגנה כי עד המדינה טופל אשמת שווא על הנאשם בגין הסכסוך ביניהם

42. **ב"כ הנאשם** טען כי הסכסוך בין עד המדינה לנאשם הניע את עד המדינה להעליל על הנאשם עלילת שווא

ולהפיל אותו בעבירות מושא כתב האישום, שכלל לא ביצע. הסניגור הפנה גם לניסיונותיו החוזרים ונשנים של עד המדינה, בחקירותיו במשטרה, להפיל את הנאשם גם בעבירות חמורות נוספות, מלבד העבירות מושא התיק דנן.

43. עיון בתוכן תמלילי חקירותיו של עד המדינה במשטרה, שאליהם הפנה הסניגור בסיכומיו, מעלה כי **בתחילה** עד המדינה אכן דיבר טובות על הנאשם. כך, למשל, **בחקירתו מיום 5.5.16**, שהתנהלה בטרם נחתם הסכם עד המדינה, עד המדינה כעס על כך שירו בנאשם אך בשל החברות ביניהם: "מה זה לבוא לחפים מפשע, זה כבר מגעיל... זה כמו טרור" [ת/28ב, חקירה מיום 5.5.16, עמ' 7; בעדותו בבית המשפט הבהיר עד המדינה כי כאשר אמר על הנאשם שהוא "חף מפשע", כוונתו הייתה למעשי רצח (עמ' 406)]. בהמשך חקירתו זו במשטרה מסר עד המדינה כי לנאשם **אין סכסוכים וכי הוא "יצא מהמשחק", והכוונה היא שיצא מהעולם העברייני (ת/28ב, חקירה מיום 5.5.16, עמ' 29)**. בחקירה זו אין עדות לסכסוך בין עד המדינה לנאשם, אלא רק לחברות ביניהם.

44. עשרה ימים לאחר מכן, **ביום 15.5.16**, כאמור נחתם ההסכם (ת/10).

בהודעה שנגבתה מעד המדינה **במועד החתימה על ההסכם** הוא ציין, בין היתר, כי **התווכח עם הנאשם בנושא מכירת החנויות-העסקים** (דיסק G-1613 עמ' 15, 44).

ב"כ הנאשם הפנה בסיכומיו, בפסקה 5, לאמירה נוספת של עד המדינה באותה חקירה (בעמ' 15), בעניין יחסי עם הנאשם: "עזוב הרס לי את העסק לא רוצה להגיד לך יותר, יכול לעשות לי פה (מילים לא ברורות) **הזין הזה, הבן זונה הזה**. כולה רציתי משהו שהבנק ייתן לנו אשראי יותר גדול (מילים לא ברורות) טיפש **אחושרמוטה** אם היית (מילים לא ברורות) הרס אותו טמטם אותו, עובדים, עובדים לא יכולים לראות אותו".

כמו כן, **באותה חקירה נשאל עד המדינה באשר לעסקת הסמים האחרונה** שהוציא אל הפועל ("חוקר: ... עסקת סמים האחרונה מתי עשית?"), **ועל כך השיב: "וואי, כמה שנים, שבע, שש... מה זה עסקת סמים, בארץ? חוקר: יבוא. נחקר: יבוא? שש... מינימום חמש"** (דיסק G-1618, עמ' 10).

כאן המקום לציין כי בחקירתו הנגדית בבית המשפט התבקש עד המדינה להסביר מדוע מסר בחקירתו הנ"ל במשטרה, מיום 15.5.16, כי יבוא הסמים האחרון שבו נטל חלק היה מספר שנים לפני כן, בעוד שהעסקה מושא כתב האישום הייתה בתחילת שנת 2015. עד המדינה השיב כי "לקח לי זמן, הייתי מאד מרוגש במעמד ההוא ומן הסתם הודיתי כבר בכל מיני עסקאות סמים שקרו בזמן הרבה הרבה פחות מ-6-7-5 כמו שאתה אומר, עוד פעם זה העדות הראשונית... לאחר מכן נזכרתי בדברים... לא חשבתי בכלל על התיק הזה באותו הרגע... אני באותו רגע שחתמתי על הסכם עד המדינה דבר ראשון על מה שחשבתי זה על כל תיקי הרצח שאני הולך להודות בהם"; בהמשך הוסיף עד המדינה כי: "גם חן בן שטרית וגם בועז אדרי וגם עמית פוגל... וגם עוד אנשים שהיו מעורבים איתי בעסקאות סמים בטווח של 0 ל-5 שנים אחורה, שאותו אמרתי לא היו, כן היו איתי מעורבים בעסקאות סמים כאלה ואחרות, שאחרי זה סיפרתי עליהם ואחרי זה נזכרתי בהם, וגם נואל אברג'יל" (עמ' 413-416).

45. **בחקירתו במשטרה מיום 24.5.16** מסר עד המדינה על מעורבות הנאשם ב**ייבוא קוקאין** (עמ' 111).

בחקירתו במשטרה מיום 29.5.16 הוא מסר על עסקאות **סחר בסמים** שביצע, בין היתר, עם הנאשם, בהיקף של **500-250 גרם קוקאין בכל פעם** (עמ' 30). בהמשך אותה חקירה ולבקשת החוקר, תאר עד המדינה

בקווים כלליים כיצד תכנן **פרשת עוקץ** שכללה פריצה למחשבי בנקים בדובאי, ובין שמות השותפים ציין עד המדינה גם את שמו של הנאשם (עמ' 95 ואילך).

כאן המקום להעיר כי בחקירתו הנגדית, בעדותו בבית המשפט, התבקש עד המדינה להסביר מדוע לא סיפר באותה אמרה, מיום 29.5.16, על העסקה מושא כתב האישום, בעוד שהוא כן מסר פרטים על עסקה אחרת כבר בשלב מוקדם של חקירתו במשטרה, והשיב: "בעסקה הזאת שמדובר אני הייתי פעיל מאד... זה דבר שהוא מאד נחרט בזיכרון כי אתה מבצע פעולות של ממש... כב' השופט: על איזו עסקה דיברת? ת: על המשלוח מקוסטריקה לאנגליה... **במה שמדובר עם משה גבאי זה היה עוד דבר על הדרך מה שנקרא, כלומר זה חוץ מלתת טלפון לא עשיתי שם יותר מדי**" (עמ' 424, וראו גם 438, 450).

בחקירתו במשטרה מיום 8.6.16 מסר עד המדינה לראשונה על מעורבותו של הנאשם בעסקת הסמים מושא כתב האישום, שכזכור עניינה הוא ייבואסמים מסוג M.D.M.A. בתחילת שנת 2015.

בחקירתו מיום 21.6.16 (בעמ' 49 ואילך) תיאר עד המדינה עסקה שלא יצאה אל הפועל, שנגעה להעברת **600 קילו חשיש ממרוקו** לאירופה, ושגם בה נטלו חלק הנאשם יחד עם אחרים. בנוסף, באותה חקירה (בעמ' 61 ואילך) סיפר עד המדינה על מעורבותו של הנאשם **בעבירות נשק**.

בחקירתו מיום 23.6.16 (בעמ' 9 ואילך) ציין עד המדינה את שמו של הנאשם כמי שקשור גם ל**פרשה נוספת המתייחסת לקוקאין, במשקל טון**, אשר נגעה למספר מעורבים.

46. **הסניגור הפנה בסיכומיו גם לשיחה של עד ההגנה קביליו עם עד המדינה, שהוקלטה על ידי קביליו, ושממנה עולות, לטענתו, כוונותיו של עד המדינה לנקום בנאשם:** "את מי הם חושבים? הם רצו להוציא אותי בכל מקרה... המניאק האלה מעלו לי את הנשמה... באו על **משה גבאי** העבירו אותו לצד שלהם **הבן זונה הזה מעל לי את הנשמה... הם רצו לקחת לי את האוכל מתוך הפה אחי**" (נ/4(ג), עמ' 2).

47. **העולה מן המקובץ הוא שעד המדינה אכן הפליל את הנאשם במספר הזדמנויות במהלך חקירותיו (של עד המדינה) במשטרה, לאחר חתימת ההסכם, בעבירות חמורות שונות ומגוונות, לא רק בעבירות מושא כתב האישום, וזאת בתקופה שבה פרץ הסכסוך החריף ביניהם.**

עם זאת, עובדה זו כשלעצמה אינה מצביעה בהכרח על כך שעד המדינה הפליל את הנאשם על לא עוול בכפו, שכן אין לשלול את האפשרות שכל יתר המעשים הפליליים שתוארו על ידי עד המדינה בחקירותיו במשטרה, אכן אירעו, גם אם לא נחקרו - כנראה בעיקר בהעדר ראיות סיוע לעדות של עד המדינה ביחס אליהם, בהבדל מאשר במקרה דנן שבו היו ראיות שהמאשימה סבורה שהן מהוות סיוע לעדותו.

כאן המקום להוסיף שני הסברים שהובאו מפי באי-כוח המאשימה: האחד, בעניין סדר השתלשלות החקירה של עד המדינה; והאחר, בעניין אותם מעשים שיוחסו על ידי עד המדינה לנאשם, אשר לא נחקרו.

באשר לשאלה שהעלתה ההגנה - מדוע עד המדינה "נזכר" בעסקת הסמים מושא כתב האישום דנן רק בשלב מאוחר של חקירתו, ביום 8.6.16 - הבהיר ב"כ המאשימה, עו"ד קורצברג, במהלך חקירתו הנגדית של עד המדינה, כי: **"הכל התחיל הפוך... כשהוא [עד המדינה] חתם [על ההסכם] היה תיק של כבודכם** [הכוונה היא למשפט שהתנהל באותה עת נגד מספר נאשמים, שהיו נתונים במעצר במשך תקופה ארוכה וביניהם אביאל וואהל כנאשם

מס' 1, בפני הרכב פ"ח בראשות כב' השופטת ש' דותן, כשהח"מ היה חבר באותו הרכב, ובעקבות "עדות הניקיון" של עד המדינה בחקירתו במשטרה, שהיתה ככל הנראה "עדות מזכה" לפחות לגבי חלקם, כתב האישום נגד חלקם בוטל ונגד האחרים צומצם באופן משמעותי, במסגרת גישור - מ.ל.]. **דחוף**, היו לנו תיקים שבהם היו **אנשים עצורים**... היינו צריכים להתמקד, והיה תיק של **ערעור לעליון**, היינו צריכים להתמקד **אדוני בתיקים שאם עשינו נזק צריך לתקן אותו**. ולכן זה נכון שהודעות ניקיון זה בדרך כלל ספר את הכל ברצף, פה זה לא היה ככה" (עמ' 436).

כמו כן, בקשר לטענת ההגנה שמלבד העבירות מושא התיק דנן, יתר העבירות שביצע הנאשם לטענת עד המדינה, כלל לא נחקרו על ידי המשטרה, ומכאן שניתן להסיק, לדעת ההגנה, כי עדותו של עד המדינה אינה מעוררת אמון - בעניין זה טענה ב"כ המאשימה, עו"ד רותם, כי יש לאבחן בין התיק דנן לעבירות האחרות שעליהן הצביע עד המדינה, והוסיפה כי: "... אנחנו לא בעולם אוטופי שאפשר לחקור לגבי כל ארוע ולגבי כל מילה שעד המדינה מוציא מפיו... ולצערנו הרב אין את המשאבים הבלתי נגמרים... ולכן **כאשר עד המדינה מסר על ארוע שלמעשה קיים, שכבר נחקר, שקל לאתר אותו, אז המשטרה הלכה ובדקה אם אכן יש ארוע כזה ומצאה ארוע שחקרה היחידה ימ"ר מרכז, תיק שקיים ותיק שהורשע בו אדם** וניתן היה לעבור על הדברים בצורה יותר פשוטה... אבל בתיקים שהיה צריך להתחיל חקירה מאפס, חדשה לגמרי, לא היו את המשאבים וההחלטה היתה לזנוח את הארועים האלה" (עמ' 1020 לפרוטוקול).

טענת המאשימה כי עד המדינה דובר אמת

48. להלן אתייחס למספר הדגשות וטענות שהועלו על ידי ב"כ המאשימה על מנת לשכנע את בית המשפט כי עד המדינה דובר אמת וכי הוא לא בדה את דבר מעורבות הנאשם בעבירות מושא כתב האישום מתוך רצון לנקום בו.

א. ב"כ המאשימה הדגישה כי העובדה שבכל הודעותיו של עד המדינה שבהן הוזכר הנאשם, נמסר מידע רב גם על עשרות חשודים וכן על מאות (ואף יותר) אירועים פליליים, מצמצמת עד מאד את היתכנות טענת העלילה. בכך ביקשה המאשימה לשלול את הטענה שעד המדינה שם לו למטרה להפליל את הנאשם הפללת שווא. עוד נטען כי לא יתכן שעד המדינה רקם מזימה שלפיה ישתנו חייו לחלוטין, יסתכסך עם ארגוני הפשיעה ויגזור על עצמו חיי סתר, רק על מנת לנקום בנאשם.

אולם, אף אם אקבל את דבריו של עד המדינה, שהדגיש מספר פעמים בעדותו כי האירוע מושא כתב האישום הוא אירוע שולי בחייו [כך, למשל, "באותה תקופה זה לא היה המאסה העיקרית של עסקי, כאילו, כפי שאמרתי לא 200 אלף זה מה שבאמת היה עושה את חיי מאושרים יותר" (עמ' 334)] - ספק בעיניי אם יש לקבל טענה זו של המאשימה. זאת, כיוון שקיימת אפשרות שלפיה עד המדינה מסר עדויות אמת מפלילות נגד רבים אחרים ובד בבד ניצל את מעמדו כעד מדינה על מנת להעליל על הנאשם כנקמה על הסכסוך שהתגלע ביניהם.

כאמור, בפועל התרשמתי כי עד המדינה הוא אדם בעל אינטליגנציה גבוהה, וברי כי אם היה מעוניין להעליל על מאן דהוא, היה עושה זאת באופן מעורר אמון ולא באופן שיעורר חשד ויסכן את מעמדו כעד מדינה ואת טובות ההנאה שניתנו לו בעקבות ההסכם.

ב. בהקשר לכך הפנתה המאשימה אל סעיף 18א להסכם (10/ת), שבו נכתב, בין היתר, כי "הובהר לעד כי

במידה ויפר תנאי מתנאי הסכם זה, או שיתברר כי העד שיקר בדברים שמסר למשטרת ישראל... או שלא שיתף פעולה באופן מלא עם רשויות האכיפה לקראת ובעת מסירת עדויותיו בבית המשפט... או שלא מסר את כל האמת במסגרת עדויות אלה... - כי אז יהיו רשויות האכיפה רשאיות... לבטל הסכם זה... לרבות ביטול התמורה לה התחייבו".

בנקודה זו אף מסר עד המדינה עצמו בעדותו: **"אני חתום שאם אני משקר בחצי מילה אני נאסר למאסר עולם ואף למעלה מכך, למאסרי עולם. ולא מעטים.** כמובן שלא בשביל הנאשם הייתי מסכן את עצמי במאסר עולם ולא בשביל אף אדם, אני עשיתי את זה בשביל לצאת מהעולם הזה, לא להיכנס עמוק יותר אליו" (עמ' 335).

עם זאת, גם תוכן הסעיף הנ"ל בהסכם, כמוהו כמו סעיפים דומים בהסכמים עם עדי מדינה אחרים, אינו מהווה בהכרח ערובה לכך שהאמת היא לעולם נר לרגליו של עד המדינה; והגם שעד המדינה דן מודע היטב לסיכון שהוא נוטל על עצמו אם יעיד עדות שקר, אין לשלול לחלוטין את האפשרות כי עד המדינה החליט לקחת על עצמו סיכון מחושב, מתוך יצר הנקם בנאשם, שלדבריו בגד בו, מעל באמונו וגנב את מיטב כספו, וכלשונו של עד המדינה: **"הבן זונה הזה מעל לי את הנשמה... הם רצו לקחת לי את האוכל מתוך הפה אחי"** (נ/4, ג), עמ' 2).

ג. ב"כ המאשימה הוסיפה גם שעד המדינה, אשר היה נטוע עמוק בעולם העברייני, חש אכזבה ממי שראה בהם חבריו הטובים והחליט לעשות שינוי בחייו; שעד המדינה ביקש למסור את כל האמת ולחשוף את כל העבירות של חבריו לשעבר, וגם "נאלץ" לומר דברים אשר הביאו לזיכוי של אביאל וואהל, "המר באויביו", כלשונו. בהקשר זה מסר עד המדינה כי "אביאל וואהל אני שונא... יותר מאת כל הפרשה הזאת וזה היה ברמה שלפוצץ אותו במכונת תופת... כב' השופט: אתה מתכוון בכל זאת ניקית אותו מהרצח של... ת: בוודאי הייתי יכול לשתוק" (עמ' 431 וראו גם עמ' 335, 434, 472, 496, 533-534, 547).

אכן, העובדה כי עד המדינה הביא בחקירתו במשטרה לזיכוי של אחד מיריביו הגדולים (אביאל וואהל) בתיק רצח, מחזקת את מהימנות עדותו של עד המדינה באופן כללי. **יחד עם זאת,** קשה לדעת את מי עד המדינה שנא יותר, **במיוחד בנקודת הזמן הרלוונטית שבה פרץ הסכסוך המר בינו לבין הנאשם** - האם את הנאשם או את אביאל וואהל. **על כן,** גם בדברים דלעיל שעליהם הצביעו ב"כ המאשימה ועד המדינה, אין כדי לשלול לחלוטין את האפשרות שבמקרה דן יצר הנקם של עד המדינה בנאשם דווקא, הוא זה שגבר עליו, בעקבות הסכסוך החריף שפרץ ביניהם באותה עת.

ד. ב"כ המאשימה הזכירה כי הסכסוך בין עד המדינה לנאשם התגלע כאשר עד המדינה שהה במעצר, והדגישה כי שם לא יכול היה עד המדינה להיחשף למידע הקשור בייבוא הסמים מושא כתב האישום; ולפיכך לא הייתה לו לטענתה כל אפשרות לטוות מערך שקרים כה גדול.

אלא שבעניין זה אזכיר כי התרשמתי שעד המדינה הינו בעל אינטליגנציה גבוהה וכן התרשמתי כי הוא ניחן גם בזיכרון טוב; ומכאן שלא ניתן לשלול את האפשרות שגם בתנאי המעצר הוא הצליח להיזכר בעצמו (או אולי בעזרת חיפוש באינטרנט מתוך המעצר, אם היתה לו שם גישה לכך במיוחד לאחר חתימת ההסכם) בפרשה שאותה ניתן "להלביש" על הנאשם, מתוך יצר הנקם כאמור.

ה. ב"כ המאשימה הפנתה (בעמ' 12 לסיכומיה) לדבריו של עד המדינה, טרם החתימה על ההסכם,

בחקירתו מיום 5.5.16 (בעמ' 19, 28, 47, 106), שמהם נלמדת לטענתה כוונתו לבקש "חסינות" עבור הנאשם. היא הדגישה כי "חסינות מפני הפללה מבקשים עבור אדם שידו במעל" וכי "רק במהלך עשרת הימים הבאים, כאשר הסכסוך בין השניים החריף, גמלה בלב עד המדינה ההחלטה לא לבקש חסינות עבור הנאשם". במילים אחרות, עמדת המאשימה היא **שהסכסוך הוא המניע** לכך שעד המדינה החליט בסופו של דבר **למסור עדות אמת** המפלילה את הנאשם **במקום להעניק לו "חסינות", אך לא להעליל** עליו עלילת שווא.

כאמור, עיון באמרותיו של עד המדינה בחקירתו במשטרה, שאליהם הפנתה ב"כ המאשימה, מלמד כי ביום 5.5.16 (טרם החתימה על ההסכם) אכן עד המדינה דיבר טובות על הנאשם ומסר כי מדובר באדם טוב שיצא מהעולם העברייני; ורק בהמשך חקירתו, החל מהודעתו מיום 24.5.16, תשעה ימים לאחר החתימה על ההסכם, ובהודעות נוספות שנגבו ממנו במשך מספר שבועות, הוא הפליל את הנאשם בעבירות **שונות**, תחילה במעורבות בייבוא **קוקאין** ולאחר מכן במעורבות בפרשת **עוקץ**, בייבוא **חשיש** וכן בעבירות **נשק** - בנוסף למעורבות הנאשם בעבירות מושא כתב האישום, המתייחסות כזכור לסם מסוג **M.D.M.A.**, שעליה מסר לראשונה בחקירתו מיום 8.6.16.

עם זאת, אין בכך כדי להכריע בשאלה האם בעקבות הסכסוך המר שהתגלע באותה עת בין עד המדינה לנאשם, עד המדינה הפליל את הנאשם הפללת אמת, במקום לבקש "חסינות" עבורו, כטענתו וכעמדת המאשימה, או שמא הפללת שווא, מתוך מניע הנקם, כטענת ההגנה.

לקוניות ואי דיוקים בעדותו של עד המדינה

49. בפועל, **עדויות של עד המדינה, אשר הייתה עקבית וקוהרנטית בעיקרה, התאפיינה בחלקה בלקוניות מסוימת, בטעויות ובאי דיוקים אחדים**, כפי שיפורט להלן.

תחילה אתייחס לאי דיוקים אחדים ולהיעדר פרטים מסוימים בעדותו של עד המדינה, אשר אליהם הפנו באי-כוח הצדדים; ולאחר מכן אתייחס לשאלה כיצד הם משליכים על מהימנות עדותו של עד המדינה ועל משקלה ועל משקל הסיוע הנדרש לעדותו.

(א) פירוט הלקוניות ואי הדיוקים בעדותו של עד המדינה

50. **ב"כ המאשימה** הפנתה בסיכומיה (בעמ' 13), מהטעם שיצוין להלן, **לפרטים שגויים ושוליים אחדים שמסר עד המדינה בחקירתו במשטרה על-אודות גולן**, כגון **שטעה בשם משפחתו**: "החוקר: כן. את הבן אדם הזה אתה מזהה?... בחקירה הקודמת שלך על ייבוא סמים מסוג אקסטזי שבו היה מעורב אדם בשם גולן. נחקר: זה גולן... גולן דדון" (**ת/28ב**, חקירה מיום 29.9.16, עמ' 10).

כמו כן, ב"כ המאשימה הפנתה לדבריו של עד המדינה כי **אינו יודע מה עלה בגורל משפטו של גולן**: "חוקר: ... אתה יודע כמה הוא קיבל?... מה עונשו של גולן. נחקר: אני לא יודע בכלל אם הוא נשפט גם. זה תיק שהוא יכול להתארך" (**ת/28ב**, חקירה מיום 8.6.16, עמ' 13-14).

51. **גם ב"כ הנאשם הפנה בסיכומיו (בעמ' 22 ואילך) לטעויות אחדות בעדותו של עד המדינה וטען כי בדבריו של עד המדינה קיימות סתירות משמעותיות.**

תחילה הפנה הסינגור לטענותיו של עד המדינה, בחקירתו במשטרה, בנוגע לתיאור האופן שבו הוסלקו הסמים: "חוקר: כל פעם זה היה חבילות? ... נחקר: כן בארגזים... אם אינני טועה, זה גם ציוד ששייך ל... שמתחום הטלפונים... האיפונים" (ת/28ב, חקירה מיום 8.6.16, עמ' 3-4); ובהמשך: "נחקר: משהו מתחום הסלולאר... אני חושב שזה מטענים" (שם, בעמ' 14). בחקירה מאוחרת של עד המדינה במשטרה, מיום 29.9.16 הוא מסר כי: "אני מודע רק שזה נשלח באיזה שהוא מכשיר חשמלי כלשהו... משהו שקשור לאיפונים או אקסבוקסים" (בעמ' 15).

בנוסף, ההגנה הצביעה על כך שעד המדינה לא ידע לנקוב במספר פרטים מהותיים הנוגעים לעסקה, וביניהם: התמורה ששולמה עבור עסקת הסמים, גובה החוב המדויק של גולן כלפיו, ומספר הנסיעות של גולן לצורך רכישת הסם וייבואו לישראל.

ההגנה הוסיפה וטענה כי "גולת הכותרת בגרסתו של עד המדינה היא זהותו של ספק הסמים - הוא אשר בלעדיו לגרסת עד המדינה עסקת הסמים לא הייתה מתבצעת" (פסקה 42 לסיכומי ההגנה), ובעניין זה נטען כי העמימות סביב זהותו של המכונה "יורם" העמיקה במהלך חקירותיו של עד המדינה.

(ב) השפעת הלקוניות ואי הדיוקים על מהימנות עדותו של עד המדינה ועל משקלה

52. **לטענת המאשימה**, דווקא העובדה שעד המדינה לא דייק בנקודות מסוימות בעדותו, למרות שהייתה לו גישה למאגרי מידע, כיוון שבינתיים שוחרר מהמעצר, מלמדת על מהימנות עדותו של עד המדינה, שלא חיפש מידע מדויק על מנת להוכיח כי הוא בקיא בכל הפרטים. בהקשר זה יצוין כי עד המדינה מסר בעדותו כי: "לאט לאט נזכרתי בדברים... אלה היו חודשיים שלושה מאד אינטנסיביים, אני נחקרתי לפעמים 12-13-14 שעות ולפעמים הלכתי לישון בשעה 3 בלילה אחרי חקירות מטורפות על תיקי רצח" (עמ' 429).

מנגד, לעמדת ההגנה, מכיוון שעדותו של עד המדינה חסרה פרטים מהותיים ולוקה בסתירות משמעותיות, יש בכך כדי לפגום באופן ממשי במסד הראייתי שעליו מבקשת המאשימה לבסס את טענותיה; ובנוסף, נטען כי חקירת עד המדינה מיום 8.6.16, שבה הוא העלה לראשונה את מעורבותו של הנאשם בתיק דנן, "מלמדת כי עד המדינה לא היה מעורב כלל בעבירה מושא כתב האישום וכי גרסתו הייתה מבולבלת מאד, לא אחידה ואף לא נכונה בחלקה הארי, באשר סתרה עובדות חד משמעיות שעליהן אין חולק" (פסקה 28 לסיכומי ההגנה).

53. במקרה דנן, **העובדה כי עד המדינה טעה או לא ידע לנקוב בפרט זה או אחר, אינה שוללת את מהימנות עדותו. מדובר בעניינים שאינם מהותיים ברובם, מלבד בעיקר פרטי אותו "יורם" ועל כך ארחיב להלן.**

אמנם, אני מקבל את הסבריו של עד המדינה כי האירוע מושא כתב האישום היה אירוע שולי בחייו העברייניים, כאמור בפסקה 48 לעיל.

עם זאת, אין להתעלם מכך שעדותו של עד המדינה בקשר ל"יורם" אכן הייתה לקונית ומעורפלת למדי, כפי שיפורט להלן.

עד המדינה לא מסר את פרטיו האישיים של "יורם", כגון כתובתו המדויקת או מספר הטלפון הנייד שלו. עד המדינה אינו יודע אם "יורם" הוא שמו האמיתי ואינו יודע את שם משפחתו. עד המדינה ציין כי הוא הכיר את יורם

בשנת 2012 דרך אדם ששמו אדם, במסגרת יבוא LSD. החוקרים הציגו לעד המדינה תמונות של אנשים ששמו יורם, אשר גרים באמסטרדם, אולם הוא לא זיהה ביניהם את "יורם" האמור.

עד המדינה הוסיף בעניין זה, בחקירתו הנגדית, כי: **"יכול להיות** אמיר. יכול להיות... ש: נכון בסדר. אמיר מה? ת: שי אני חושב **משהו כזה...** ש: כשאתה אומר לי שאותו אדם, אמיר סליחה הכיר לך את אדם שאנחנו לא יודעים מי זה ואדם שהכיר לך את יורם שאנחנו לא יודעים מי זה אוקי היה אפשר להגיע לאותו אדם ולאותו יורם דרך אותו חבר שלך בשם אמיר שי נכון?... ת: **אני לא יודע** וגם אני הכרתי לאדם אנשים זה אומר שהיה אפשר להגיע אליהם? (עמ' 494-495).

כמו כן, גם כאשר עד המדינה נשאל, בהמשך חקירתו הנגדית, שאלות בנוגע לשיחה שלו עם "יורם", דבריו התאפיינו באמירות שאין ודאיות ובהשערות.

כך, למשל, עד המדינה לא זכר לומר בביטחון **האם שוחח עם "יורם" פעם אחת או פעמיים**: ש: ... בהתחלה אמרת דיברת איתו עוד פעם אחת אחרי ההפסקה חזרת ואמרת תשמע אני לא בטוח שדיברתי איתו עוד פעם אחת... ת: אני זוכר משהו... ש: ... בחקירות שלך במשטרה אתה לא דיברת על שתי שיחות... ת: ... לגבי הדקדוק הקטן של מה היה באיזה יום מתי ולמה **קשה לי מאוד לזכור**... כב' השופט: שאלה עם יורם דיברת פעם אחת או יותר?... ת: פעם אחת לפחות ואם אינני טועה עוד פעם אם אינני טועה... **יכול להיות** שאני טועה בשיחה יכול להיות שלא, **אני לא מתחייב**, ש: בשיחה הראשונה מה, ת: בשיחה הראשונה משהו בא אליך? הכל בסדר איתו אני נותן למישהו את הטלפון שלך הכול בסדר איתו, ש: לא אמרת לו מי? ת: לא, מן הסתם לא, לא מדברים בטלפון על הדברים האלה. ש: יפה, ובשיחה השנייה אם הייתה שיחה שנייה. ת: **אם הייתה** הכול בסדר? כן כן ביי" (עמ' 539-540).

למעשה, **עד המדינה לא ידע לפרט את תוכן השיחה עם יורם**: "אתה נמצא עוד פעם, **קונספט כללי, אני לא זוכר מה היו המילים המדויקות שלי**... אתה נמצא שמה, כן טוב הכול בסדר? כן טוב. עוד פעם זה הקונספט, שום דבר לא בפירוש שום דבר לא בצורה ברורה. טוב משהו יגיע אליך? הכול בסדר איתו תראה מה הוא צריך" (עמ' 540).

בנוסף, רק לאחר שעד המדינה נשאל כיצד אמור היה "יורם" לזהות את גולן כשליחו של עד המדינה, הוא מסר כי הייתה מילת קוד מוסכמת, אף שלא זכר מהי: **"כב' השופט: ואיך הוא אמור לדעת שזה אותו אחד?**... ת: עוד הפעם, הוא מקבל טלפון איש מתקשר אליו בא פוגש אותו, אני חושב עוד פעם **מן הסתם הייתה איזה מילת קוד** הג'ינג'י הלא משנה המשקפיים איזה שהיא מילת קוד הייתה **אבל עכשיו לומר לך בדיוק את המילה אני לא יאמר את המילה כי אני לא זוכר** אבל מן הסתם הייתה איזה שהיא מילת קוד. כב' השופט: שמה? ת: עוד פעם, משקפיים... משקפיים הג'ינג'י, כלומר אני הבן אדם של המשקפיים אני הבן אדם של הג'ינג'י, כלומר הכוונה אליי. שאותו גולן דנה או צריך לומר, זה העניין... **מן הסתם גולן דנה אמרתי לו מה יאמר כדי שיוורם ידע שהוא הבן אדם שלי**... ש: כן ואיך גולן דנה ידע את זה ממי? ממך או מ-, ת: לא, ממה גבאי אני לא דיברתי עם גולן דנה... ש: כן יפה הלאה מה השלב הבא? ת: השלב הבא אני הולך למשה גבאי מעביר לו את המספר טלפון... של יורם... ומשה גבאי מעביר את זה הלאה. ש: ואת שם הקוד? ת: **מן הסתם כן. ש: לא מן הסתם כן או לא? ת: כן כן**" (עמ' 540-541).

מחד גיסא, ברי כי אין דרכם של עברייני סמים להחליף פרטים אישיים זה עם זה, במיוחד כאשר מדובר בשני סוחרי

סמים ממדינות שונות, המתקשרים ביניהם באמצעות מכשירי טלפון ניידים; ובכך ניתן להסביר את הלקוניות בעדותו של עד המדינה ביחס ל"יורם".

מאידך גיסא, העניין היחיד שבו עד המדינה טוען שהיה מעורב באופן פעיל וישיר בעסקה מושא כתב האישום, נגע ל"יורם", ולטענת עד המדינה, מעבר לכך הוא ניזון מהמידע שהעביר לו הנאשם. והנה דווקא בנקודה שבה היה באפשרותו של עד המדינה למסור מידע מפורט ועצמאי, שאינו תלוי בנאשם, כיוון שלדבריו הוא עצמו קישר את הנאשם ואת גולן ל"יורם", נותרנו עם עדות לקונית ובלתי מפורטת דיה.

כזכור, עד המדינה הסביר כי האירוע מושא כתב האישום היה שולי למדי בחייו העבריים ולכן הוא לא היה מעורה בפרטים והוא אינו זוכר את פרטי עסקת הסמים. בנוסף, עד המדינה טען כי הוא הרחיק עצמו מייבוא הסמים.

אמנם, הסבריו אלו של עד המדינה, ביחס לסיבות ללקוניות של עדותו, הינם הסברים סבירים בנסיבות העניין, אך עדיין קשה להתעלם מכך שמדובר בעדות לקונית במידה מסוימת מצדו של עד המדינה ביחס לנסיבות העבירות מושא כתב האישום, ובמיוחד בעניין פרטיו של "יורם", אשר לגביו עד המדינה היה מעורה באופן פעיל כאמור.

על כן, גם לכך יש לייחס השפעה מסוימת על משקל עדותו של עד המדינה, שאינו נמוך אך אינו יכול להיות מלא כעמדת המאשימה, ועל הסיוע הנדרש לעדותו, שאינו יכול להיות "קל משקל אך בשל הדרישה הפורמלית" כטענת המאשימה.

כאן המקום להוסיף כי טענתו האמורה של עד המדינה שלפיה הנאשם הוא זה שהיה מעורה בפרטים של העבירות מושא כתב האישום וכי ממנו הוא שאב את המידע ביחס לפרטי העסקה, אינה יכולה לחזק את עמדת המאשימה - לנוכח הכחשתו העקבית של הנאשם כל מעורבות בעבירות ובעיקר לנוכח העובדה שמדובר בשאלה המהווה שאלה מרכזית השנויה במחלוקת בין הצדדים במשפט.

האם קיימת סתירה מהותית בעדות עד המדינה?

54. מלבד אי הדיוקים והלקוניות המסוימת בעדותו של עד המדינה, כפי שפורטו לעיל, כאמור קיימת בגרסתו של עד המדינה **סתירה אחת שניתן לומר שהיא מהותית**, אשר מתייחסת למועד של עסקאות ייבוא הסמים שעד המדינה הוציא לפועל.

כזכור, כאשר עד המדינה נשאל בחקירתו במשטרה, ביום חתימת ההסכם בתאריך 15.5.16, באשר למועד עסקת ייבוא הסמים **האחרונה** שהוציא אל הפועל, הוא השיב כי זו התרחשה לפני **"כמה שנים, שבע, שש... מינימום חמש"** (דיסק G-1618, עמ' 10).

בחקירתו הנגדית בבית המשפט (בעמ' 413-416), כאשר התבקש עד המדינה להסביר מדוע מסר בחקירתו במשטרה (מיום 15.5.16) כי ייבוא הסמים האחרון שבו נטל חלק היה כמה שנים לפני מסירת אמרתו, בעוד שעסקת הסמים מושא כתב האישום הייתה בתחילת שנת 2015, הוא השיב, בין היתר, כי היו מעורבים נוספים בעסקאות סמים שגם אותם הוא לא ציין בשלבים המוקדמים של חקירתו במשטרה, אלא רק בשלב מאוחר יותר.

עוד טען עד המדינה כי המעמד היה מרגש, כי זו הייתה עדות ראשונית וכי הוא התמקד בתיקי הרצח שלגביהם נחקר. כמו כן, בתשובה לשאלה אחרת, השיב עד המדינה כי **"במה שמדובר עם משה גבאי זה היה עוד דבר על הדרך מה שנקרא, כלומר זה חוץ מלתת טלפון לא עשיתי שם יותר מדי"** (עמ' 424).

אמנם, גם בעניין זה, הסבריו של עד המדינה ביחס לסיבות לסתירה האמורה בגרסתו, הינם אפשריים בנסיבות העניין, אך עדיין קשה להתעלם מכך שמדובר בסתירה אשר ניתן לראות כמהותית. **על כן**, גם לכך יש לייחס השפעה מסוימת על משקל עדותו של עד המדינה, שאינו יכול להיות מלא כטענת המאשימה, ועל משקל הסיוע הנדרש לעדותו, שאינו יכול להיות "קל" "אך בשל הדרישה הפורמלית" כעמדת המאשימה.

סיכום שאלת מהימנות עדותו של עד המדינה ומשקלה

55. **לסיכום**, העובדה שעד המדינה התגלה כמי שנאמן לאמת במקרה אחר, בכך שהביא בעדותו לזיכויו של יריבו אביאל וואהל מעבירת רצח, העובדה שעד המדינה היה נתון במעצר בעת שמסר את הודעתו המפלילה נגד הנאשם, חתימתו של עד המדינה על סעיף בהסכם שלפיו אם יתפס בעדות שקר הדבר יסכן את מעמדו כעד מדינה - **בכל אלה אכן יש כדי להקטין את הסיכוי שהפליל את הנאשם הפללת שווא**.

יחד עם זאת, אין באמור די כדי להסיר לחלוטין את החשש שמא עד המדינה מסר עדות שקר בעניינו של הנאשם, ועדותו צריכה להיבחן במשנה זהירות, בשים לב למעמדו כעד מדינה ובעיקר בשים לב לסכסוך החריף שהתגלע ביניהם סמוך למסירת ההודעה המפלילה את הנאשם במהלך חקירתו במשטרה ולמניע של עד המדינה לנקום בנאשם בעקבות אותו סכסוך.

כמו כן, אמנם, כאמור, עדותו של עד המדינה הותירה באופן כללי רושם חיובי, הוא העיד בביטחון עצמי רב, עדותו הייתה עקבית למדי ולא התגלו סתירות מהותיות בדבריו, אך זאת מלבד **סתירה מהותית אחת** שנדונה בפסקה 54 לעיל. **בנוסף**, כזכור, במיוחד **בנוגע לשאלה העיקרית שבמחלוקת** במשפט זה, היא שאלת מעורבותו של הנאשם בביצוע העבירות מושא כתב האישום, עדותו של עד המדינה הייתה **לקונית במידה מסוימת**, כפי שפורט בפסקאות 49-53 לעיל.

חשוב מכך, לא היה בתוכן עדותו של עד המדינה כדי לשלול, מעבר לספק סביר, את החשש שמא עדותו נבעה מרצונו לנקום בנאשם, בעקבות הסכסוך הקשה שהתגלע באותו זמן ביניהם, על ידי הפללת הנאשם לשווא, בגין אותו מניע נקם. כזכור, עסקינן בסכסוך שהיה "טרי", אשר פרץ בין הנאשם לעד המדינה במהלך מעצרו של האחרון והחריף במקביל לחתימה על ההסכם, ואין מדובר בסכסוך ישן שעבר זמנו. **כמו כן, מדובר בסכסוך אמוציונלי וכספי חריף, שכן עד המדינה חש שהנאשם, חברו הטוב ואיש אמונו משכבר הימים, בגד בו וגנב את מיטב כספו** (וכלשונו: **"הבן זונה הזה מעל לי את הנשמה... הם רצו לקחת לי את האוכל מתוך הפה אחי"** - נ/4(ג), עמ' 2).

זאת, כמובן מבלי להידרש לשאלה האם תחושותיו הסובייקטיביות של עד המדינה נכונות מבחינה עובדתית וכן לשאלה מי מהצדדים "אשם" או "צודק" באותו סכסוך ביניהם.

מכאן שהמשקל של עדותו של עד המדינה, בכל הנוגע לעבירות המיוחסות לנאשם, אינו מלא או גבוה מאד, וזאת שלא כעמדת המאשימה, הגם שאינו נמוך, בשונה מעמדת ההגנה.

לפיכך, מעבר לסיוע הנדרש בדין לכל עדות של עד מדינה, בנסיבות המקרה דנן נדרש סיוע ממשי בעל משקל משמעותי לעדותו של עד המדינה, אשר יפיג או יפחית במידה רבה, מעבר לספק סביר, בעיקר את החשש כי עד המדינה נוקם בנאשם וטופל עליו עלילת שווא בגין הסכסוך המר שהתגלע ביניהם בתקופה הרלוונטית, כפי שהוטעם לעיל.

ניתוח טענות המאשימה בעניין הסיוע הנדרש

56. בטרם אתייחס לטענות המאשימה לגבי הראיות המהוות לעמדתה סיוע לעדותו של עד המדינה, **אקדים ואתייחס לשתי טענות כלליות שהעלתה המאשימה** בסיכומיה הנוגעות לסוגיית הסיוע.

הטענות הכלליות

א. יריעת המחלוקת

57. כזכור, בסיכומיה **הראשונים טענה המאשימה** כי "יריעת המחלוקת לצורך בחינת ראיות הסיוע היא גרסתו הראשונית של הנאשם במשטרה" (עמ' 83, בשורה האחרונה).

לאחר מתן פסק הדין בעניין נחמני הדגישה המאשימה בסיכומיה **המשלימים**, כאמור, כי כב' השופט ד' ברק-ארז סברה שיריעת המחלוקת נקבעת בהתאם לגרסתו הסופית של הנאשם בחקירתו במשטרה; וכן הודגש כי חרף קביעתו של כב' השופט נ' הנדל שיריעת המחלוקת נקבעת בהתאם למענה של הנאשם בכתב האישום, כב' השופט א' שהם "קבע מבחן ביניים, ולפיו הוא מסכים עקרונית עם גישתו של כב' השופט הנדל, לפיה המועד לקביעת יריעת המחלוקת הוא מתן המענה לכתב האישום, אולם לגישתו ניתן לראות כראיית סיוע עצמאית את גרסתו השקרית של הנאשם במשטרה, בטרם שינה אותה בשלב המענה לכתב האישום" (בסעיף 6; ההדגשה היא במקור).

אלא שלמעשה, ניתוח פסק הדין בעניין נחמני מעלה כי חרף חילוקי הדעות שהתגלעו בין שלושת השופטים ביחס לעיתוי קביעת יריעת המחלוקת - כל השופטים דחו את העמדה שבה דגלה המאשימה בסיכומיה הראשונים, בכתב ובע"פ, שלפיה נטען כזכור ש"יריעת המחלוקת לצורך בחינת ראיות הסיוע היא גרסתו הראשונית של הנאשם במשטרה".

בפועל, דעת הרוב, של כב' השופט נ' הנדל ושל כב' השופט א' שהם, קבעה כי "המועד הקובע לצורך הגדרת יריעת המחלוקת בין הצדדים, הדרושה במסגרת אחד מתנאי הסיוע, הוא במועד ג', במענה הנאשם לכתב האישום" (מתוך פסקה 47 לפסק-דינו של כב' השופט נ' הנדל); ואילו דעת המיעוט לעניין זה, של כב' השופט ד' ברק-ארז, הייתה כי יריעת המחלוקת נקבעת בהתאם לגרסתו הסופית (ולא הראשונית) של הנאשם בחקירתו במשטרה.

כפי שהטעים כב' השופט הנדל בעניין נחמני (בפסקה 30 לפסק-דינו), בבסיס העמדה שלפיה הגדרת יריעת המחלוקת צריכה להיעשות רק לאחר הגשת כתב אישום, במועד מתן המענה לכתב האישום, עומדים ארבעה טעמים מרכזיים: א. ההתחשבות במצב שבו מצוי החשוד בחקירתו במשטרה, הן מבחינה רגשית והן מבחינה ייצוגית; ב. תכליתה של ראיינת הסיוע, אשר באה לתמוך בנקודה ממשית שבמחלוקת בין הצדדים; ג. זכות השתיקה של חשוד בחקירתו במשטרה; ד. החשש כי דרישת הסיוע תרוקן מתוכן, אם תאומץ הגישה שלפיה יריעת המחלוקת

נבחנת במועד סיום חקירתו של הנאשם במשטרה.

לכך ניתן להוסיף, מקל וחומר, כי דרישת הסיוע תרוקן מתוכן, ביתר שאת, אם יריעת המחלוקת נבחנת במועד מסירת גרסתו הראשונית של הנאשם בחקירתו במשטרה, כפי שסברה המאשימה בסיכומיה הראשונים.

כמו כן, כפי שציין כב' השופט הנדל בעניין נחמני:

"יש להוסיף כי הגישה לפיה במשפט הפלילי, ולא דווקא בהקשר של דרישת הסיוע, יריעת המחלוקת בין הצדדים נתחמת במענה הנאשם לכתב האישום בשלב פתיחת המשפט - אינה גישה חדשה. כך כותב המלומדג' הלויבהקשר זה... (תורת הדין הפליליכרך ב, בעמ' 621). במקום אחר, בהקשר הקונקרטי של דרישת הסיוע, מסכםג' הלוי: '... בזירת המחלוקת העובדתית השנויה בין הצדדים לאחר תשובת הנאשם לכתב האישום' (תורת דיני הראיותחלק ד, בעמ' 609 וההפניות שם, ההדגשות הוספו)... עוד אציין כי בפסיקה באה לידי ביטוי במקרים רבים הגישה לפיה יריעת המחלוקת נפרשת בין התביעה וההגנה, כלומר בין בעלי דיןממש לאחר שהחל המשפט(ע"פ 3021/17 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פס' 31 לפסק דינו של השופטמ' מזוז (11.1.2018); ע"פ 8631/13 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פס' 8 לפסק דיני (10.3.2016); ע"פ 9804/08 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פס' 21 לפסק דינו של המשנה לנשיאה ס' ג'ובראן (14.4.2011); ע"פ 3372/11 קצב נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פס' 142 לפסק דינה של הנשיאהמ' נאור (10.11.2011)" (פסקה 31 לפסק-דינו של כב' השופט הנדל).

ב. טענת המאשימה כי נדרש סיוע "קל משקל אך בשל הדרישה הפורמלית"

58. כזכור, ב"כ המאשימה טענה בסיכומיה כי לנוכח משקלה הפנימי המלא של העדות של עד המדינה, נדרש לה "סיוע קל משקל אך בשל הדרישה הפורמלית".

59. יש לדחות טענה זו של המאשימה, על שני חלקיה - לרבות בנוגע לסיוע הנדרש לעדותו של עד המדינה.

כפי שצוין בפסקאות 18 ו-23 דלעיל, דרישת הסיוע אינה דרישה פורמלית, כי אם דרישה מהותית של המחוקק, שלה רציונלים ענייניים אחדים; ראיית הסיוע לעולם אינה ראייה טכנית-פורמלית, כי אם ראייה מהותית; מדובר בראיה מסבכת ולא בראיה מחזקת או מאמתת; ובחינת קיומה של ראיית סיוע לעולם אינה בחינה פורמלית, אלא בחינה עניינית ומהותית. בנוסף, בכל מקרה על ראיית הסיוע לעמוד בשלושת התנאים המצטברים שנקבעו בפסיקה, וביניהם כי על הראיה לסבך את הנאשם, או לפחות לנטות לסבכו, בעבירות המיוחסות לו; והכל, כמפורט בפסקה 19 לעיל.

עם זאת, כפי שהוטעם לעיל בפסקה 22, אכן קיימת "מקבילית כוחות" בין משקל הראיה הבסיסית הטעונה סיוע לבין משקל הסיוע הנדרש, כך שאם משקלה של הראיה הבסיסית הוא גבוה, כי אז משקלה של ראיית הסיוע אינו גבוה ולהיפך. אף על פי כן, לעולם אין להסתפק בבחינה פורמלית של דרישת הסיוע ואין להסתפק בראיה טכנית במשקל קל אך בשל הדרישה הפורמלית.

זאת ועוד, במקרה דנן, כאמור, חרף הרושם החיובי הכללי שהותירה עדותו של עד המדינה - ביחס לשאלה השנויה במחלוקת בין הצדדים, דהיינו שאלת מעורבותו של הנאשם בייבוא הסמים, אין לומר שיש לייחס לעדותו של עד המדינה משקל מלא או גבוה מאד, בשונה מעמדת המאשימה, וזאת מהנימוקים שפורטו לעיל בפסקה 55.

על כן, במיוחד בנסיבות המקרה דנן, כאמור אין להסתפק בסיוע "קל משקל אך בשל הדרישה הפורמלית", כעמדת המאשימה, כי אם נדרשת ראיות סיוע ממשית במשקל משמעותי, אשר יהא בה כדי להפיג או להקטין במידה רבה, מעבר לספק סביר, את שני החששות העיקריים אשר מעוררת עדותו של עד המדינה בעניינו, ובמיוחד את החשש כי עד המדינה ניצל לרעה את מעמדו כדי לנקום בנאשם בעקבות הסכסוך האישי החריף שהתגלע באותה עת ביניהם וטפל עליו אשמת שווא.

ניתוח הראיות שלטענת המאשימה מהוות סיוע

60. **זכור, המאשימה טענה, בסיכומיה הראשונים ובסיכומיה המשלימים, כי קיימות ראיות סיוע אחדות לעדותו של עד המדינה.**

תחילה אציין כאן את ראשי הפרקים של ראיות הסיוע הנטענות על ידי המאשימה בסיכומיה, ולאחר מכן אעבור לדון בהן לגופן: "היעדר קשר ישיר בתקופה הרלבנטית לעבירה בין הנאשם לגולן" (עמ' 84 לסיכומים הראשונים) ו"ניתוק הקשר הישיר שבין הנאשם לגולן בסמיכות זמנים לייבוא הסמים" (עמ' 6 לסיכומים המשלימים); "ראיות לקשר באמצעים עקיפים בין הנאשם לגולן" (עמ' 84 לסיכומים הראשונים); "מסמך החובות" (עמ' 85 לסיכומים הראשונים); ו"פרטים מוכמנים בשילוב עם העובדה כי הנאשם הוא הגורם היחיד המקשר בין גולן לעד המדינה" (שם) - "עד המדינה ידע פרטים מוכמנים שיכול היה לדעת רק מהנאשם" (עמ' 3 לסיכומים המשלימים); "חובותיו של גולן לנאשם מהימורים והלוואות כמניע לעסקת הסמים" (עמ' 4 לסיכומים המשלימים); "שקרי נאשם" (עמ' 85 לסיכומים הראשונים ועמ' 8-9 לסיכומים המשלימים).

61. **עתה אפנה לבחון, לגופם של דברים, את הראיות שעליהן הצביעה המאשימה כראיות סיוע.**

1. "היעדר קשר ישיר בתקופה הרלבנטית לעבירה בין הנאשם לגולן" - האמנם סיוע?

62. **בעניין זה מסר עד המדינה בעדותו, בין היתר, כי הוא הזהיר את הנאשם מפני קשר ישיר עם גולן, לאחר שגולן שלח הודעות המסכנות את המעורבים בפרשה: "אני זוכר שהיו הודעות... משה גבאי גם הראה לי הודעות והוא אמר לי תראה זה היה מסוכן, גם אני אמרתי לו זה מסוכן, אני גם הזהרתי את משה שזה מסוכן שינתק איתו כל קשר אם הוא לא הולך למשוך את החבילה" (עמ' 458).**

63. **המאשימה הדגישה כי מפלטי התקשורת (ת/21) עולה שבמועדים שנבדקו, דהיינו בחודשיים שקדמו לאיסוף החבילה, בין התאריכים 1.12.14-4.2.15, לא נמצאה כל תקשורת בין הנאשם לבין גולן, בכל שלושת מספרי הטלפון שהיו ברשות גולן: המספר ששימש את גולן במועד הרלוונטי 053-2265833 (עמ' 39-40); המספר שהופיע בשיחות תחת שמו של גולן דנה 052-6447867 (ת/25א); ומספר שמסר ניר מאור בהודעתו בנוסף לשני המספרים הנ"ל - 077-2259283 (ת/16, עמ' 3).**

ההגנה לא חלקה על העובדות שהוצגו על ידי המאשימה בעניין פלטי התקשורת.

64. **לעמדת המאשימה**, "הנאשם שיקר, מסר עדות כבושה ולא סיפק הסבר מניח את הדעת לניתוק הקשר הישיר עם גולן במשך חודשיים בתקופה הרלוונטית לביצוע העבירה" (עמ' 67 לסיכומי המאשימה). כמו כן, באת כוח המאשימה טענה כי "העובדה כי על פי פלטי השיחות בין השניים [הנאשם וגולן - מ.ל], לא התקיימה ביניהם כל תקשורת, מעידה על חריגות מעניינת הנוטה לסבך את הנאשם בעבירה, שכן ניסיון החיים מלמד כי עבריינים נוהגים לעיתים לשמור על 'דממת אלחוט'... הפלטים הם ממקור עצמאי, נוטים לסבך את הנאשם במעורבות בעבירה ונוגעים בנקודה הנמצאת בלב המחלוקת בין הצדדים הרי שיש בהם להוות ראית סיוע בעלת משקל גבוה" (עמ' 84 לסיכומי המאשימה).

65. **כזכור**, על מנת שראיה תוכל לשמש סיוע, עליה לעמוד בשלושה תנאים מצטברים: ראשית, עליה לבוא ממקור נפרד ועצמאי; שנית, עליה לסבך, או לפחות לנטות לסבך, את הנאשם באחריות לביצוע מעשה העבירה המיוחס לו; ושלישית, על הראיה להתייחס לנקודה ממשית השנויה במחלוקת בין הצדדים.

למעשה, הראיה של פלטי התקשורת, כמוה כראיות נוספות שעליהן הצביעה המאשימה כפי שיצוין להלן, עומדת בתנאי הראשון לעניין ראית סיוע, כיוון שמדובר בראיה הבאה ממקור נפרד ועצמאי.

עם זאת, מדובר בראיה נסיבתית שעשויה להיות מוסברת בדרך אחרת מלבד מעורבותו של הנאשם בעסקת הסמים עם גולן, ולפיכך היא אינה עומדת בתנאי השני והעיקרי לעניין סיוע, באשר היא אינה מסבכת או נוטה לסבך את הנאשם באחריות לביצוע מעשי העבירות המיוחסים לו. במילים אחרות, נתק תקשורת במשך כחודשיים, בתקופה הרלוונטית, בין הנאשם לבין גולן, הנו אפשרי גם ללא קשר לעסקת הסמים מושא כתב האישום, וזאת במיוחד לנוכח העובדה כי הנאשם שהה בתאילנד במהלך חודש דצמבר 2014 (ראו עמ' 725, 734).

על כן, אין מתמלא לפחות אחד משלושת התנאים המצטברים לעניין סיוע, וראיה זו אינה מהווה סיוע.

2. "ראיות לקשר באמצעים עקיפים בין הנאשם לגולן" - האם סיוע?

66. המאשימה הצביעה על ראיות לקיומו של קשר עקיף בין הנאשם לגולן, באמצעות אחרים, בפרק הזמן שבו, כאמור לעיל, לא נוצר ביניהם קשר ישיר.

כך, ביום 1.12.14, בשעה 9:28, חייג הנאשם למכשיר הנייד של דן ארליך, חברו של גולן (שמספרו 052-3044440), ובין שני המכשירים הניידים נערכה שיחה שאורכה 2:20 דקות (ת/21). דן ארליך מסר בעדותו כי הוא לא שוחח עם הנאשם מעולם, אלא גולן שוחח עם הנאשם מהמכשיר הנייד של ארליך, וזאת בקשר לשיחה שצוינה ולשיחה שתצוין להלן: "אומרים שאני קיבלתי שיחה אבל אני לא דיברתי עם הנאשם בחיים... אולי החבר שלי גולן דיבר איתו... אמרתי מהתחלה שאני לא יודע על השיחה הזאת על השיחות... יכול להיות שהוא היה לידי ואמר שיתקשרו למספר הזה... כל אחד ירצה שיחה מחבר ייתן לו את הטלפון לדבר" (עמ' 567-568).

ביום 7.12.14 בשעה 9:49 שלח הנאשם מסרון למכשיר הנייד של טליה (שמספרו 052-4330336): "תגידי לגולן שיצלצל אליי" (ת/7).

בין התאריכים 7.12.14 - 30.12.14 הנאשם לא קיים שיחות ממכשיר הנייד שלו (ת/21).

ביום 7.1.15 הגיעה חבילת הסמים לארץ, אולם גולן נמנע מלגשת לקבלה באותו יום או בסמוך לכך, ובפועל הוא אסף אותה רק ביום 4.2.15, כפי שיצוין להלן.

ביום 20.1.15 הנאשם התקשר לטליה (ת/21), ובאותו יום כתבה טליה לגולן: "משה לא מפסיק לצלצל", "משגע אותי" (ת/7).

ביום 23.1.15, בשעה 13:18, נערכה שיחת טלפון מהמכשיר הנייד של הנאשם אל המכשיר הנייד של דן ארליך, שאורכה 1:24 דקות (ת/21).

באותו מועד התקשר הנאשם לטליה, ללא מענה מצד טליה, והנאשם שלח לטליה מסרון שבו כתב "תמסרי לגולן שבת שלום, ותגידי לו שהוא אחלה חבר" (ת/7).

יום 4.2.15, הוא המועד שבו גולן אסף את החבילה, ושב הנאשם שלח לטליה מסרונים וכן התקשר אליה פעמיים ללא מענה מצידה (ת/21). כמו כן, טליה כתבה לגולן באותו מועד: "משה כתב למסור לך לצלצל אליו דחוף", ובהמשך כתבה "גולן תענה לי", וגולן השיב לה: "אדבר איתו יותר מאוחר" (ת/7).

67. **לעמדת המאשימה**, "העובדה כי נמצאו אינדיקציות לכך שהנאשם בחר לתקשר עם גולן באמצעים עקיפים במועדים רלבנטיים במיוחד בקשר עם ייבוא הסמים מחזקת מחד גיסא את העובדה כי השניים היו בקשר בתקופה הרלבנטית ולא מדובר בשניים ששכחו זה מזה ומאידך גיסא, בהיעדר הסבר מניח דעת, **מהווה ראייה ישירה המסבכת את הנאשם במעורבות בעבירה**" (עמ' 84 לסיכומי המאשימה).

68. **מנגד, כבר במענה לכתב האישום מסר ב"כ הנאשם** כי "לגבי שיחות שבוצעו בין הנאשם לבין רעייתו של גולן דנה, היו שיחות אבל בהקשר אחר לגמרי, ללא קשר לסמים... אכן הייתה התקשרות בין הנאשם לבין רעייתו של גולן דנה והיא נוגעת להקשר אחר של חובותיו של גולן דנה לאותם גורמים בשוק האפור, שהנאשם היה ערב לגביהם. מועד התשלום הגיע וגולן דנה לא שילם... וזו הסיבה שהנאשם התקשר לרעייתו של גולן דנה על מנת ליצור עליו לחץ" (עמ' 22).

בדומה לכך, הנאשם טען בעדותו כי הסיבה שבגינה הוא חיפש את גולן בדחיפות אינה קשורה לעסקת הסמים אלא לחובותיו של גולן כלפיו בגין עסקת היהלומים: "אני רואה החודשים עוברים, 3, 4, 5, 6 חודש. 'מה קורה גולן? מה 'קורה גולן?' כל פעם הוא מספר לי סיפורים... הגעתי למצב שאני הסתכסכתי עם גולן... כל פעם מחפש אותו... יש את כל השיחות טלפון שהתקשרתי אליו ולאשתי והוא לא ענה לי וחיפשתי אותו בכל מקום שאני יכול. חיפשתי אותו גם אצל החברים שלו. גם היה פה דן ארליך... יש גם הודעה, אני שולח לו כאילו זה בציניות... כי אני הרגשתי שגולן דפק אותי" (עמ' 715-717, וראו גם עמ' 722, 725, עמ' 737, ועמ' 921-923).

69. הנאשם טען, כאמור, כי הוא ניסה לאתר את גולן באמצעות גורמים אחרים, לאחר שהוא חייג למכשיר הנייד שלו פעמים רבות, ללא מענה מצדו של גולן. לשאלה מדוע, אם כן, אין בפלטי השיחות עדות לחיג אל המכשירים הניידים של גולן - השיב הנאשם כי יתכן שהתקשר למספר אחר שאינו שמור כעת באנשי הקשר שלו (עמ' 964-965).

הסבריו אלו של הנאשם אינם מניחים את הדעת, כיוון שאם הנאשם חיפש את גולן באינטנסיביות, כיצד אין אף לא חיג אחד למספרי הטלפון האחרים הידועים כטלפונים של גולן?

ניתן להוסיף כאן שגם גולן סיפר על פרק זמן שבמהלכו התקשר אליו הנאשם פעמים רבות ולחץ עליו להחזיר את החוב, עד שהוא החליט להתעלם ממנו ולכן הנאשם חיפש אותו באמצעות אחרים; אולם גם גולן לא ידע לענות על השאלה, מדוע, אם כן, אין תיעוד לשיחות בינו לבין הנאשם בפלטי התקשורת (עמ' 101-104).

70. סיכומי של דבר, **כל הראיות לקיום קשר עקיף בתקופה הרלוונטית בין הנאשם לבין גולן, הן באמצעות דן ארליך והן באמצעות טליה, עומדות בתנאי הראשון לעניין הסיוע, כיוון שמדובר בראיות מפלטי תקשורת המהווים מקור נפרד ועצמאי.**

עם זאת, מרבית הראיות לקיום קשר עקיף בין הנאשם לבין גולן, באמצעות דן ארליך וטליה, מלבד האמור בפסקה 71 דלהלן, אינן עומדות באחד התנאים הנדרשים לעניין סיוע, באשר הן אינן מסבכות או נוטות לסבך את הנאשם באחריות לביצוע מעשי העבירות המיוחסים לנאשם. מדובר בראיות העשויות להיות מוסברות בדרך אחרת מלבד מעורבותו של הנאשם בעסקת הסמים עם גולן. למעשה, **ההסבר שמסר הנאשם, כבר במענה לכתב האישום וכן בעדותו, כי חיפש את גולן בקשר לחובות של גולן וללא קשר לעסקת סמים, הוא הסבר אפשרי שאין להתעלם ממנו.**

71. **שונים הדברים במיוחד לגבי העובדה שהנאשם יצר קשר עם טליה דווקא ביום איסוף החבילה על ידי גולן.**

לגבי עובדה זו ניתן לומר, גם אם בדוחק, שהיא ראיית סיוע גבולית, אשר נוטה לסבך את הנאשם באחריות לביצוע מעשי העבירות; כמו כן, מדובר בראיה אשר מתייחסת לנקודה ממשית השנויה במחלוקת; ולכן הייתה עשויה להוות סיוע במשקל קל לעדות של עד המדינה, בעיקר כחלק ממקבץ ראיות - אם המשקל של עדות עד המדינה היה מלא או גבוה מאד ואלמלא הסכסוך הקשה בין השניים והמניע של עד המדינה לנקום בנאשם בעקבות אותו סכסוך; והכל, כפי שיוסבר בפסקאות 139-140 להלן.

72. על כן גם ראיות אלו **כשלעצמן אינן מהוות סיוע.**

3. **"מסמך החובות" ו"פרטים מוכמנים בשילוב עם העובדה כי הנאשם הוא הגורם היחיד המקשר בין גולן לעד המדינה" - האם סיוע?**

73. **לטענת המאשימה, עד המדינה מסר מידע ייחודי אשר מטבעו ידוע רק למי שהיה במעגל הפנימי של העבירה ומדובר בפרטים מוכמנים המהווים סיוע לעדותו של עד המדינה.**

הפרטים שאותם רואה המאשימה כפרטים מוכמנים יציגו להלן בפסקה 86.

לעמדת המאשימה, "לאור דברי גולן ועד המדינה כי הגורם היחיד המחבר ביניהם הוא הנאשם (ואף אם נרחיק לכת ונקבל דברי הנאשם כאילו גולן ועד המדינה כלל לא מכירים) הרי העובדה כי ידע עד המדינה פרטים על אודות העבירה, על תחושותיו של גולן, על הרקע לעבירה וכיו"ב פרטים כפי שהוזכרו לעיל, לא יכול להיות חולק כי פרטים אלו הגיעו לידיעת עד המדינה באמצעות הנאשם. עצם ידיעת הפרטים כאשר הגורם המתווך היחיד הוא הנאשם היא הנסיבה המסבכת את הנאשם (ולא אף גורם מתווך אחר) במעורבות בעבירה" (עמ' 37 לסיכומי המאשימה).

לעומת זאת, לעמדת ההגנה, פרשת יבוא הסמים על ידי גולן פורסמה בתקשורת, וככל הנראה עד המדינה

"הלביש" על הנאשם סיפור שהכיר, מתוך מניע נקמני, בגין הסכסוך שהתגלע ביניהם.

74. **כלל**, כפי שנקבע בפסיקה, "**שעה שעד לא יכול היה לדעת פרטים הקשורים לנאשם**, ופרטים אלה מוכחים בראיה חיצונית, כי אז יש ופרטים 'מוכמנים' כאלה עולים כדי סיוע לעדותו. לכאורה ניתן לומר, כי אין מדובר בראיה עצמאית לעדות הטעונה תמיכה. אולם הכוח המסבך של ידיעת פרטים כאלה, הוא כה חזק עד שניתן לראות בעצם הידיעה (לכשמתברר כי היא נכונה) ראיה העומדת בפני עצמה" (ע"פ 5544/91 מויאלני' מדינת ישראל (15.2.1995)).

75. **במקרה דנן, מתעוררות בהקשר זה שלוש שאלות-משנה: האחת**, האם יש מקום לפלג את עדותו של גולן, כעמדת המאשימה?; **השניה**, האמנם הפרטים שהוזכרו על ידי עד המדינה הם פרטים "מוכמנים"?; **והשלישית**, האם אותם פרטים יכול היה עד המדינה לדעת רק מהנאשם, או שמא קיימת אפשרות סבירה כי עד המדינה ידע פרטים מוכמנים שלא מהנאשם, אלא מאדם אחר שהיה מעורב יחד עם גולן בעסקת הסמים, בין אם עם עד המדינה כשותף ובין אם בלעדי עד המדינה כשותף?

השאלה הראשונה: האם יש לפלג את עדותו של גולן?

76. **בטרם** אפנה לדון בפרטים שמסר עד המדינה בעדותו ושלגביהם טענה המאשימה כי הם מהווים פרטים מוכמנים התואמים את עדותו של גולן, אתייחס תחילה לבקשת המאשימה בהקשר זה לפלג את עדותו של גולן, בבחינת "**פלגין דיבורא**".

77. **כזכור, גולן** שהעיד מטעם התביעה, מסר בעדותו, בין היתר, כי הנאשם כלל לא היה קשור לעבירה של ייבוא הסמים. יחד עם זאת, הוא אישר את הפרטים שמסר עד המדינה בקשר לנסיבות ביצוע עסקת הסמים.

78. **לעמדת המאשימה**, "יש בסיס לאבחנה בין הדברים שאישר בפני חוקריו בקשר לנסיבות העבירה מבלי שהבין את פוטנציאל הנזק לנאשם לבין סירובו להפליל את הנאשם באופן ישיר שהוביל את גולן לומר דברי שקר במשטרה ובבית המשפט והכל במטרה לגונן על הנאשם. בנסיבות אלו יתבקש בית המשפט לאמץ את דברי העד הקשורים בנסיבות העבירה ותואמים באופן מושלם לעדות עד המדינה אך לדחות את הסבריו השקריים בקשר למעורבות הנאשם כפי שיוכח" (עמ' 7 לסיכומי המאשימה).

לטענת המאשימה, במקרה דנן קיימת הצדקה לפלג את עדותו של גולן, בעיקר לנוכח החברות בין הנאשם לגולן ולנוכח ההגנה שהנאשם העניק לגולן מפני נושים שונים. בנוסף, התפתחות החקירה כפי שתיארה ב"כ המאשימה בסיכומיה בכתב, מלמדת כי גולן השיב לשאלות החוקרים בלא שידע שבתשובותיו הוא למעשה מאשר את הפרטים שמסר עד המדינה בקשר לעסקה ובכך מסבך את הנאשם (עמ' 2-3 ועמ' 82 לסיכומי המאשימה).

ב"כ המאשימה הטעימה בסיכומיה בכתב (בעמ' 2-3) כי **בשלב הראשון** של הפרשה הורשע גולן בעבירה של קשירת קשר לביצוע פשע, בקשר עם ייבוא סמים, וזאת בהתבסס על הראיות שהיו בידי הרשויות, אשר לא ידעו על מעורבותו של הנאשם. באותה עת גולן כלל לא שיתף פעולה עם חוקריו, הוא הכחיש את ביצוע העבירה והועמד לדין לבדו. **בשלב השני**, לאחר חתימת ההסכם, עד המדינה מסר, בין שכל הודעותיו, על עסקת הסמים מושא כתב האישום. **בשלב השלישי** קישרו החוקרים בין דברי עד המדינה לתיק שבו הורשע גולן בשנת 2015 וזימנו את גולן לחקירה נוספת. גולן, אשר לא ידע על קיומו של ההסכם, "הרשה לעצמו" לשתף את החוקרים בפרטי העבירה אשר לא היו ידועים למשטרה, בשל אי-שיתוף הפעולה של גולן טרם הרשעתו. עם זאת, גולן עמד על

סירובו לסבך את שותפיו באופן ישיר.

79. **מנגד, ב"כ הנאשם** טען בסיכומיו כי אין מקום לפצל את עדותו של גולן ונימק את עמדתו, בין היתר, בכך ש"עדויות של גולן דנה איננה ניתנת לפיצול כפי בקשת המאשימה - שהרי אם כך ידרש בית המשפט הנכבד על-מנת לקבל את בקשת המאשימה לפצל עדות גולן דנה לעשרות פיסות של עדויות אשר לחלקן ידרש בית המשפט ליתן אמון מלא, לחלקן ידרש בית המשפט שלא ליתן אמון כלל ולחלקן יתבקש בית המשפט ליתן משקל חלקי..." (עמ' 40 לסיכומי ההגנה).

80. כידוע, **ככלל, אין מקום לפלג עדותו של עד**, לקבל את חלקה האחד ולדחות את חלקה האחר. **אולם, הדבר אפשרי באופן חריג, כאשר יש טעמים מיוחדים המצדיקים זאת.** ניתן אפוא לפלג עדות של עד ("פליגין דיבורא") ולהאמין רק לחלקה, ובלבד שיש לכך הסבר המניח את הדעת או טעם מוצדק לפיצול בין חלקי העדות; במילים אחרות, "כלל זה מאפשר לבית המשפט לקבל חלקים מהעדות הגם שהוא אינו מקבל את כולה כמקשה אחת" (ע"פ 5617/15 מריסאת נ' מדינת ישראל, בפסקה 7 לפסק-דין של כב' השופט נ' הנדל(27.7.2016); ראו גם והשוו: ע"פ 218/63 פיק נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יח(2) 18, 21 (1964); ע"פ 71/78 מרילי נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 813, 819 (1976); ע"פ 5612/92 מדינת ישראל נ' בארי, פ"ד מח(1) 317, 302 (1993); ע"פ 993/00 נור נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(6) 205, 233 (2002); ע"פ 8273/07 כואזבה נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (18.7.2012); ע"פ 5232/10 אבו ג'ומעה נ' מדינת ישראל, בפסקאות 23-24 לפסק-דין של כב' השופט י' דנציגר(8.4.2013); ע"פ 2080/14 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 4 לפסק-דין של כב' השופט נ' הנדל (9.12.2015); ע"פ 8444/15 אלקסלסי נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 לפסק-דינה של כב' השופטת (כתוארה דאז) א' חיות (27.10.2016)).

81. **במקרה שלפנינו, גולן הדגיש בעדותו כי אינו מעוניין להפליל את שותפיו:** "זה לא הנאשם. כב' השופט: אז מי כן? ת: אני לא יכול להגיד את השם. אני ישבתי שנתיים אדוני רק בשביל לשמור את השם של הבן אדם והיה לי את האופציה ולא הסכמתי לתת את השם. אני בטח לא אתן אותו עכשיו" (עמ' 40, וראו גם עמ' 43, 169-170, וכן ראו חקירת גולן - ת/9א בעמ' 11).

יתר על כן, **לנוכח מערכת היחסים החברית והכלכלית בין גולן לנאשם, ברי כי גם אם הנאשם היה מעורב בעסקת הסמים, כטענת עד המדינה וכעמדת המאשימה, גולן לא יפליל אותו** (ראו, למשל, עדות גולן בעמ' 120-122). כך עולה גם מעדותו של סשה, שלפיה "גולן היה אומר שהם חברים מילדות... משה שומר על גולן. גם שגולן נעצר כביכול... אף אחד לא מגיע אליו לבקש את החובות ולא מטרידים את המשפחה שלו אז גולן היה אומר שמשה שומר עליו... שגולן היה לוקח כספים מאנשים משה היה אחראי עליו" (עמ' 583-584 וראו גם עמ' 592). מסמך החובות (ת/2) תומך אף הוא בכך שהנאשם אחראי על חלק מהחובות של גולן.

לצד זאת, בחקירתו במשטרה ובעדותו בבית המשפט **השיב גולן, באופן חלקי, לשאלות שנעו לנסיבות של ייבוא הסמים ומסר פרטים התואמים ראיות חפציות אחדות.**

לשון אחרת, נכונותם של מרבית הפרטים שמסר גולן בדבר נסיבות עסקת הסמים מושא כתב האישום (שהמאשימה טוענת שהם פרטים מוכמנים ובכך אדון להלן), נלמדת, גם מראיות חיצוניות אחרות, כגון מסמכים או עדויות של מעורבים אחרים בפרשה.

מכאן שיש הצדקה לעצם ההבחנה בין החלק בעדותו של גולן בדבר אי רצונו להפליל את שותפיו, לבין החלק האחר בעדותו שבו מסר פרטים הנוגעים לעסקת הסמים.

יחד עם זאת, בעוד שהמאשימה מבקשת לקבל כמהימנים את דבריו של גולן בכל הנוגע לפרטים שמסר בעדותו ביחס לעסקת הסמים ובד בבד לדחות את הכחשתו בדבר מעורבותו של הנאשם בעסקה, לנוכח האינטרס הברור של גולן להגן עליו - אני סבור כי **אמנם יש לקבל כמהימנים את הפרטים שמסר גולן בדבר נסיבות עסקת הסמים, אשר כאמור עולים בקנה אחד עם ראיות נוספות, אולם לא ניתן לקבוע ממצא ביחס לטענתו של גולן כי הנאשם לא היה מעורב בייבוא הסמים.**

לפיכך, יש לפלג את עדותו של גולן במובן זה שיש לקבל כמהימנים את הפרטים שמסר ביחס לנסיבות ייבוא הסמים, אך לא ניתן לקבוע ממצא של מהימנות ביחס להכחשת מעורבותו של הנאשם. במלים אחרות, בנסיבות המקרה דנן, הכחשת גולן את מעורבותו של הנאשם בייבוא הסמים אינה מעלה ואינה מורידה מבחינה ראייתית, לטובת מי מהצדדים.

השאלה השניה - האמנם מדובר ב"פרטים מוכמנים"?

82. **להלן אביא את כל הפרטים הרלוונטיים שצוינו בעדותו של עד המדינה ושעליהם הצביעה המאשימה בסיכומיה כ"פרטים מוכמנים"; ולאחר מכן אדון בשאלה האמנם מדובר בפרטים ייחודיים או מוכמנים, אשר במהותם ידועים רק למי שנמצא במעגל הפנימי של ייבוא הסמים, כטענת המאשימה.**

83. **בטרם אתייחס בנפרד לכל אחד מהפרטים הנטענים על ידי המאשימה כפרטים מוכמנים, אקדים ואציין, באופן כללי, כי לטענת ההגנה, מדובר בפרטים שעשויים להיות ידועים לכל, ובמיוחד לעד המדינה מהסביבה העבריינית, ושנוצלו על ידי עד המדינה להפללת שווא של הנאשם.**

84. **עוד אקדים ואוסיף, בקצרה, כי בנסיבות המקרה דנן טענתה הכללית האמורה של ההגנה אינה מופרכת. זאת, במיוחד לנוכח התרשמותי מעד המדינה כאדם המחזיק בידע רב לגבי מעשיהם של אנשים שונים בעולם הפשע, בבחינת "ידע הוא כוח", וכמי שניחן בזיכרון טוב; וכן לנוכח הידע הכללי של עד המדינה בעניין ייבוא סמים, מעברו הפלילי העשיר. כמו כן, אין מחלוקת כי פרשה זו של ייבוא סמים בקונסולות משחק על ידי גולן אכן פורסמה בעבר באמצעי התקשורת. לפיכך, כפי שגם יפורט להלן, לעד המדינה הייתה אפשרות להיחשף לפרטים מסוימים הנוגעים לייבוא הסמים על ידי גולן, בין אם מכלי התקשורת ובין אם מאנשים אחרים בעולם העברייני, ולחברם יחד עם פרטים כלליים הידועים לו מניסיונו האישי בתחום עבירות הסמים, כגון עלות הסמים מושא כתב האישום.**

85. **מעבר לאמור בקצרה לעיל, בדיון דלהלן אבחן בהרחבה, באופן פרטי ולגופו, כל אחד מהפרטים שהמאשימה טוענת שהם מוכמנים.**

86. **בסיכומיה הראשונים של המאשימה, בעמ' 5-6, נטען כי הפרטים "הייחודיים" או "המוכמנים", שאותם "ידע עד המדינה למסור לחוקריו" והמהווים סיוע לעדותו, הם כדלהלן: א. "המניע של גולן לביצוע העבירה - הרצון להחזיר חובות"; ב. "העובדה כי גולן מימן את רכישת הסמים באמצעות הלוואה"; ג. "גולן קיבל משותפו הישראלי מספר טלפון של ספק סמים בהולנד הדובר עברית"; ד. "עלות**

הסמים"; ה. "הסמים נשלחו רצה על שם עסק או חברה כדי להפחית את רמת החשד של הרשויות"; ו. "גולן חשד שהסמים נתפסו ולכן התעכב במשיכת החבילה כשלושה שבועות".

בסיכומיה המשלימים של המאשימה היא הוסיפה והפנתה (בפסקה 12) גם אל העובדה (פרט ז.) כי גולן "נסע להולנד להביא את הסמים, הטמין אותם בתוך קונסולות של משחק מחשב".

87. להלן אבחן בפירוט את טענות המאשימה ואת הפרטים שעליהם היא התבססה בסיכומיה, אחד לאחד, לפי הסדר שבסיכומי המאשימה (הראשונים והמשלימים).

א. "המניע של גולן לביצוע העבירה - הרצון להחזיר חובות" - האמנם פרט מוכח?

88. על פי גרסתו של עד המדינה, גולן ביצע את עסקת הסמים על מנת לכסות את החוב שנצבר בעקבות הימורים בלתי חוקיים באתר שבבעלות עד המדינה.

עד המדינה מסר בעדותו כי גולן נהג להמר באופן קבוע באתר הימורים שבבעלותו וכן שמי ש"הביא" את גולן היה הנאשם, אשר דרכו גם עברו כספי החוב של גולן לעד המדינה: "את גולן דנה הכרתי דרך הנאשם אבל בהתחלה... לא הכרתי אותו... ידעתי שיש איזה שהוא ברז של כסף... מישוהו שכל שבוע מפסיד בין 50 ל-100 אלף ואני מקבל את הכסף במזומן... אני זוכר שאת משה גבאי כמו אחרים הייתי אומר להם תשמעו... תביאו לי מהמרים... אם מחר מחרתיים המהמר יישאר חייב כסף, אתה תראה לי שיש את הבן אדם, אתה לא חייב לי את הכסף, אתה לא אחראי עליו... גולן דנה הימר אצלי בסכומים מאוד גדולים, אני חושב שאחרי בין 600 ל-800... בהתחלה נתתי אוויר, נתתי חבל, כאשר גולן דנה מטפטף לי מה שנקרא, דרך משה גבאי כסף, אני עוד לא מכיר אותו באותו הזמן. בסופו של דבר, גם זה פסק. היה איזה שהוא שלב שמה גבאי הפגיש אותי כדי לדון באיך אנחנו מסיימים את החוב" (עמ' 330, וראו גם עמ' 340; לענין מעורבותו של הנאשם כסוכן וכמנהל חשבונות באתר ההימורים ראו גם עמ' 339-340). עד המדינה סבור כי גולן נותר חייב לו "אני חושב שבסביבות ה-200 אלף" (עמ' 331, וראו גם עמ' 370).

עד המדינה הוסיף שהנאשם פנה אליו בקשר לאפשרות להוציא אל הפועל עסקה של ייבוא סמים, ורק בהמשך נודע לו כי מי שיבצע את הייבוא יהיה גולן. על הקשר בין החוב של גולן כלפיו לבין מעורבותו בייבוא הסמים מסר עד המדינה בעדותו כי: "אני זוכר שהייתה בי איזה שהיא התרעמות על כך שזה גולן דנה נוסע כי מבחינתי באותו זמן לא הייתי לחוץ לכסף, כאילו היה לי עדיף 200 אלף ביד מאשר 400 על העץ לצורך העניין. כי ידעתי שאם גולן דנה נתפס, אז החוב בטל ומבוטל... מכיוון שהוא נסע כדי להחזיר את החוב..." (עמ' 332, וראו גם עמ' 376, 442).

89. למעשה, המניע של גולן לייבוא הסמים נלמד מעדותו של גולן עצמו ומראיות חיצוניות נוספות, כפי שאפרט להלן.

גולן קשר את החוב כלפי עד המדינה לייבוא הסמים בכך שאמר כי חובותיו הם שהובילו אותו להחליט לבצע את עסקת הסמים ובמיוחד החוב כלפי עד המדינה: "אני לא רציתי להסתבך איתו... אולי דווקא מה שהוא [עד המדינה] אמר לי, אולי יותר מהכל גרם לי ללכת לעשות את הפשע... בנאדם כזה מסוכן שמאיים עליך זה בנאדם שלפי כל השמועות רוצח" (עמ' 53, וראו גם עמ' 40).

מעבר לכך שגולן מסר בעדותו, כאמור, כי חובותיו, ובמיוחד החוב כלפי עד המדינה, גרמו לו לבצע את עסקת הסמים, קיימות גם **שתי ראיות חיצוניות התומכות בכך**.

הראיה האחת, היא **עדוּתו של סשה** כי גולן ביצע את העסקה של האקסבוקסים במטרה להחזיר את חובותיו לנאשם. כזכור, סשה מסר בעדותו שהוא שמע מפיו של גולן שהנאשם "שומר עליו", וכן שגולן תכנן להעביר את הרווחים מעסקת האקסבוקסים לנאשם: "עו"ד רותם: ומה גולן אמר לך שהייתה מטרת הנסיעה? קניית XBOX אבל המטרה של להרוויח את הכסף מה הייתה מטרה? ת: **הוא אמר שהוא מרוויח ומחזיר את החובות למשה**" (עמ' 587, וראו גם עמ' 590-592).

כאן המקום לציין כי **המאשימה** ביקשה בסיכומיה "להתבסס על דבריו של סשה אלכסנדר בנימינוב, חברו הקרוב של גולן ושותפו לעסקים", והוסיפה וטענה כי "על אף שלסשה אין כל היכרות מוקדמת עם עד המדינה והוא אף לא ידע כי מדובר בעסקה לייבוא סמים וסבר כי מדובר באמת בייבוא קונסולות משחק, הרי שעדותו **מהווה סיוע לעדות עד המדינה** באשר למניע שהוביל לביצוע הייבוא. לדבריו, חובותיו של גולן ל**נאשם דווקא** והלחץ שהפעיל הנאשם כלפי גולן עובר לביצוע הייבוא הם שהובילו את גולן לביצוע העסקה **כשרווחיה היו עתידים לשמש לכיסוי חובותיו של גולן לנאשם** (חובות שעצם קיומם **הוכחש תחילה** על ידי הנאשם!) (עמ' 7 לסיכומי המאשימה; ההדגשות הן במקור).

אולם, למעשה, ובניגוד לעמדת המאשימה כמצוין לעיל, עדותו של סשה **אינה** מהווה, באופן ישיר וכשלעצמה, סיוע לעדותו של עד המדינה, **אם כי** תוכן עדותו של סשה עולה בקנה אחד עם דבריו של עד המדינה כי המניע של גולן לייבוא הסמים היה אכן כיסוי חובותיו גם לנאשם.

הראיה השנייה היא **מסמך החובות**, שרשם גולן בכתב ידו שנתפס ביום 10.2.15 (ת/2) ושב פורטו בטבלה חובותיו כלפי גורמים שונים.

בשורה הראשונה של הטבלה שבמסמך נרשם כי קיים חוב בסך 150,000 ₪ לנאשם, בריבית שנתית של 6%; בשורה החמישית בטבלה צוין חוב לעד המדינה בסך 70,000+45,000 בקשר ל"עסק-אבנים"; בשורה ה-11 נרשם כי קיים חוב בסך 280,000 לניר מאור; בתחתית העמוד נרשם כי הנאשם אחראי על מספר אנשים, לרבות עד המדינה והכוונה לחובות של גולן כלפי אותם אנשים.

יוער כי גולן אישר שמסמך החובות אותנטי ונכתב מספר חודשים לפני מעצרו וכן שמדובר במסמך האחרון שנכתב על ידו בקשר לחובות. עם זאת הוא הכחיש את החוב כלפי הנאשם וניסה לתרץ את שורת החוב כלפי הנאשם במגוון תירוצים (עמ' 124, 126, 140, 243, 259-264).

90. **לסיכום** האמור לעיל, **מחומר הראיות עולה כי, כפי שמסר עד המדינה, גולן אכן ביצע את עסקת הסמים מושא כתב האישום על מנת לכסות את חובותיו בשוק האפור, לרבות חובותיו כלפי עד המדינה וכלפי הנאשם**; כאמור, כך העיד גולן וכך עולה גם מעדותו של סשה וממסמך החובות.

91. **אולם**, בניגוד לעמדת המאשימה, פרט זה שמסר עד המדינה - כי גולן ביצע את עסקת הסמים על מנת להחזיר חובות בשוק האפור - **אינו מהווה פרט מוכח. זאת, כיוון** שגולן היה חייב כספים לגורמים רבים בשוק האפור וסביר להניח כי עד המדינה, שהיה לו מעמד בכיר בעולם הפשע ובשוק האפור, היה מודע לכך; ובמיוחד בשים לב לכך שגולן היה חייב כספים, בין היתר, גם לעד המדינה עצמו ולנאשם. מבלי

לדון בשאלה כיצד נוצרו החובות של גולן כלפי עד המדינה וכלפי הנאשם - לנוכח עדותו של גולן ולנוכח מסמך החובות, ברי כי גולן היה חייב כספים לשניים. בהקשר זה אזכיר שעד המדינה וגולן אף מסרו בעדויותיהם כי הם נפגשו לצורך הסדרת החוב של גולן כלפי עד המדינה, ולטענת גולן הוא אף אוים באותו מעמד על ידי עד המדינה.

ב. "העובדה כי גולן מימן את רכישת הסמים באמצעות הלואה" - האם פרט מוכמן?

92. בעניין זה מסר **עד המדינה** בעדותו, בין היתר, כי גולן מימן את רכישת הסמים באמצעות הלואה: "אני זוכר שגולן דנה איך שהוא נודע לי, אני חושב מהנאשם, שלוה בערך כ-200 אלף לצורך העסקה הזאת" (עמ' 334); וגם **גולן** אישר בעדותו כי נטל הלואה מחברו ניר מאור, לצורך מימון רכישת הסמים; והדברים אושרו גם על ידי **ניר מאור** בהודעתו (ת/16) ובאמצעות **מסמכים**: הסכם הלואה, בסכום 250,000 ₪, שנטל ניר מאור (ת/14), והסכם שותפות בין ניר מאור לבין גולן (ת/13).

לעמדת המאשימה, "העובדה כי גולן מימן את רכישת הסמים באמצעות הלואה... טומנת בחובה... אלמנטים הייחודיים לעסקה זו: א. העובדה כי 'הבלדר' הוא אשר מממן רכישת הסמים בעצמו, מכספו שלו, כאשר בדרך כלל מעורבות בלדרים היא בהעברת הסמים בלבד. ב. העובדה כי ניטלה הלואה לצורך תשלום הסמים. ג. סכום ההלוואה אשר גבוה בהרבה מהסכום שהיה דרוש לגולן לרכישת הסמים" (עמ' 6 לסיכומי המאשימה).

את עמדת ההגנה ציינתי לעיל בפסקה 83. ראו גם דבריו של הנאשם בעדותו כי: "ברחוב כולם ידעו שגולן סיבך את החבר שלו [ניר מאור] שהוא עשה הלואה בשבילו והוא לקח לו גם את הכסף וכאילו בגללו הוא מאבד את הבית שלו" (עמ' 945).

93. בנקודה זו **אני סבור כי הפרט שמסר עד המדינה בדבר נטילת ההלוואה על ידי גולן לצורך ביצוע עסקת הסמים**, לרבות סדר הגודל של סכום ההלוואה (כמאתיים אלף ₪), **אינו בגדר פרט מוכמן** - הן מהסיבות הכלליות שהקדמתי וציינתי בקצרה בפסקה 84 לעיל, והן **ובעיקר לנוכח** ההיכרות בין עד המדינה לבין גולן, לנוכח מעורבותו העמוקה של עד המדינה בעולם הפשע בכלל ובתחום ההלוואות בשוק האפור בפרט, לנוכח העובדה כי גולן היה חייב כספים גם לעד המדינה **ובמיוחד לנוכח העובדה כי עד המדינה עצמו מסר בעדותו כי "... איך שהוא נודע לי, אני חושב מהנאשם, שלוה בערך כ-200 אלף לצורך העסקה הזאת"**.

ג. "גולן קיבל משותפו הישראלי מספר טלפון של ספק סמים בהולנד הדובר עברית" - האמנם פרט מוכמן?

94. **עד המדינה** מסר בעדותו, בין השאר, כי הנאשם פנה אליו ובדק אפשרות לייבא סמים לישראל; כי לאחר מכן עד המדינה יצר קשר עם אדם הולנדי-יהודי המכונה "**יורם**" וסיכם עמו שאדם אחר יצור עמו קשר; כי עד המדינה מסר את מספר הטלפון של יורם לנאשם, על מנת שיעביר אותו לאדם אחר, וכי בהמשך נודע לעד המדינה שהאחר הינו גולן (עמ' 331-332).

אכן גם גולן מסר כי עסקת הסמים בוצעה עם הולנדי ששוחח עמו בעברית (עמ' 44).

יחד עם זאת, העובדה כי גולן ייבא את הסמים מהולנד הייתה ידועה ברבים.

לפיכך, בניגוד לעמדת המאשימה, הפרט שמסר עד המדינה ושלפיו איש הקשר היה אדם הולנדי דובר עברית, אינו מהווה פרט ייחודי או מוכמן ואינו פרט אשר ידוע בהכרח רק למי שנמצא במעגל הפנימי של העבירה. כמו כן, בעניין זה יש להזכיר כי דווקא תוכן עדותו של עד המדינה בעניינו של איש הקשר ההולנדי דובר העברית, אשר לדבריו מכונה "יורם", מהווה דוגמא מובהקת ללקוניות המסוימת בעדותו של עד המדינה, שנדונה בהרחבה לעיל בפסקה 53.

ד. "עלות הסמים" - האמנם פרט מוכמן?

95. בקשר לעלות הסמים ציין עד המדינה בעדותו כי: "מהניסיון אני אומר את זה כי כמובן לא דיברתי מילה וחצי מילה בטלפון, אני גם לא זוכר כמה אמרו לי שבסוף זה עלה, אבל זה נע בין 5000 יורו לקילו ל-8000 יורו לקילו. בארץ זה היה אמור להימכר בין 150 ל-250 אלף שקל לקילו, זה תלוי במצב השוק מה שנקרא" (עמ' 335); גולן מסר כי שילם לספק הסמים "אם אני לא טועה בסביבות 30 אלף דולר... 30 אלף יורו" (עמ' 44).

96. בפועל, עדותו של עד המדינה בעניין עלות הסמים כלל אינה מצביעה על ידיעה של פרט מוכמן: עיון בעדותו של עד המדינה מלמד כי הוא לא ידע לומר מה התמורה ששולמה בעסקה דנן בגין הסמים, והעלויות שמסר הן בגדר השערות אשר התבססו על ניסיונו של עד המדינה בתחום של ייבוא סמים ושל סחר בסמים.

לפיכך ברי כי אין מדובר כאן בפרט מוכמן כלל ועיקר.

יתר על כן, הדברים הכלליים שמסר עד המדינה בעניין עלות הסמים, לא רק שאינם מהווים פרט מוכמן, אלא הם דוגמא נוספת ללקוניות המסוימת בעדותו של עד המדינה, שבה דנתי לעיל בפסקה 53.

ה. "הסמים נשלחו ארצה על שם עסק או חברה כדי להפחית את חשד הרשויות" - האם פרט מוכמן?

97. עוד ציין עד המדינה כי הנאשם מסר לו שהחבילה תישלח על שם של חברה, ולא על שמו של אדם פרטי, על מנת שלא לעורר חשד מצד הרשויות.

98. אכן, גם בעניין זה עדותו של עד המדינה עולה בקנה אחד עם עדותו של גולן ועם שטר המשלוח של החבילה, שלפיו היא נשלחה לעסק (ת/26ב).

99. אמנם, ידיעת עד המדינה את העובדה שהמשלוח של הסמים מוען לעסק או לחברה יכולה להיחשב כידיעת פרט מוכמן.

100. ברם, אין לראות במידע זה שמסר עד המדינה פרט מוכמן כה מובהק או ייחודי, שכן הוא יכול להתאים גם לעסקאות סמים אחרות; ומכל מקום, אין פרט זה מסבך או נוטה לסבך את הנאשם באחריות לביצוע מעשי העבירות, באופן המהווה כשלעצמו סיוע.

101. עם זאת, פרט זה יכול היה להיות חלק ממקבץ של ראיות המהוות סיוע במשקל קל - אם משקל

עדות של עד המדינה היה מלא **ואלמלא** מניע הנקם האפשרי של עד המדינה בנאשם, בעקבות הסכסוך החריף שפרץ ביניהם במועד הרלוונטי כמצוין לעיל, וכאמור בפסקאות 139-140 דלהלן.

ו. "גולן חשד שהסמים נתפסו ולכן התעכב במשיכת החבילה כשלושה שבועות" - האם פרט מוכמן?

102. **עד המדינה** מסר כי גולן התמהמה במשיכת החבילה במשך שבועיים-שלושה, וכי גולן נעצר בין שבועיים לשלושה לאחר הגעת החבילה לישראל. עד המדינה הוסיף כי הוא זה שהנחה את הנאשם ללחוץ על גולן לקבל את החבילה, כיוון שהשארית (לפרק זמן נוסף) הייתה עלולה לעורר את חשד הרשויות.

גם גולן ציין בעדותו כי הוא התעכב במשיכת החבילה. גולן נימק זאת בכך שהוא חשד שהרשויות כבר גילו את הסמים ותפסו אותם.

כאן ניתן להוסיף כי **ההתמהמהות** במשיכת החבילה **מתועדת גם בשיחות ובהודעות של גולן** עם אחרים (ת/4-6).

103. הפרט שמסר עד המדינה בדבר ההתמהמהות של גולן במשיכת החבילה של הסמים, אמנם מחזק את עדותו של עד המדינה, אך אין לומר כי **מדובר בפרט מוכמן מובהק**, באופן המהווה **כשלעצמו** סיוע.

104. **לכל היותר ניתן אולי לומר** שמדובר בראיה אשר **נוטה לסבך** את הנאשם באחריות לביצוע מעשי העבירות - ראיה אשר **הייתה עשויה להוות חלק ממקבץ ראיות המהווה סיוע קל משקל**, וזאת אם משקל עדותו של עד המדינה היה גבוה מאד או מלא כטענת המאשימה **ואלמלא** החשש כי עד המדינה נוקם בנאשם ומעליל עליו בגין הסכסוך המר ביניהם, כנזכר לעיל וכפי שיצוין גם בפסקאות 139-140 דלהלן.

105. עד כאן נדונו הפרטים העיקריים שהמאשימה טענה בסיכומיה הראשונים כי הם מהווים פרטים מוכמנים.

106. לשם שלמות עמדת המאשימה בעניין זה, להלן אתיחס לפרט נוסף שאותו מסר עד המדינה ושאליו הפנתה **המאשימה בסיכומיה המשלימים**, בעמ' 12, אף זאת בטענה כי מדובר בפרט מוכמן המהווה סיוע לעדות של עד המדינה.

ז. נסיעתו של גולן להולנד והטמנת הסמים בקונסולות של משחק מחשב - האמנם פרט מוכמן?

107. כזכור, **עד המדינה** מסר **תחילה**, בחקירתו במשטרה, כי גולן הטמין את הסמים בצידו **ששייך לתחום הטלפונים או האיפונים** (ת/28ב, חקירה מיום 8.6.16, עמ' 3-4); **ורק בחקירה מאוחרת יותר מסר** עד המדינה כי: "אני מודע רק שזה נשלח באיזה שהוא מכשיר חשמלי כלשהו... משהו שקשור לאיפונים או **אקסבוקסים**" (שם, חקירה מיום 29.9.16, עמ' 15).

108. **לטענת המאשימה** (בפסקה 12 לסיכומיה המשלימים), העובדה שגולן ייבא את הסמים מהולנד והטמין את הסמים בתוך קונסולות משחק - הינה פרט מוכמן.

109. בנקודה זו אין מקום לקבל את טענת המאשימה. **העובדה** שגולן נסע להולנד כדי לייבא סמים שאותם הטמין בקונסולות משחק, **פורסמה ברבים**. לפיכך **אין מדובר בפרט מוכמן** המהווה סיוע. **מעבר לכך**, כאמור, גרסתו של עד המדינה בעניין זה הייתה מתפתחת ותחילה הוא מסר, בטעות, כי הסמים הוטמנו

באייפונים דווקא.

לסיכום - משמעות הפרטים שמסר עד המדינה

110. כפי שפירטתי לעיל וכפי שאסכם כאן בקצרה, **רוב הפרטים שמסר עד המדינה ושיבחס אליהם טענה המאשימה כי הם מהווים כביכול "פרטים" מוכמנים**, **היו בחלקם האחד ידועים ברבים ובחלקם האחר יכול היה עד המדינה להסיק אותם בעצמו ממקורותיו בעולם הפשע, והם אינם מעידים בהכרח על מעורבותם של עד המדינה ושל הנאשם דווקא בעסקה מושא כתב האישום**: הדברים שמסר עד המדינה בעניין עלות הסמים כלל לא התייחסו אל העסקה הנוכחית, אלא נבעו מניסיונו של עד המדינה בעולם הסמים; נסיעתו של גולן להולנד והטמנת הסמים בקונסולות משחק, הם פרטים שפורסמו בתקשורת והיו גלויים לכל; העובדה שספק הסמים היה אדם הולנדי דובר עברית, ניתנת להסקה פשוטה מכוח ההיגיון מעובדות אחרות שפורסמו ברבים ושהיו ידועות לעד המדינה, כגון שהסמים נרכשו בהולנד; המניע של גולן לביצוע העסקה - כיסוי חובות - אף הוא פרט כללי שידעו על ידי עד המדינה אינה מעידה בהכרח על מעורבותם של עד המדינה ושל הנאשם בייבוא הסמים, והוא יכול לנבוע מהידע של עד המדינה בשוק האפור, בפרט בשים לב לכך שגולן היה חייב כספים גם לעד המדינה עצמו ולנאשם.

111. **לעומת זאת**, כפי שצינתי בפסקאות 101 ו-104 לעיל, **מקצת הפרטים שמסר עד המדינה, דהיינו העובדה שגולן התמהמה במשיכת החבילה וגם העובדה כי החבילה של הסמים נשלחה ארצה על שם עסק או חברה, הנם פרטים שאכן ניתן להניח שאינם ידועים לכל; וידעת עד המדינה פרטים אלו היא אכן ראייה, אשר אף שאינה מסבכת את הנאשם באחריות לביצוע מעשי העבירות המיוחסים לו ואינה מהווה כשלעצמה סיוע מספיק, היא נוטה לסבך את הנאשם באחריות לביצוע מעשי העבירות; ולכן אפשר כי בהצטרפה לראיות אחרות, הייתה עשויה להוות סיוע במשקל קל כחלק ממקבץ ראיות - אם המשקל של עדות עד המדינה היה מלא ואלמלא הסכסוך המר בין השניים והמניע של עד המדינה לנקום בנאשם בעקבות כך; והכל, כפי שיצוין בפסקאות 139-140 להלן.**

השאלה השלישית - האמנם מדובר בפרטים שמקורם בנאשם?

112. כזכור, השאלה השלישית המתעוררת בעניין זה של הפרטים המוכמנים הנתענים על ידי המאשימה, היא האם אותם פרטים יכול היה עד המדינה לדעת אך ורק מהנאשם, או שמא מגורם אחר.

113. **אמנם**, מחומר הראיות עולה כי אין אינדיקציה לקיומו של קשר ישיר בין עד המדינה לבין גולן, אלא רק באמצעות הנאשם. כזכור, הקשר הישיר היחיד ביניהם שעליו מסר גולן בעדותו, נגע לפגישה שהתקיימה בינו לבין עד המדינה, אשר במהלכה עד המדינה איים עליו להחזיר את החוב כלפיו. חשוב מכך, הנאשם עצמו העיד לגבי עד המדינה וגולן כי "אין ביניהם שום קשר" (עמ' 732).

114. **יחד עם זאת, בנסיבות הכוללות של המקרה דנן, אין להוציא מכלל אפשרות כי לעד המדינה בודעו פרטים על עסקת הסמים מושא כתב האישום, שהמאשימה טוענת שהם פרטים מוכמנים, לאו דווקא מהנאשם, אלא מאדם אחר, למשל מאדם (אחר) שהיה מעורב יחד עם גולן בעסקת הסמים, בין אם עד המדינה היה גם הוא שותף או מעורב באותה עסקה ובין אם לאו. בעניין זה ניתן להזכיר כי גולן העיד שהנאשם לא היה מעורב בעסקה מושא כתב האישום, אך היה מעורב בה אדם אחר שגולן סירב לנקוב בשמו או לגלות את פרטיו. כמו כן, כזכור, עד המדינה עצמו ציין בעדותו, בעניין מימון רכישת הסמים על ידי**

גולן באמצעות הלוואה, כי "אני זוכר שגולן דנה איך שהוא נודע לי, אני חושב מהנאשם, שלוה בערך כ-200 אלף לצורך העסקה הזאת" (עמ' 334).

4. "חובותיו של גולן לנאשם מהימורים והלוואות כמניע לעסקת הסמים" - האם סיוע?

115. **בסיכומיה המשלימים הפנתה המאשימה** לסעיפים 2-4 בעובדות כתב האישום, כמפורט לעיל, ולמענה של ב"כ הנאשם ביחס לעובדות אלו, הנזכר לעיל, וטענה כי "עובר לייבוא הסמים היה הנאשם שותפו של עד המדינה בעסקי ההימורים, וכי על רקע חובו של גולן לנאשם, הן מעסקי ההימורים והן מהלוואות שקיבל ממנו, קשרו השלושה קשר להביא סמים לארץ" (פסקה 15 לסיכומים המשלימים).

לעמדת המאשימה, "יריעת המחלוקת בנקודה זו נעה בין גרסת עד המדינה, ולפיה חובותיו של גולן אליו ואל הנאשם, שמקורם בעסקי ההימורים והלוואות של הנאשם הם שעמדו בבסיס ייבוא הסמים, ובין גרסתו המכחישה של הנאשם את העובדות הללו. הראיות שנסקרו... מתייחסות ליריעת המחלוקת, הן ממקור נפרד ועצמאי מעדותו של עד המדינה והן מסבכות או נוטות לסבך את הנאשם, שכן הן מלמדות כי הוא עסק בהימורים והלוואות, כי גולן היה חייב לו כסף, וכי חובותיו של גולן לעד המדינה וחששו ממנו הם שעמדו בבסיס מעשיו" (שם, בפסקה 24; ההדגשה בקו היא במקור).

המאשימה הפנתה בסיכומיה למספר ראיות התומכות בעמדתה כי חובותיו של גולן לעד המדינה ולנאשם, שמקורם בעסקי ההימורים והלוואות, הם שעמדו בבסיס ייבוא הסמים. בין היתר, הפנתה המאשימה למסרונים אחדים מהמכשיר הנייד של הנאשם, לעדותו של גולן, למסמך החובות ולעדויות של סשה.

לטענת המאשימה, לנוכח הכחשתו של הנאשם את האמור, במסגרת המענה לכתב האישום, ראיות אלו - המתייחסות לגישתה לנקודה ממשית השנויה במחלוקת - מהוות סיוע.

116. **מנגד, ב"כ הנאשם הפנה לדבריו של ב"כ המאשימה, עו"ד קורצברג, שמסר במהלך המשפט (בעמ' 375), כי החקירה בעניין אתר ההימורים אינה קשורה לתיק דנן. ב"כ הנאשם הדגיש כי "למעשה המאשימה בעצמה אווזת בטענה זו בשתי עמדות. מחד טוענת לנוחותה... כי נושא ההימורים באינטרנט אינו קשור לתיק דנן - ואף חוסה חומרי חקירה מהותיים... מצד שני בעת הסיכומים טוענת כי המדובר בנושא מהותי בלב המחלוקת בין הצדדים... אילו המאשימה סבורה היתה כי נושא ההימורים באינטרנט הינו מהותי ביותר ובלב המחלוקת, היה על המאשימה להעביר לידי ההגנה את כל חומרי החקירה הרלוונטיים" (סיכומי ההגנה המשלימים, בפסקאות 17-18).**

117. לאחר שסקרתי את טענות הצדדים בנקודה זו, אדון להלן, **ראשית, בעניין החובות הנטענים של גולן כלפי הנאשם; שנית, בחובות הנטענים של גולן כלפי עד המדינה; ושלישית, בשאלת מקור החובות ובשאלת מעורבותו של הנאשם בהימורים בלתי חוקיים.**

118. **ראשית, באשר לחובות הנטענים של גולן כלפי הנאשם, כזכור, במענה לכתב האישום צוין על ידי ב"כ הנאשם, בין היתר, כי: "גולן דנה היה חייב כסף לגורמים חיצוניים בשוק האפור כשהנאשם היה זה שערב מול אותם גורמים והיה המקשר מול אותם גורמים ולמעשה היווה הקשר בין אותם גורמים לבין גולן דנה. משכך, גולן דנה קשר את ההלוואות שנטל גם לנאשם" (עמ' 21).**

119. קשה לקבל את טענות ההגנה שלפיהן הנאשם היה אך ערב על חובותיו של גולן כלפי נושים אחרים ושגולן לא היה חייב כספים לנאשם במישרין מעבר לערבותו כאמור.

בעניין החובות הנטענים של גולן כלפי הנאשם קיימת ראייה חפצית ישירה - מסמך החובות (ת/2). במסמך זה צוין במפורש, כבר בשורה הראשונה בטבלה, החוב של גולן לנאשם, בסך 150,000 ₪, בריבית שנתית של 6%; ואילו בהערות שבסוף הטבלה נכתב כי "משה גבאי אחראי על משה הקטן, וקנין, טויטו, שלומי מכולת, ... [השם המלא של עד המדינה]".

לא רק שהחוב של גולן כלפי הנאשם רשום בנפרד, באופן פוזיטיבי, במסמך החובות, לצד גובה הריבית בגין חוב זה, כאמור כבר בשורה הראשונה של ת/2, טענת ההגנה כי מדובר בסכום הכולל של החובות שעליהם היה הנאשם ערב, אינה עולה בקנה אחד עם העובדה שבפועל, על פי צירוף הסכומים שבטבלה, במסמך החובות, הסכום הכולל של החובות של גולן כלפי אותם נושים שהנאשם היה ערב להם ("משה הקטן, וקנין, טויטו, שלומי מכולת" ועד המדינה) הינו גבוה מהחוב בסך 150,000 ₪ כלפי הנאשם.

בנוסף, כזכור, סשה העיד כי בקשר לרכישת האקסבוקסים: "הוא [גולן] אמר שהוא מרוויח ומחזיר את החובות למשה [לנאשם]" (עמ' 587).

120. **שנית, באשר לחובות הנטענים של גולן כלפי עד המדינה, במענה לכתב האישום מסר ב"כ הנאשם כי סעיף 3 בכתב האישום מוכחש מחוסר ידיעה.** כזכור, בסעיף 3 בכתב האישום נטען כי "בעקבות הימוריו ובשל הלוואות שונות שנטל מהנאשם ומאחרים, הצטברו לחובת גולן חובות של מאות אלפי שקלים חדשים לעד המדינה ולנאשם - חובות שאותם הוא התקשה לפרוע".

בנוסף, במענה הוכחש לחלוטין סעיף 4 לעובדות הנטענות בכתב האישום, דהיינו כי "בעקבות קשייו של גולן להחזיר את חובותיו לעד המדינה ולנאשם, קשרו השלושה קשר שלפיו ייבא גולן סם מסוכן מסוג M.D.A במשקל של 5 ק"ג מאמסטרדם-הולנד לישראל, יעבירו לידי עד המדינה והנאשם, ובכך יפרע את חובותיו כלפיהם".

121. אלא שגם בעניין החובות הנטענים של גולן כלפי עד המדינה קיימת **ראייה חפצית ישירה** בדמות **מסמך החובות** שערך גולן (ת/2), שבו צוין במפורש כי גולן חייב לעד המדינה סכום של "45,000 + 70,000 שנתן לאבנים [יהלומים]".

כמו כן, כזכור, גם **גולן** העיד על חובו כלפי עד המדינה ועל המפגש ביניהם על רקע החוב.

122. **שלישית, באשר לשאלת מעורבותו של הנאשם בניהול אתר הימורים, הנאשם הכחיש במהלך כל חקירותיו במשטרה וגם במענה לכתב האישום וכן בעדותו, את דבר מעורבותו בניהול אתר ההימורים** ["אני הימרתי, לא ניהלתי" (עמ' 729); "לי לא היה שום קו הימורים" (עמ' 730); ובפרט בקשר לחלקו בהימורים של גולן באתר מסר הנאשם בבית המשפט כי: "אני נתתי לגולן טלפון שיתקשר לסוכן... שיהמר אצלו" (עמ' 730); וראו גם את הכחשת הנאשם בחקירתו הנגדית, שבה טען כי הוא ביקש מהסוכן שיפתח קופסה גם לגולן, אך ציין כי הוא קיבל עמלה בסך 2,000 ₪ בגין הבאתו של גולן להמר באתר (עמ' 808-810, 818-820, 980)].

לעומת זאת, גולן העיד כי הנאשם הוא ש"פתח" לו אפשרות להמר באתר של עד המדינה: "הוא [הנאשם] פתח

לי אתר... אמרתי לו שאני פותח את זה בשביל חבר" (עמ' 84); יתר על כן, גולן מסר כי נהג להעביר את התשלומים לעד המדינה, בגין הפסדיו בהימורים, באמצעות הנאשם: "אני לא שילמתי... ישירות... מה שאני הייתי מפקיד אני הייתי מעביר דרך הנאשם" (עמ' 242).

כמו כן, המאשימה הפנתה אל **תוכן המסרונים** של הנאשם אשר לעמדתה קושרים אותו לניהול אתר הימורים, ושבהם הוא התכתב עם אדם אחר על פתיחת "קופסה" ועל "קוד" (ת/25ג), וכן שלנאשם לא היה הסבר המניח את הדעת לתוכן המסרונים: "אני לא יודע מה היא מדברת בכלל כבוד השופט... זה לא אומר לי כלום גם אם היא תקריא לי את זה 10 פעמים" (עמ' 909; וראו גם עמ' 912, 956-963). בנוסף, הנאשם עצמו העיד כי קיבל עמלה בסך ₪ 2,000 בגין הבאתו של גולן להמר באתר (עמ' 820).

123. **לסיכום** נקודה זו, **הראיות דלעיל שאליהן הפנתה המאשימה, אכן מלמדות כי גולן היה חייב כספים הן לעד המדינה והן לנאשם; וכי חובותיו של גולן, בין היתר לעד המדינה ולנאשם, הם שהניעו אותו לבצע את ייבוא הסמים מושא כתב האישום; וכן כי, לפחות לכאורה, חלק מהחובות האמורים נוצרו כתוצאה מהימורים בלתי חוקיים באתר שהיה בבעלותו של עד המדינה. כאן המקום להוסיף כי ברי שאינני מתיימר להכריע כאן בשאלה האם הנאשם ניהל אתר הימורים (בלתי חוקי) אם לאו.**

עם זאת, חרף קיומן של ראיות, שהן אכן ממקור נפרד ועצמאי, התומכות בעמדת המאשימה בעניין חובותיו של גולן כלפי עד המדינה וכלפי הנאשם על רקע של הלוואות ושל הימורים בלתי חוקיים, והסותרות את טענת ההגנה בחקירותיו במשטרה ובמענה לכתב האישום - ראשית, ספק אם ניתן לומר שראיות אלה מתייחסות לנקודה ממשית השנויה במחלוקת בין הצדדים; שנית וחשוב מכך, אין בראיות אלו כדי לסבך או לנטות לסבך את הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום; ושלישית, יש להן הסבר סביר; והכל, כפי שיפורט להלן.

וביתר פירוט, ראשית, מעורבותו לכאורה של הנאשם באתרי הימורים בלתי חוקיים והצטברות חובותיו של גולן כלפי עד המדינה וכלפי הנאשם, אינן נוגעות לליבת האישומים המיוחסים לנאשם, כי אם לפריפריה שלהם, ולכן ספק בעיניי אם ניתן לומר שהראיות בעניינים אלו מתייחסות לנקודה ממשית השנויה במחלוקת.

שנית, אין בראיות אלו כדי לסבך (או לנטות לסבך) את הנאשם בקשר להתקיימותם של יסודות העבירות מושא כתב האישום.

כאמור, כפי שהטעים לאחרונה כב' השופט נ' הנדל בעניין נחמני, בפסקה 15 לפסק-דינו:

"... דרישת הסיבוך באה לידי ביטוי בכך שראיית הסיוע אינה מחזקת את הראיה המרכזית, אלא את המסקנה העולה ממנה - דהיינו, התקיימותם של יסודות העבירה. מכאן נגזר גם התנאי השלישי המתייחס לרלוונטיות של הראייה מסייעת, ודורש כי היא תתייחס לנקודה שבמחלוקת בין הצדדים. אם הראייה המסייעת אינה מתייחסת לנקודה ממשית שבמחלוקת, היא אינה מחזקת את המסקנה לפיה מתקיימים יסודות העבירה...".

לשון אחרת, במקרה דנן, הראיות שהובאו לעיל, אשר מצביעות על חובותיו של גולן, בין היתר כלפי עד המדינה וכלפי הנאשם, ועל הקשר של גולן לאתר ההימורים של עד המדינה, אינן מסבכות או נטות לסבך את

הנאשם במעורבות בייבוא הסמים שביצע גולן.

ושלישית, במקרה דנן יש הסבר סביר להכחשתו העקבית של הנאשם, גם במענה לכתב האישום ובעדותו, את החוב של גולן כלפיו, את מעורבותו בארגון הימורים בלתי חוקיים בכלל ואת מעורבותו באתר הימורים הבלתי חוקי של עד המדינה - **הכחשה שהיא ביסוד המחלוקת** בנקודה זו ושעליה מסתמכת המאשימה. זאת, מכיוון שבאופן טבעי ברי שהנאשם לא יפליל עצמו בעבירות שאינן מיוחסות לו בכתב האישום וידאג להרחיק עצמו מהפרשה הנוספת הקשורה בניהול אתרי הימורים בלתי חוקיים, ומהחוב של גולן כלפיו שלכאורה נוצר עקב הימורים בלתי חוקיים, באשר **חקירת פרשה זו מצויה בעיצומה, כדי שלא לסבך עצמו בעבירות אלו**, כפי שיפורט להלן בפסקה 135, במסגרת הדיון בטענות המאשימה לשקרי נאשם המהווים סיוע.

5. "שקרי הנאשם" - האמנם סיוע?

124. **ב"כ המאשימה** הדגישה כי גרסתו של הנאשם התפתחה החל מחקירתו הראשונה במשטרה, בטרם נחשף לראיות התביעה, וכלה בשלבים מאוחרים יותר לאחר שנחשף לחומר החקירה עם הגשת כתב האישום, אז ביקש לחלץ עצמו, תוך ניסיון לספק הסברים כושלים לחלק מהראיות המסבכות.

לעמדת המאשימה, שקריו של הנאשם היו בוטים ונגעו לליבת העניינים שבמחלוקת, ומכאן שיש בהם כדי **סיוע** לעדותו של עד המדינה (עמ' 42 לסיכומי המאשימה).

מנגד, לטענת הסניגור, "... הנאשם בחקירותיו במשטרה והן בעדותו בבית המשפט לא נמצא משקר בקשר לעבירת ייבוא הסמים... אם ישנם אי התאמות או אי דיוקים שעניינם נוגעים לניהול הימורים... משנמנעת המאשימה מהעברת חומרים אלה - מנועה היא מלטעון טענה כי הנאשם לא דיבר אמת. למען הזהירות תטען ההגנה כי גם אם הנאשם לא דיבר אמת בחלק מימורי מהדברים הרי שהם לא בלב העניין" (מתוך פסקה 136 לסיכומי ההגנה).

125. בטרם אדון בטענת המאשימה כי קיימים שקרי נאשם המהווים סיוע לעדותו של עד המדינה, אדון תחילה בשאלת מהימנות עדותו של הנאשם באופן כללי.

ניתוח עדותו של הנאשם

כללי

126. **ככלל, עדות הנאשם לא הייתה מהימנה ולא הייתה כנה בעיניי. העדות הייתה מגמתית, מיתממת, מתחמקת וניכר כי הנאשם התכוון היטב לעדותו והתאמץ שלא להיכשל בלשונו.**

כך, למשל, הנאשם היתמם כאשר נשאל על מקומו של עד המדינה בעולם העברייני וטען כי לא ידע על מעלליו של עד המדינה: לדבריו, עד המדינה חשש לומר לו עם מי הוא מסוכסך כדי שהנאשם לא יתרחק ממנו (עמ' 742); הנאשם ידע שעד המדינה הוא נרקומן ואדם אלים, אך לא ידע מה חומרת מעשיו ולא ידע על מעורבותו של עד המדינה במעשי רצח, ואם הנאשם היה יודע במה מעורב עד המדינה "אני בכלל לא הייתי מעז להתקרב לבן אדם כזה", כלשונו (עמ' 763, וראו גם עמ' 770, 772); וראו תשובתו של הנאשם בחקירה הנגדית, לשאלה האם

לאחר שירו בעד המדינה לנגד עיניו, עדין לא הבין שעד המדינה הוא אדם שמסוכסך עם גורמים בעולם העברייני - "זה לא היה נראה לי כאילו שרוצים לרצוח אותו גם" (עמ' 767).

לעומת זאת, התרשמתי שהנאשם אינו אדם תמים, שהוא בקיא בעולם העברייני ושהוא הכיר את המוניטין של עד המדינה.

תשובותיו הנ"ל של הנאשם ביחס לעד המדינה הן דוגמא אחת מני אחדות לאופן המיתמם והמתחמק שבו השיב הנאשם לשאלות שנשאל במהלך חקירתו הנגדית בבית המשפט.

השקרים הנטענים על ידי המאשימה כסיוע

127. תחילה אסקור את השקרים הנטענים על ידי המאשימה ולאחר מכן אדון בשאלה האם מדובר בשקרים המהווים סיוע לעדותו של עד המדינה.

(א) "הנאשם שיקר בקשר למידת קרבתו של הנאשם לעד המדינה" ו-"התפתחות גרסת הנאשם בקשר לשותפות עם עד המדינה בחנות ירקות" (עמ' 42-46 לסיכומי המאשימה).

128. בחקירתו הראשונה במשטרה מיום 25.10.2016 (להלן: "החקירה הראשונה") טען הנאשם כי עד המדינה "עבד איתי בירקות" (ת/17ב, עמ' 16); בחקירתו השניה מיום 26.10.2016 (להלן: "החקירה השניה") הוא מסר תחילה כי עד המדינה סייע לו באמצעות קשריו בשוק הסיטונאי (ת/18ב, עמ' 28), לאחר מכן הוסיף הנאשם כי עד המדינה "מפקח" (שם, בעמ' 36) וכן כי עד המדינה "עבד מדי פעם בחנות... בא, סידר לפעמים סחורות... הרים לפעמים ארגזים" ושהנאשם העביר לו בתמורה ₪ 2,000 מדי שבוע (שם, בעמ' 36-38).

גרסה זו שמסר הנאשם בתחילת חקירתו במשטרה הינה גרסה מופרכת (ראו בהקשר זה את עדות עד המדינה בעמ' 336), אך חשוב מכך, כבר בהמשך חקירתו השניה ציין הנאשם כי עד המדינה היה שותפו בחנות הירקות (עמ' 50-51). גם בבית המשפט הודה הנאשם בפה מלא בכך שאף אם מבחינה פורמלית עד המדינה לא היה שותפו, "מבחינת המהות הוא היה שותף שלי" (עמ' 800).

כזכור, במענה לכתב האישום טענה ההגנה כי: "הנאשם משה גבאי היה אכן חברו של עד המדינה ושותפו בעסקים שלא כוללים הלוואות בריבית ולא כוללים הימורים אלא עסק לגיטימי של חנות לממכר ירקות"; ובהמשך כי: "הקשר היחיד שהיה בין הנאשם לבין עד המדינה היה קשר שהתחיל כקשר חברי והתפתח לשותפות עסקית לחנות לממכר ירקות".

יחד עם זאת, רק בעדותו בבית המשפט סיפר הנאשם לראשונה כי לאחר שהוא הציל את חייו של עד המדינה, עד המדינה הציע לו שותפות בחנות שבבעלותו (עמ' 698-700).

בנוסף, בעדותו בבית המשפט מסר הנאשם גרסה מצמצמת ביחס ליחסים החבריים שנרקמו בינו לבין עד המדינה עובר לסכסוך, ללא קשר לחנות הירקות. בחקירתו הראשית בבית המשפט הוא סיפר כי מדי יום שישי הוא נהג להביא לעד המדינה דגים לשבת ולעיתים גם חלות (עמ' 697). אולם בחקירה הנגדית טען כי "אם במידה והוא... נתקע ולא הביא דגים לשבת... והוא ביקש ממני אז הבאתי לו, הקפצתי לו" (עמ' 778).

(ב) "הנאשם שיקר והסתיר במכוון את קשריו ההדוקים עם גולן דנה" (עמ' 46-53 לסיכומי המאשימה).

129. **בחקירתו הראשונה** במשטרה הכחיש הנאשם את החובות של גולן כלפיו: "גולן לא חייב לי כלום ומעולם... הוא לא היה חייב לי שום דבר" (ת/17ב, עמ' 11, וראו גם עמ' 33). לטענתו, לא היו לו עסקים עם גולן מלבד **כדורגל** (ת/17ב, עמ' 8-9, 15). כמו כן, הנאשם לא ידע להסביר מדוע שמו רשום במסמך החובות: "אני לא יודע איך השם שלי השתרבב לשם" (ת/17ב, עמ' 11).

רק **בחקירתו השניה** במשטרה סיפר הנאשם על קשריו הכלכליים עם גולן ועל עסקת היהלומים שבגינה העביר לגולן 70,000 ₪ שלא הושבו לו (ת/18ב, עמ' 30-35, 41, 51); ובהמשך הוסיף כי "אם גולן לקח ממני כסף זה ממני פרטי לא שייך לעד המדינה בכלל... הלוואה... פרטי, חברי עזרתי לו" (שם, בעמ' 56); וכי "הוא לא יכול להגיד לך עליו גולן, כלום, באחריות... למה אני הבן אדם, מה שעזרתי לבן אדם הזה... שהוא היה משלם לאנשים עשרים אחוז בחודש, ועצרתי לו את כל הריביות עם אנשים ולקחתי עליו אחריות אצל האנשים האלה" (שם, בעמ' 61, וראו גם עמ' 98-100).

בחקירתו השלישית במשטרה מיום 28.10.16 מסר הנאשם בקשר לחוב הרשום במסמך החובות כי: "הוא חייב לי שבעים ואולי הוא חייב בצ'ינג'ים שם... אני הייתי אחראי, אולי הוא הכניס את החוב של הצ'ינג'ים שאני ערב עליו שמה" (ת/19ב, עמ' 22, וראו גם עמ' 23, 38).

כזכור, **במענה לכתב האישום** ההגנה לא הכחישה את קיומם של קשרי חברות בין גולן לנאשם, ובקשר לחובות נטען כי "גולן דנה היה חייב כסף לגורמים חיצוניים בשוק האפור כשהנאשם היה זה שערב מול אותם גורמים... משכך, גולן דנה קשר את ההלוואות שנטל גם לנאשם".

יוער כי **בעדותו בבית המשפט** הוסיף הנאשם כי "במהלכים האלה שעשיתי איתו גם הרווחתי כמה לירות קטנות... 30, 40 אלף שקל. הרווחתי כאילו בהנחות שעשיתי לו, בזה שעצרתי לו גם את הריביות" (עמ' 711-715).

(ג) "הנאשם שיקר כאשר טען כי 'נזכר' בעסקת היהלומים אך **בחקירתו השניה במשטרה**" (עמ' 53-56 לסיכומי המאשימה).

130. **בחקירתו הראשונה** במשטרה הכחיש הנאשם היכרות עם אדם בשם אלכסנדר בנימינוב (ת/17ב, עמ' 18). **בחקירתו השניה** במשטרה ציין הנאשם כי הוא מכיר את סשה מעסקת היהלומים והוסיף כי "אני פשוט אתמול לא נזכרתי בזה, הלכתי, ישבתי בחדר, נזכרתי..." (ת/18ב, עמ' 30-33).

במענה לכתב האישום לא הייתה התייחסות לעסקת היהלומים או להיכרות בין הנאשם לסשה.

בעדותו בבית המשפט הנאשם חזר ותיאר את עסקת היהלומים עם סשה.

(ד) "הנאשם שיקר בקשר למעורבותו בניהול הימורים בכלל ובפרט בקשר לגולן דנה ולעד המדינה" (עמ' 56-67).

131. הנאשם מסר **בחקירותיו במשטרה** כי הימר ב"וויגר ובכל מיני מקומות", אך לא באתרי הימורים באינטרנט; בנוסף, הנאשם הכחיש כל מעורבות בניהול אתרי הימורים בלתי חוקיים (ת/17ב, עמ' 4, 8; ת/18ב, עמ' 40-39).

כזכור, **במענה לכתב האישום** נטען כי "הנאשם משה גבאי היה אכן חברו של עד המדינה ושותפו בעסקים שלא כוללים הלוואות בריבית ולא כוללים הימורים אלא עסק לגיטימי של חנות לממכר ירקות... סע' 2, מוכחש כפי שאמרתי קודם, כל עסקי ההימורים וההלוואות".

לעומת זאת, **בעדותו בבית המשפט** הודה הנאשם בכך שהימר באתרים בלתי חוקיים, לרבות באתר ההימורים שבבעלות עד המדינה; עם זאת, גם בעדותו המשיך הנאשם להכחיש כל מעורבות בניהול אתרי הימורים בלתי חוקיים (עמ' 728-730, 897-898).

132. כפי שפורט לעיל בפסקה 122, המאשימה הצביעה על ראיות אחדות המצביעות על כך שהנאשם היה מעורב במידה זו או אחרת באתרי הימורים בלתי חוקיים: הן עדותו של גולן, הן מסרונים מהמכשיר הנייד של הנאשם (**ת/25ג**) והן עדותו של הנאשם עצמו כי קיבל עמלה בסך 2,000 ₪ בגין הבאתו של גולן להמר באתר (עמ' 820).

האמנם מדובר בשקרים המהווים סיוע?

133. להלן אדון בשקרים שעליהם הצביעה המאשימה כמהווים סיוע לטענתה - בעיקר בשים לב לעמדותיהם של כב' השופטת ברק-ארז ושל כב' השופט שהם **בעניין נחמני**, כפי שפורטו לעיל בפסקה 29, דהיינו כי **המועד הרלוונטי לבחינת שקריו** של נאשם הנו **מועד חקירתו האחרונה במשטרה**.

השקרים הנטענים בסעיפי משנה (א)-(ב) דלעיל

134. בשני הנושאים האמורים בסעיפי משנה (א)-(ב) דלעיל, חזר בו הנאשם, במהלך חקירותיו במשטרה, מהדברים שמסר בתחילת חקירתו הראשונה; **ולמעשה, אין פער משמעותי בין גרסתו האחרונה של הנאשם בחקירתו במשטרה לבין הראיות שהובאו בפני בית המשפט ושעליהן הצביעה המאשימה כבסיס לטענתה בדבר שקרי הנאשם**.

כך, בעניין **קשריו** של הנאשם **עם עד המדינה**, השקר הנטען בסעיף משנה (א) דלעיל: אף שהנאשם ניסה למזער את קשריו עם עד המדינה, הוא הודה כבר במהלך חקירתו במשטרה בחברותו עם עד המדינה ובכך שהיה שותף של עד המדינה בחנות הירקות.

גם בעניין **קשריו** של הנאשם **עם גולן**, השקר הנטען בסעיף משנה (ב) דלעיל, כבר בחקירתו השניה במשטרה סיפר הנאשם על קשריו הכלכליים עם גולן, אף שהוא המשיך להכחיש כי גולן חייב לו כסף באופן ישיר וטען כי החוב המצוין במסמך החובות כנראה קשור לערבויות שלו (של הנאשם) על חובותיו של גולן בשוק האפור. על עמדה זו חזר הנאשם גם במענה לכתב האישום ובעדותו בבית המשפט.

135. בנוסף לכך, **השקרים הנטענים** של הנאשם אשר נזכרים בסעיפי משנה (א) ו-(ב) דלעיל, **לרבות הכחשת החוב הישיר של גולן כלפיו, אשר בה דבק הנאשם עד לסיומו של ההליך המשפטי, אינם עונים לפחות על אחד מחמשת התנאים המצטברים שנקבעו בפסיקה; והכוונה היא בעיקר לתנאי החמישי**.

ביתר פירוט, כיוון שהחקירה המשטרתית נגד הנאשם בעניין ניהול אתרי הימורים בלתי חוקיים טרם הסתיימה, ברי

כי לנאשם היה אינטרס טבעי להכחיש הן את קשריו עם עד המדינה - אשר היה בעלים של אתר הימורים בלתי חוקי - והן את קשריו עם גולן, לרבות החוב הישיר של גולן, אשר הימר בדרך זו או אחרת באמצעותו של הנאשם באותו אתר; וזאת, על מנת שלא לסבך עצמו בתיק פלילי נוסף שחקירתו נמצאת בעיצומה.

לפיכך השקרים דלעיל אינם קשורים לעבירות הסמים שעליהן נסב המשפט, אלא לעילה אחרת שאינה רלוונטית לצורך בחינת אשמתו של הנאשם במיוחס לו בכתב האישום; ובכך אין מתמלא התנאי החמישי שנקבע בפסיקה לעניין שקרי נאשם כסיוע. כמו כן, אין מתמלאת הדרישה, שנקבעה אף היא בפסיקה, שלא יהיה הסבר לשקרי הנאשם.

השקר הנטען בסעיף משנה (ג) דלעיל

136. אמנם, בחקירתו הראשונה במשטרה, לנאשם לא היה הסבר המניח את הדעת לכך שלא הכיר את השם סשה אלכסנדר בנימינוב, שהוצג לו על ידי החוקרים; אולם, כפי שהובהר (פה אחד) בעניין נחמני, שקרים של נאשם אינם נבחנים בהתאם לגרסתו הראשונה בחקירתו במשטרה.

בנוסף, טענת הנאשם בחקירתו השניה במשטרה שלא נזכר בחקירתו הראשונה בעסקת היהלומים ובסשה, אמנם אינה מהימנה, במיוחד לנוכח דברי הנאשם בעדותו כי בשלב כלשהו הוא החל בחיפושים אחר סשה ואף שלח חוקר פרטי על מנת לאתרו לצורך השבת 70,000 ₪ שהוא השקיע בעסקת היהלומים (עמ' 722, 885-886). ברם, אין מדובר בשקר מהותי, ברור וחד משמעי, המוכח מראיות אחרות; ולכן אין מתמלאים בעניין זה אחדים מהתנאים הנדרשים לעניין שקרי נאשם כסיוע.

השקר הנטען בסעיף משנה (ד) דלעיל

137. כזכור, הנאשם דבק באופן עקבי בהכחשתו כל מעורבות שלו בניהול אתרי הימורים בלתי חוקיים - הן בחקירותיו במשטרה, הן במענה לכתב האישום והן בעדותו בבית המשפט.

כאמור לעיל, מובן כי אינני מתיימר להכריע כאן בעניין זה.

מכל מקום, גם אם הנאשם אכן היה מעורב בניהול אתרי הימורים בלתי חוקי, לנאשם היה אינטרס טבעי להכחיש את מעורבותו, על מנת שלא לסבך עצמו בתיק פלילי נוסף שחקירתו נמצאת בעיצומה, כמצוין לעיל; ולפיכך אין מתקיים לפחות אחד מחמשת התנאים המצטברים שנקבעו בפסיקה, כאמור בפסקה 135 דלעיל.

סיכום ומסקנות בעניין שקריו הנטענים של הנאשם

138. לסיכום נקודה זו, אמנם גרסתו המתפתחת של הנאשם בחקירותיו במשטרה, אינה מעוררת אמון, ועדות הנאשם בבית המשפט הייתה אף היא בלתי מהימנה בעיניי; אך אין בכך די כדי להוות סיוע.

בפועל, אין אף שקר של הנאשם העונה על כל התנאים המצטברים שנקבעו בפסיקה לעניין סיוע. זאת, בין אם מהטעם שהנאשם חזר בו ממרבית שקריו עוד במהלך חקירותיו במשטרה, בין אם מהטעם שאין מדובר בשקר מהותי וברור המוכח מראיה חיצונית, ובין אם מהטעם שלשקרים יכולים להיות הסברים שאינם נוגעים למיוחס לנאשם במשפט, כי אם לרצונו שלא להסתבך במה שעדיין לא יוחס לו, בגין החשד

לניהול הימורים בלתי חוקיים; הסבר סביר זה לשקרי הנאשם, שולל את האפשרות ללמוד מאותם שקרים על תחושת אשם בקשר לעבירות מושא התיק דנן.

לפיכך כל השקרים הנטענים על ידי המאשימה אינם יכולים להוות סיוע.

האם במקרה דנן הסיוע יכול להתגבש ממקבץ הראיות שפורטו

139. בטרם אתייחס לשאלה הרלוונטית לענייננו, האם קיים במקרה דנן מקבץ של ראיות המהווה סיוע לעדותו של עד המדינה, כפי שהוטעם באופן כללי בפסקה 20 דלעיל, **אקדים ואציין כי אם הייתי מקבל את טענת המאשימה שיש לייחס משקל מלא, או גבוה מאד, לעדותו של עד המדינה ואלמלא הסכסוך החריף בין הנאשם לעד המדינה והמניע של עד המדינה להתנקם בנאשם בעקבות אותו סכסוך מר, אפשר כי היה מקום לראות במקבץ הראיות המנויות בפסקאות 71, 101 ו-104 דלעיל, סיוע במשקל קל לעדותו. זאת, שכן מדובר בראיות אחדות שהן בוודאי ממקור נפרד ועצמאי (ובכך הן ממלאות בבירור אחר התנאי הראשון לסיוע), שמקצתן נוטות לסבך את הנאשם בעבירות מושא כתב האישום והן מתייחסות לנקודה או לנקודות השנויות במחלוקת בין הצדדים, שבחלקן הן נקודות ממשיות, בשים לב למענה של ההגנה לכתב האישום.**

140. **אולם, בנסיבות המקרה דנן, לנוכח מסקנתי דלעיל בדבר המשקל של עדות עד המדינה, שאינו מלא או גבוה מאד כטענת המאשימה - הגם שאינו נמוך - אין להסתפק בסיוע במשקל קל ואין להסתפק אך בראיות גבוליות הנוטות בדוחק לסבך את הנאשם (שאינן מסבכות אותו באופן ממש) בעבירות המיוחסות לו והמתייחסות לנקודות השנויות במחלוקת שמרביתן אינן נקודות ממשיות המצויות ביריעת המחלוקת או בליבה.**

בפועל, אף במקבץ של כל הראיות שעליהן ביקשה המאשימה להסתמך כראיות סיוע, גם יחד, אין כדי להוות סיוע ממשי בעל משקל משמעותי, שיש בו כדי לאיין או להפחית במידה רבה, מעבר לספק סביר, את החשש המיוחד כי עד המדינה נוקם בנאשם וטופל עליו אשמת שווא, בעקבות הסכסוך הקשה שהתגלע ביניהם באותו פרק זמן שבו מסר עד המדינה את ההודעות המפלילות נגד הנאשם, כמפורט בפסקה 41 לעיל, וזאת בשים לב גם לכך שעדותו של עד המדינה היא לקונית במידה מסוימת, כמובהר בפסקה 53 לעיל, ובשים לב לסתירה המהותית כמצוין בפסקה 54 לעיל.

לסיכום, אין לפנינו גם במקבץ של הראיות דלעיל, סיוע ממשי בעל משקל משמעותי לעדותו של עד המדינה, כנדרש על פי הדין ועל פי נסיבות המקרה.

141. **בנסיבות כוללות אלו, אשמתו של הנאשם בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום לא הוכחה אפוא כדבעי וכנדרש בדין.**

בשולי הכרעת הדין - התייחסות לטענות נוספות של המאשימה

142. בשולי הכרעת הדין אתייחס בקצרה לטענות נוספות שהעלתה המאשימה בסיכומיה.

143. **המאשימה הפנתה בסיכומיה, בין היתר, לאמירתו של גולן בחקירתו במשטרה, שהתייחסה להסדרת החובות שבהם היו מעורבים עד המדינה והנאשם, כי "הלכתי לבית הסוהר החוב נמחק. כל החובות שהיו**

נמחקו. חוקר: ... למה? נחקר: אוטומטית. ככה בחוק... נכנס בן אדם לבית סוהר היה חובות אין חובות יותר" (ת/א, עמ' 6-7). כמו כן, הפנתה המאשימה לכך שעד המדינה מסר בעדותו כי דבריו של גולן אינם נכונים וכי חובותיו של אדם נמחקים רק כלפי שותפיו לעבירה שבגינה הוא נכנס למאסר (עמ' 332, 376, 442).

לעמדת המאשימה, לאחר שגולן כשל בלשונו ומסר כי החוב כלפי עד המדינה נמחק בעקבות מאסרו, היה עליו לתרץ מדוע - אם הנאשם ועד המדינה אינם קשורים לייבוא הסמים - החוב נמחק; לפיכך גולן טען טענה מופרכת שכל חובותיו באשר הם נמחקו.

בעניין זה **אציין כי אין** באמירה הנ"ל של גולן בחקירתו במשטרה כדי לקשור את הנאשם לייבוא הסמים מושא כתב האישום או כדי להוות סיוע לעדותו של עד המדינה.

144. **עוד טענה המאשימה כי** "במסגרת התשאול ניסו החוקרים לשכנע את גולן לשתף פעולה ולהפליל את מי ששלח אותו לביצוע עסקת הסמים ואת מי שעומד מאחוריה. בתגובה גולן הצביע על שני שמות במסמך החובות מבלי לומר את שמם (תוך שכינה אותם איקס ווואי) וחשף את חששו מהפללת אותם אנשים כשאמר שאם יצביע על השותף האחד יגיע חברו ויתקוף אותו... **חרף העובדה כי גולן החליט בסופו של יום לשאת לבדו בנטל האשמה ולא להפליל את שותפיו, הרי ברור כי שמות שותפיו מצויים במסמך החובות**" (עמ' 28 לסיכומי המאשימה; ההדגשות הן במקור).

אולם, צפייה בדיסק של תיעוד התשאול הנ"ל (ת/א 3 במונה 27:12) והתוכן של דברי גולן, מלמדים כי ככל הנראה גולן לא התכוון להצביע על שם זה או אחר הרשום במסמך (החובות) שהונח לפניו, אלא להדגים ולהמחיש את דבריו לחוקר, באמצעות תנועת ידיים כללית עם אצבעות ידו באופן אקראי על גבי המסמך שהיה מונח לפניו.

בנוסף, גולן הסביר יפה בעדותו (בעמ' 91) כי "אני לא רוצה להגיד שמות, בטח שאני לא אצביע על שמות"; ואכן אין זה סביר שבחקירתו במשטרה גולן הצביע על שמות שותפיו לעסקת הסמים, בשעה שהוא סירב (ומסרב) באופן עקבי להסגיר את שמות שותפיו.

טענות ההגנה למחדלי חקירה וטענות הגנה נוספות

145. **לנוכח התוצאה שאליה הגעתי, אין מקום להתייחס לטענות נוספות שהועלו על ידי ההגנה וביניהן טענות בדבר מחדלים ופגמים שנפלו בחקירה.**

סוף דבר

146. **סוף דבר, אכן חשד כבד רובץ על הנאשם כי הוא עבר את העבירות המיוחסות לו בכתב האישום, אך בעיקר בהעדר סיוע מספיק בנסיבות העניין לעדותו של עד המדינה, כנדרש בדין, אין מקום להרשיעו, ויש לזכותו אפוא, כאמור, מחמת הספק, משתי העבירות שיוחסו לו.**

זכות ערעור תוך 45 ימים מהיום

ניתנה היום, י"ג כסלו תשע"ט, 21 נובמבר 2018, במעמד הצדדים.

מרדכי לוי, שופט